

CARPE DIEM, CALVIN

Bill Wattersonin *Calvin and Hobbes* -sarjakuvan arvomaailma

Katri Heiskanen

Pro gradu -tutkielma
Jyväskylän yliopiston
Kirjallisuuden laitoksessa
Syksy 1999

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta HUMANISTINEN	Laitos KIRJALLISUUDEN LAITOS
Tekijä KATRI HEISKANEN	
Työn nimi CARPE DIEM, CALVIN BILL WATTERSONIN <i>CALVIN AND HOBBS</i> -SARJAKUVAN ARVOMAAILMA	
Oppiaine YLEINEN KIRJALLISUUS	Työn laji PRO GRADU -TUTKIELMA
Aika 1999	Sivumäärä 97 s., lähteet ja liitteet
<p>TIIVISTELMÄ - ABSTRACT</p> <p>Tutkimus käsittelee <i>Calvin and Hobbes</i> -sarjakuvan arvomaailmaa. Tutkimuksen näkökulma kohdistuu lähinnä kyseisen sarjakuvan päähenkilön Calvinin elämäkatsomukseen. Lisäksi työssä tarkastellaan sarjakuvan yhteisössä esiintyviä arvoja, normeja ja asenteita. Tarkastelun kohteina ovat muun muassa perhearvot, ihmissuhteet, kuluttaminen, koulutus, isänmaa, uskonto ja politiikka.</p> <p>Bill Wattersonin <i>Calvin and Hobbes</i> -sarjakuvakokoelmien arvomaailma on melko konservatiivinen, sillä Calvin elää homogeenisessä yhteiskunnassa. Päähenkilö muodostaa poikkeuksen yhteisön normeihin hakeutumalla eskapistisiin fantasioihinsa. Metamorfoosit ja persoonallisuuden muutokset ovat luonteva osa pojan arkea. <i>Calvin and Hobbes</i> -sarjakuvan perhekeskeisyydestä huolimatta Calvin on individualisti sarjakuvan angloamerikkalaisessa kulttuurissa. Poika on yksilö, jolla on hyvä itsetunto. Hänen elämänsenteensa on pääsääntöisesti itsekeskeinen, mikä näkyy varsinkin hänen kulutuskäyttäytymisessään. Calvinin suhtautuminen uskontoon ja isänmaahansa on materialistinen. Hän ei ole kiinnostunut politiikasta tai muistakaan yhteiskunnallisista asioista. Calvin ei arvosta koulunkäyntiä, koska se rajoittaa elämästä nauttimista eli leikkimistä ja television katselua.</p>	
Asiasanat SARJAKUVA, ARVOMAAILMA, FANTASIA, KULUTTAMINEN	
Säilytyspaikka	
Muita tietoja	

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	1
2. YHDEN TEKIJÄN SARJAKUVA	5
2.1. SARJAKUVATAITEILIJÄ BILL WATTERSON.....	6
2.2. CALVIN AND HOBBS –SARJAKUVA.....	12
3. FANTASIA BILL WATTERSONIN TYYLIKEINONA	18
3.1. CALVIN AND HOBBS –SARJAKUVAN MAAILMAT.....	20
3.2. FANTASIAN TEEMAT CALVIN AND HOBBS –SARJAKUVASSA.....	23
3.2.1. <i>Metamorfoosi</i>	24
3.2.2. <i>Persoonallisuuden muutokset</i>	26
3.2.3. <i>Seksuaalisuus</i>	28
3.2.4. <i>Väkivalta</i>	31
3.2.5. <i>Kuolema</i>	35
4. CALVININ SOSIAALISET SUHTEET	37
4.1. CALVININ VANHEMMAT.....	40
4.1.1. <i>Vanhemmuuden ilot ja surut</i>	42
4.1.2. <i>Vanhempien kasvatuseriaatteet</i>	46
4.2. PARAS YSTÄVÄ HOBBS.....	51
4.3. NAAPURINTYTTÖ SUSIE.....	55
4.4. LAPSEVAHTI ROSALYN.....	58
5. CALVIN JA KULUTTAMINEN	61
5.1. CALVIN KULUTTAJANA.....	62
5.1.1. <i>Calvin kulutushyödykkeiden tuottajana</i>	67
5.1.2. <i>Calvin kulutushyödykkeiden ostajana</i>	69
5.1.3. <i>Calvin ja kulutushyödykkeiden käyttöarvot</i>	74
5.2. KULUTTAMISEN MERKITYS.....	76
6. CALVININ OMAT OPIT	78
6.1. KOULUN TARPEELLISUUS.....	80
6.2. JOUSTAVA USKONNOLLISUUS.....	87
6.3. YHDYSVALLAT ISÄNMAANA.....	91
7. YHTEENVETO	94
LÄHTEET	98

1. JOHDANTO

Tutkielmani tarkastelukohteena on Bill Wattersonin *Calvin and Hobbes*¹ -sarjakuva. Tarkoitukseni on *Calvin and Hobbes* -sarjakuvaa analysoimalla tehdä päätelmiä kyseisen sarjakuvan arvomaailmasta.² Tutkin, mitä esimerkkitapaus *Calvin and Hobbes* -sarjakuva kertoo asenteista ja yhteiskunnasta. Lisäksi tarkastelen, millaisia arvoja ja normeja *Calvin and Hobbes* -sarjakuvakokoelmissa on esitetty. Tarkastelun näkökulma kohdistuu lähinnä kyseisen sarjakuvan päähenkilön Calvinin (Esimerkki 1.) elämänasenteisiin. Työni yhtenä tavoitteena on myös selvittää, miten *Calvin and Hobbes* -sarjakuva ilmentää kulttuuriympäristöä ilmaisumuotonsa keinoin. Tutkielmassa ei kuitenkaan käsitellä *Calvin and Hobbes* -sarjakuvaa komiikan näkökulmasta.

Tutkimuksessani pohdin, mitkä ovat sarjakuvan perhearvot ja millaisena ylipäänsä ihmissuhteiden merkitys tuodaan esille. Yritän selvittää, millainen on 6-vuotiaan Calvinin elämäkatsomus eli miten hän henkilökohtaisesti kokee maailman, toiset ihmiset ja itsensä. Pyrin myös selvittämään, mitä Calvin pitää elämässään arvokkaana. Calvin muun muassa osallistuu omalla tavallaan kuluttamiseen. Tarkastelen, miten Calvin saa kulutushyödykkeitä haltuunsa ja millainen merkitys niillä on hänelle. Tutkin, millainen on Calvinin arvomaailma kulutuksen näkökulmasta käsin ja miten hän kuluttajana kenties eroaa sarjakuvan muiden hahmojen asenteista ja käyttäytymisestä. Lisäksi tarkastelen erilaisia yhteiskunnallisia kysymyksiä, kuten kulttuurisidonnaisia instituutioita. Koska *Calvin and Hobbes* -sarjakuvan tekijä on amerikkalainen ja sarjakuva on alunperin julkaistu Yhdysvalloissa, niin oletan, että Watterson kuvaa sarjakuvassaan fiktion keinoin amerikkalaista kulttuuria. Tutkin, millaiseksi Calvinin maailmankatsomus eli kokonaisnäkemys maailmasta muodostuu koulutuksen ja kasvatuksen myötä. Pohdin myös, millaisena elinympäristönä Calvin kokee synnyinmaansa.

¹ *Calvin and Hobbes* -sarjakuvan nimi on suomennettu joko *Lassi ja Leevi* tai *Paavo ja Elvis*.

² Jussi Kotkavirran ja Seppo Nyysösen *Ajatus Johdatus filosofiaan* -kirjan sanastossa arvo on "...asia tai kohde, jota ihminen tavoittelee joko sen itsensä tai sen avulla saavutettavan päämäärän vuoksi". Kotkavirta, Nyysönen 1995, s. 185.

Kielellä on tärkeä osuus kulttuuriympäristönsä viestittäjänä. Sanoman ymmärtämiseksi on osattava kyseistä kieltä. *Calvin and Hobbes* -sarjakuva on kirjoitettu amerikanenglannilla. Siinä esiintyy slangia ja idiomeja. Esimerkiksi kulttuuriset idiomit kertovat kulloinkin kyseessä olevan kulttuurin omaperäisyyksistä. On perusteltua miettiä myös, miten paljon *Calvin and Hobbes* -sarjakuvassa näkyvät Bill Wattersonin omat arvot ja asenteet. Watterson itse on kommentoinut 10-vuotisen uransa kunniaksi kootussa kirjassa *The Calvin and Hobbes Tenth Anniversary Book* sarjakuvaansa sekä esimerkiksi suhdettaan syndikaattiin. Nämä kommentit tuovat esille jotakin tekijän intentioista sekä sarjakuvan tekoajankohdasta.

Tutkimukseni primäärilähteinä ovat Bill Wattersonin kahdeksan *Calvin and Hobbes* -sarjakuvakokoelmaa. Alun perin sarjakuva on julkaistu stripeittäin yhdysvaltalaisissa päivittäin ilmestyvissä sanomalehdissä, minkä jälkeen sarjakuva on koottu useisiin erilaisiin formaatteihin, kuten albumeihin ja sarjakuvakokoelmiin³. *The Essential Calvin and Hobbes* -teos (ensimmäinen painos ilmestynyt vuonna 1988 ja toinen painos vuonna 1996) sisältää 18.11.1985 – 23.5.1987 välisenä aikana ilmestyneet Calvin and Hobbes -sarjakuvat, *The Authoritative Calvin and Hobbes* -teos (1. painos 1990, 2. painos 1993, 3. painos 1994 ja 4. painos 1995) sisältää 24.5.1987 – 4.12.1988 välisenä aikana ilmestyneet stripit ja *The Indispensable Calvin and Hobbes* -teos (1. painos 1992 ja 2. painos 1994) sisältää 27.11.1988 – 15.7.1990 ilmestyneet stripit. Jo ennestään julkaistujen strippien lisäksi näihin kolmeen ensimmäiseen kokoelmaan on lisätty aiemmin julkaisemattomia runoja tai tarinoita. *The Days Are Just Packed* -teos (1. painos 1993) puolestaan sisältää stripit 11.4.1991 – 8.11.1992 väliseltä ajalta, *Homicidal Psycho Jungle Cat* -teos (1. painos

³ Peräkkäisistä ruuduista muodostuu kuvarivi eli strippi. Strippi on englanninkielestä (strip) levinnyt termi. Sanomalehtisarjakuva ilmestyy päivittäin sanomalehdessä strippeinä. Sanomalehden arkinumeroissa ilmestyvä strippi on tyypillisimmillään kolmiruutuinen, mutta ruutujen lukumäärä voi vaihdella yhden ja viiden ruudun välillä. Tämän tyyppiselle julkaisutavalle on muodostunut traditio esimerkiksi Yhdysvalloissa, kun taas esimerkiksi Ranskassa ja Saksassa sarjakuvat julkaistaan heti albumeina. Perinteisesti Ranskassa ja Belgiassa on albumien sivumäärä ollut painoteknisistä syistä joko 44 tai 62 sivua, mutta nykyisin sivumäärien rajoituksista on luovuttu. Suomessakin sarjakuvakirjoja kutsutaan sarjakuva-albumeiksi niiden ulkoisen muodon perusteella. Manninen 1995, s. 11, 33, 34, Murtosaari 1995, s. 78. Kutsun sarjakuvakokoelmaksi sarjakuvateosta, johon on koottu sanomalehdissä aiemmin julkaistuja strippejä muun materiaalin ohella, jolloin kokoelman sisältö käsittää tuotantoa tavallista albumikokoaa enemmän sekä useamman vuoden ajalta. Esimerkiksi Bill Wattersonin sarjakuvakokoelmien sivumäärä vaihtelee 166-255 sivun välillä.

1994) 2.11.1992 – 29.8.1993 väliseltä ajalta, *There's Treasure Everywhere* –teos (1. painos 1996) stripit aikaväliltä 30.8.1993 – 3.6.1995 ja *It's a Magical World* –teos (1. painos 1996 ja 2. painos 1997) sisältää loput 31.12.1995 asti ilmestyneet stripit. *The Calvin and Hobbes Tenth Anniversary Book* –teos (1. painos 1995 ja 2. painos 1996) on kokoelma valikoituja näytteitä 1985 – 1995 välisenä aikana ilmestyneistä stripeistä.

Tarkasteltava aineisto kattaa koko Bill Wattersonin *Calvin and Hobbes* –tuotannon 18.11.1985 - 31.12.1995 väliseltä ajalta. Aineisto koostuu 2860 stripistä ja seitsemästä runosta. (Esimerkki 17 on yksi sivu runosta *A Nauseous Nocturne* mustavalkoisena.) Tutkittava materiaali jakautuu siten, että yhden rivin strippejä on 2447 kappaletta ja sunnuntaisarjoja⁴ on 412 kappaletta. (Esimerkit 1 ja 5 sunnuntaisarjoista mustavalkoisina.) Lisäksi aineistoon kuuluu yksi pidempi seitsemän sivun mittainen strippi ja seitsemän runoa. Teosten alussa ja lopussa on yleensä myös yksittäisiä kuvia. En aio käsitellä tutkimuksessani näitä kuvia, koska ne ovat lähinnä muusta kokonaisuudesta irrallista kuvitusta.

Aiemmin *Calvin and Hobbes* -sarjakuvaa on tutkinut Katri Mäkelä pro gradu -tutkielmassaan *Kuinka minusta tuli poika ja tiikeri – Lassi ja Leevi –sarjakuvan narratiivista tarkastelua* (1997). Mäkelän tutkielman aiheena on sarjakuva ja sen kerronnan tutkimus erityisesti Edvard Braniganin poststrukturalistisen elokuvateoreettisen kerronnan teorian kautta. Mäkelän lisäksi muu *Calvin and Hobbes* -sarjakuvaa koskeva tutkimus on lähinnä käänöstutkimusta. Esimerkiksi Johanna Päätalo on tutkinut *On idioms and their Finnish translation in the comic strip Calvin and Hobbes* (1998) pro gradu -tutkielmassaan millaisia idiomeja esiintyy Bill Wattersonin *The Calvin and Hobbes Tenth Anniversary Book* -teoksessa ja sitä miten nämä idiomit ovat käännetty teoksen suomennokseen.

Sarjakuvaa käsittelevää kirjallisuutta on kohtuullisesti, mutta ne ovat lähinnä yleisluontoisia sarjakuvaa mediana esitteleviä teoksia. Tällaisia ovat esimerkiksi Harto

⁴ Sunnuntaisarjakuva on yleisnimitys sarjakuvulle, joka ilmestyy sunnuntaisin. Sunnuntaistrippi voi olla joka päivä ilmestyvän sanomalehtisarjakuvan osa tai sitten itsenäinen, ainoastaan sunnuntaisin ilmestyvä sarjakuvasarja. Sunnuntaisarjakuva on yleensä kooltaan isompi kuin arkena ilmestyvä strippi ja lisäksi se on usein värillinen toisin kuin arkisin julkaistava sarjakuva.

Hännisen ja Petri Kempin *Lähtöruutu sarjakuvaan* (1994) ja Mike Bentonin *The Comic Book in America* (1993). Sarjakuvan ilmaisullisia ominaispiirteitä on puolestaan käsitelty muun muassa Scott McCloud teoksessaan *Understanding Comics* (1993). Sarjakuvaa on tutkittu monestakin erilaisesta näkökulmasta. M. Thomas Inge tarkastelee sarjakuvan ja kulttuurin yhteyksiä kirjassaan *Comics as Culture* (1990). Suomessa ovat sarjakuvatutkimusta tehneet esimerkiksi Pekka A. Manninen ja Juha Herkman. Manninen on ensimmäisenä Suomessa väitellyt sarjakuva-aiheesta. Hänen väitöskirjansa *Vastarinnan välineistö* (1995) käsittelee sarjakuvaharrastuksen merkityksiä.

Tutkielmani painamattomat lähteet ovat WWW-sivustoja⁵. *Calvin and Hobbes* –sarjakuvan niin sanottua virallista WWW-sivustoa *Calvin and Hobbes* ylläpitää Universal Press Syndicate WWW-osoitteessa <http://www.calvinandhobbes.com/>. Universal Press Syndicate on Kansas Cityssä sijaitsevan Andrews McMeel Universal –yhtiön osasto ja Bill Wattersonin yhteiskumppani. *Calvin and Hobbes* WWW-sivustolla esimerkiksi julkaistaan *Calvin and Hobbes* -strippejä sekä siellä on artikkeleja Bill Wattersonista. WWW-sivustoina on julkaistu myös Andrew Christien tekemä Bill Wattersonin haastattelu sekä kaksi Bill Wattersonin pitämää puhetta. Lisäksi on paljon *Calvin and Hobbes* –sarjakuvan fanien ylläpitämiä WWW-sivustoja. Näiden sivustojen ongelmana on niiden luotettavuus. WWW-sivustoja pystyvät niin sanotut hakkerit muokkaamaan ja lähteiden löytyminen WWW:stä on kyseenalaista vuosien päästä sillä sivustojen luojilla ei ole velvoitetta ylläpitää niitä. Kuitenkin WWW-sivustojen käytön yhteydessä on muistettava, että yleensäkin alaansa vihkiytyneet fanit ovat sangen vannoutuneita pikkutarkkojen tietojen keräilijöitä. Ongelmana on kuitenkin se, että yhden ihmisen WWW:ssä tarjoama tieto tahtoo levittäytyä muidenkin fanien WWW-sivustoille eli lähteiden tietojen vertailu ei välttämättä anna aiheeseen lisävarmuutta. Olen pyrkinyt käyttämään pääasiallisina lähteinä painettuja lähteitä aina kun se on ollut mahdollista.

⁵ Tekniikan Sanastokeskuksen Multimedian sanaston mukaan WWW-sivusto on "...tiettyä aihetta käsittelevä ja siten selkeän kokonaisuuden muodostava WWW-sivujen joukko". *Multimediasanasto*, 1998, s. 33.

2. YHDEN TEKIJÄN SARJAKUVA

Sarjakuvan tekijöistä (creator) käytetään yleisesti myös taiteilija-nimitystä (artist)⁶. Amerikkalainen sarjakuva muodostuu usein monen ihmisen yhteistyönä. Työryhmään voi kuulua erilaisia alansa ammattilaisia, kuten kuvittajia, käsikirjoittajia, tekstaajia (letterer) ja tussaajia (inker)⁷ sekä värittäjiä (colorist). Sarjakuvatutkija Roger Sabin on myös huomionnut kustannustoimittajien merkityksen sarjakuvan lopulliseen julkaisuasuun. Kustannustoimittajat voivat poistaa sarjakuvista osia ennen painoa. Sabin täysin oikeutetusti ei kuitenkaan pidä kustantajia sarjakuvan varsinaisina tekijöinä.⁸

Ilpo Lagerstedt on kuvaillut sarjakuvan luomista työryhmässä seuraavasti: "Tekijät juonivat sarjan, yksi käsikirjoitti, toinen luonnosteli tapahtumat, kolmas piirsi puhtaaksi ja teki ehkä taustat ja neljäs tekstasi. Vielä sarja väritettiin." Työryhmästä käytettyjä nimityksiä ovat tiimi (team), sarjakuvastudio ja sarjakuvaverstas (shop). Julkaisuissa työryhmästä saatetaan mainita vain kirjoittaja ja kuvittaja. Käytäntönä on, että kirjoittajan nimi on esillä ennen kuvittajan nimeä. Menneinä vuosikymmeninä monet sarjakuvantekijät työskentelivät ilman ansaitsemaansa julkisuutta. Näin oli esimerkiksi Disney-yhtiön työntekijöiden laita. Carl Barksin merkittävä panos *Aku Ankka* -lehdessä tuli ilmi vasta lehden innokkaiden ihailijoiden kyselyiden myötä 1980-luvulla.⁹

Bill Watterson on kritisoinut tehokasta ryhmätyöskentelyä, jossa lukuisat ideoijat kehittävät sarjaa taiteilijan keskittyessä lähinnä kuvittamiseen. Joskus ryhmätyö kattaa koko sarjan tuotannon niin, että sarjakuvataiteilija vain signeeraa apulaisten tekemän stripin. Tämä työryhmäkäytäntö vääristää käsitystä sarjakuvan tekijyydestä. Wattersonista tuotteliaat työryhmät eivät kykene uudistamaan sarjakuvaa lajityyppinä, koska apulaiset tai sarjan mahdolliset jatkajat eivät kehitä sarjoja eteenpäin. Sarjat siirtyvät tekijältä toiselle alkuperäisen tekijän eläkkeelle siirtymisen tai kuoleman jälkeen. Sarjat halutaan pitää

⁶ Esimerkiksi McCloud 1993, s. 178-179.

⁷ Harto Hännisen mukaan sarjakuvan käsikirjoitus sisältää dialogit ja kuvaukset siitä, mitä ruuduissa tapahtuu. Käsikirjoituksessa hahmotellaan myös sopivat sivukokonaisuudet. Tussaus on puolestaan sarjakuvan puhtaaksi piirtämistä. Hänninen, Kempainen 1994, s. 6, 104, 105.

⁸ Sabin 1993, s. 6.

⁹ Herkman 1996, s. 16, Hänninen, Kempainen 1994, s. 25, Lagerstedt 1991, s. 20, Sabin 1993, s. 6.

mahdollisemman samanlaisena kuin ne alun perin olivat. Tämä on Wattersonin mielestä este kokeellisuudelle. Bill Watterson kuuluu niiden sarjakuvataiteilijoiden vähemmistöön, jotka tekevät sarjansa alusta loppuun asti itse. Näin hänellä säilyy kontrolli ja vastuu sarjakuvan luomisesta.¹⁰ *Calvin and Hobbes* –sarjakuva on siis täysin Bill Wattersonin oma luomus. Tämän vuoksi hän voi halutessaan sisällyttää sarjakuvaansa myös omia intentioitaan.

2.1. SARJAKUVATAITEILIJA BILL WATTERSON

Bill Watterson on syntynyt 5.7.1958 Washington DC:ssä. Hänen isänsä on ammatiltaan asianajaja ja hänen äitinsä työskenteli kaupunginvaltuustossa. Lisäksi Bill Wattersonilla on nuorempi veli. Bill Watterson on naimisissa ja hänen Melissa–vaimonsa on myös taiteilija. Wattersonin mukaan perheeseen ei kuulu pariskunnan lisäksi kuin kissoja. Tästä tiedosta poiketen kolmella fanin Bill Wattersonia käsittelevällä WWW-sivustolla on maininta, että pariskunta olisi adoptoinut lapsia. Myös Olof Siverbon artikkelissa Watterson on esitetty perheelliseksi. Oman lapsuutensa Watterson vietti Chagrin Fallsissa Ohion osavaltiossa. Bill Watterson on lapsesta lähtien piirtänyt sarjakuvia. Lukiossa hänen töitään ilmestyi koululehdessä ja koulun vuosikirjoissa. Opiskellessaan Kenyon Collegessa häneltä ilmestyi joka viikko poliittinen pilapiirros neljän vuoden ajan. Bill Watterson valmistui vuonna 1980 pääaineenaan valtio-oppi. Heti valmistuttuaan Watterson työskenteli puoli vuotta *The Cincinnati Post* -paikallislehden poliittisena pilapiirtäjänä. Työsuhde päättyi lopputiliin, jonka jälkeen Watterson siirtyi itsenäisen sarjakuvataiteilijan uralle.¹¹

Sarjakuvataiteilijauransa alussa Bill Watterson joutui noin viiden vuoden ajan kokeilemaan eri sarjakuvasarjojen tekoa ja niiden markkinoimista syndikaateille eli levitystoimistoille¹².

¹⁰ Christie, viitattu 27.11.1997, Hänninen, Kemppinen 1994, s. 31, Kemppinen, Tolvanen 1992, s. 19, Watterson 1989, viitattu 27.11.1997, Watterson 1990, viitattu 27.11.1997, Watterson 1996a, s. 11.

¹¹ *About Bill Watterson*, viitattu 11.6.1996, *Bill Watterson* viitattu 16.11.1997, Christie, viitattu 27.11.1997, Kemppinen, Tolvanen 1992, s. 15, Siverbo 1992, s. 342, 348, Watterson 1990, viitattu 27.11.1997, Watterson 1996a, s. 21, *Watterson Becomes Third to Quit*, viitattu 16.11.1997.

¹² Petri Kemppisen mukaan syndikaatti eli levitystoimisto on yritys, joka hoitaa sarjakuvan myynnin ja jakelun. William Hearts perusti ensimmäisen syndikaatin (King Features Syndicate) vuonna 1914. Heartsin

Elantonsa hän ansaitsi suunnittelemalla mainoksia. Lopulta hän sai United Features -syndikaatilta niin sanotun kehittämissopimuksen. Tällaisen sopimuksen tarkoituksena on auttaa sarjakuvan tekijää kehittämään valmiin julkaisukelpoisen sarjan. Sopimuksen kuuluu myös se, että syndikaatti ilmaisee mielipiteensä työn laadusta. United Features -syndikaatti ehdotti, että Watterson kehittäisi erään sarjansa päähahmon pikkuveljestä lelutiikereineen oman sarjan. Näin syntyi *Calvin and Hobbes* -sarjakuva, jonka yhteistyössä mukana ollut United Features lopulta hylkäsi. Sarja kelpasi Universal Press -syndikaatille, joka julkaisi ensimmäisen *Calvin and Hobbes* -sarjakuvan 18. marraskuuta vuonna 1985 yhdysvaltalaisissa päivälehdissä.¹³

Kokemukset työskentelystä sanomalehtisarjakuvan tekijänä syndikaattijärjestelmässä eivät ole olleet aina mieluisia Bill Wattersonille. Hän on julkisuudessa kritisoinut sarjakuvien tuotantotapoja. Wattersonista myös sanomalehdet vaikuttavat liikaa rajoitteineen sarjakuvan ilmaisullisuuteen. Esimerkiksi Yhdysvalloissa sarjakuvan palstakokoa pienennettiin, jotta ilmoituksille saatiin lisää tilaa.¹⁴ Sanomalehdet joutuvat kilpailemaan keskenään ja kannattavuus on tärkeä tekijä myyntimarkkinoilla. Sarjakuvataiteilijoilla ei ole täydellistä vapautta toteuttaa ideoitaan, vaan heidän on huomioitava julkaisuformaatin asettamat vaatimukset.

Varsinkin sunnuntaisarjakuvat ovat joutuneet mukautumaan mahdollisesti lehdessä tapahtuvaan pienennykseen. Jos sunnuntaisarja julkaistaan maksimistandardissaan, niin silloin sarjakuvan kolmirivinen strippi täyttää puolet sanomalehdenlehden sivusta. Useissa lehdissä sunnuntaisarjoista poistetaan ylin rivi, jolloin sarjakuva vie tilaa vain

kaupallisena ideana oli myydä sama sarjakuva useaan eri lehteen. Syndikaatit levisivät Eurooppaan 1920-luvulla. Nykyisin yksittäisen lehden maksama hinta sarjakuvasta riippuu lehden levikistä, statuksesta ja siitä, kuinka laaja julkaisuoikeus on kyseessä. Esimerkiksi Suomessa sarjakuvan tekijä saa myyntihinnasta noin 40-50 prosenttia ja syndikaatti jäljelle jäävän osuuden. Hänninen, Kemppinen 1994, s. 12. Käytännössä sarjakuvalla ei ole juuri mahdollisuutta päästä sanomalehtiin muuten kuin syndikaattien välittämänä. Usein syndikaatin ja sarjakuvataiteilijan välinen sopimus takaa syndikaatille oikeudet sarjan moninaiseen hyödyntämiseen. Watterson 1996a, s. 11-12.

¹³ Christie, viitattu 27.11.1997, Kemppinen, Tolvanen 1992, s. 15, Siverbo 1992, s. 342, Watterson 1990, viitattu 27.11.1997, Watterson 1996a, s. 12.

¹⁴ Christie, viitattu 27.11.1997, Murtosaari 1995, s. 93, Watterson 1989, viitattu 27.11.1997, Watterson 1996a, s. 6-9.

kolmanneksen sivusta. Tämän vuoksi sarjakuvataiteilijat yleensä tekevät ylimmälle riville ylimääräisen vitsin, jolla ei välttämättä ole mitään tekemistä sunnuntaisarjakuvan loppupuolen juonen kanssa. Sarjakuvia voidaan pienentää vielä kolmasosasivusta neljäsosasivun kokoiseksi poistamalla ruutuja ja kaventamalla korkeutta. Watterson vertaa nykyistä sarjakuville annettua ahdasta palstakokoa puolivuosisataa sitten yhdelle sarjakuvalle myönnettyyn kokonaiseen sivuun. Hänen mielestä sarjakuva on ilmaisumuotona taantunut, koska pieneen palstatilaan ei kunnolla mahdu hyvään tarinaan tarvittavaa dialogia ja toimintaa tai näyttäviä maisemia. Lisäksi Bill Watterson arvostelee joustamattomia määräaikoja sekä sanomalehtien toimitusten määräysvaltaa aiheen suhteen. Sarjakuvataiteilija ei voi luottaa siihen, että lehteen painetaan kiisteltäviä aiheita ja mielipiteitä sisältäviä strippejä.¹⁵ On mahdollista, että sarjakuvaa sensuroidaan tai sitä ei julkaista lainkaan, jos se sisältää toimituksen mielestä sopimatonta ja yleisöä mahdollisesti loukkaavaa aineistoa.

Ennen kaikkea Watterson on kritisoinut syndikaattijärjestelmää. Hän vastustaa sarjakuvan muuttamista täysin kaupalliseksi tuotteeksi. Kun *Calvin and Hobbes* -sarjakuva oli ilmestynyt reilun vuoden verran, niin Universal Press ehdotti lisenssituotannon¹⁶ aloittamista. Watterson ei hyväksynyt sarjakuvasta ideoituja erilaisia lisenssituotteita, koska hänestä ne alentavat alkuperäisen tuotteen arvostusta ja merkitystä. Lisäksi Wattersonista lisenssituotteet harvoin vastaavat moniulotteisen sarjakuvan ideaa. Hänestä syndikaattien suosima kohderyhmämarkkinointi vaikuttaa liikaa sarjakuvalajin ilmaisullisuuteen. Monesti suuren yleisön suosion tavoittelu johtaa konservatiivisiin ja kaavamaisiin sarjakuviin, jotka jäljittelevät jo menestyneitä sarjakuvia. Lisenssituotanto vaatii myös apulaisia, joiden käyttöä Watterson itsenäisenä taiteilijana ei periaatteesta suvaitse. Bill Watterson ei ole antanut tehdä sarjastaan lisenssituotteita, koska hänelle *Calvin and Hobbes* -sarjakuva on viihteen lisäksi hänen omien mielipiteiden julkittuoja.

¹⁵ Christie, viitattu 27.11.1997, Watterson 1989, viitattu 27.11.1997, Watterson 1996a, s. 6, 14-16, 75, 169.

¹⁶ Lisenssituotannossa sarjakuvasta tehdään kaikenlaisia oheistuotteita, kuten esimerkiksi leluja, vaatteita, televisiosarjoja, elokuvia, astioita, kortteja ja kalentereita. Esimerkiksi sarjakuvaan pohjautuvan Batman-elokuvan (1989) yhteydessä markkinoitiin yli 300 lisenssituotetta. Sarjakuvien kaupallisuutta on ollut aina nykyaikaisen sarjakuvan alkuaajoista lähtien, joskaan ei nykyisessä määrin. Roger Sabin tuo kirjassaan hyvin esille sarjakuvan yhteydet muihin medioihin. Sabinista sarjakuvaa on helppo hyödyntää, koska sen hahmot ovat usein stereotyyppisiä. Lisäksi kynnys lainata sarjakuvaa muihin medioihin on matala, koska sarjakuva genrenä ei ole saanut osakseen kulttuurillista arvostusta. Sabin 1993, s. 210-220.

Watterson haluaa sarjakuvassaan esittää vitsien rinnalla myös vakavasti otettavia pohdintoja elämän perusteista. Tämän vuoksi Watterson kokee kaupallisten lisenssituotteiden vievän uskottavuuden sarjan rehellisyydeltä. Kieltämällä lisenssituotannon sarjakuvastaan Watterson joutui kiistoihin syndikaattinsa kanssa, jolla oli sopimuksen mukaan oikeus hyödyntää sarjakuvaa.¹⁷ Watterson asetti oman moraalinsa kaupallisuuden rinnalle vertailukohteeksi. Näitä näkökulmia on hankala rinnastaa ja sopimuksessaan syndikaatin kanssa Watterson juridisestikin luopui oikeuksistaan määrätä sarjansa lisenssituotannosta.

Roger Sabin ennustaakin, että sarjakuvien valtaisa kaupallistuminen tulee jatkumaan entistä tehokkaampana. Tämä johtuu siitä, että ensimmäistä kertaa sarjakuvan historian aikana sarjakuvan monimediainen hyödyntäminen on varsinainen tavoite eikä vain alan sivutuotanto. Yleisesti sarjakuva-alalla sopimukset takaavat syndikaattien oikeudet sarjaan ja sen hahmoihin. Sarjakuvataiteilijat suostuvat sopimuksen ehtoihin, koska käytännössä pääsy sanomalehtiin tapahtuu levitystoimistojen kautta. Roger Sabinin mielestä sarjakuvataiteilijoiden asema oli aiemmin vielä huonompi, sillä syndikaatit saattoivat esimerkiksi tehdä sarjakuvasta oheistuotteita neuvottelematta asiasta sarjan tekijän kanssa. Pahimmassa tapauksessa sarjakuvataiteilijat eivät saaneet lisenssituotteista olleenkaan korvauksia saatikka sitten mainetta julkisuudessa. Sabinista sarjakuvataiteilijoiden tilanne on parantunut merkittävästi 1990-luvulla, vaikka vieläkin kaikki lisenssituotantoon ja tekijänoikeuksiin liittyvät ongelmat eivät ole poistuneet. Tilanteen helpottumiseen ovat Sabinista vaikuttaneet sarjakuvan parantunut julkisuuskuva ja lehdistö, joka raportoi sarjakuvataiteilijoiden ahdingosta. Sarjakuvan hyvä julkisuuskuva puolestaan kertoo laajityypin arvostuksen noususta. Tämän arvostuksen myötä sarjakuvataiteilijat ovat saaneet vahvemman neuvotteluaseman sopimuksen teossa syndikaattien kanssa.¹⁸

Watterson joutui kiistelemään oikeuksistaan syndikaattinsa kanssa lähes viiden vuoden ajan. Sarjakuvaa koskevien periaatteidensa vuoksi Watterson koki Universal Press -syndikaatin lisenssituotantovaatimukset kohtuuttomiksi, vaikka hän toteaa itsekin lisenssituotannon olevan tavallinen liiketoimi, josta useat sarjakuvataiteilijat ovat hyötynneet. Lisenssituotannon etuina ovat kasvavat tulot ja lisäksi lisenssituotteet

¹⁷Watterson 1989, viitattu 27.11.1997, Watterson 1990, viitattu 27.11.1997, Watterson 1996a, s. 10-12.

¹⁸ Sabin 1993, s. 211, 219, 220, Watterson 1989, viitattu 27.11.1997, Watterson 1996a, s. 11-12.

laajentavat sarjakuvan markkinoita houkuttelemalla sarjalle uusia lukijoita. Yhdysvalloissa sarjakuvateollisuuteen liittyvä kauppa tuottaa arviolta vuosittain 12 biljoonaa dollaria. Oheistuotteista saadaan paljon enemmän rahaa kuin julkaisupalkkioista. Syndikaatit voivat jopa kehittää sarjakuvan mainostamaan valmiiksi suunniteltuja nukkeja ja televisio-ohjelmia.¹⁹ Sarjakuvasta tehdyt lisenssituotteet myös markkinoivat varsinaista sarjakuvaa ja päinvastoin. Lisenssituotteet edistävät enemmän sarjakuvataiteilijoiden taloudellisia kuin niinkään taiteellisia päämääriä.

Kiistan aikana Watterson pyrki monin tavoin vaikuttamaan myös yleiseen mielipiteeseen. Koko uransa aikana Bill Watterson on antanut ainoastaan kolme haastattelua ja pitänyt kaksi puhetta. Molemmat puheensa Watterson piti juuri riidan aikana. Puheessaan yliopiston promootiojuhlassa 20. toukokuuta vuonna 1990 hän määrittelee syndikaatin verenimijälöiseksi²⁰. Näin Watterson julkisuudessa asettaa itsensä hyväksikäytetyn uhrin asemaan. Vaikka Watterson halusi suuren yleisön sympatiat puolelleen, niin hän ei kuitenkaan tavoitellut pelkkää marttyyrin roolia. R. C. Harvey onkin määritellyt Wattersonin eräänlaiseksi ristiretkeläiseksi, joka taistelee kaikkien sarjakuvataiteilijoiden puolesta²¹. Cartoon Art -festivaaleilla 27.10.1989 pitämässään puheessa Watterson yrittää herättää keskustelua sarjakuvateollisuuden juurtuneista konventioista sekä siitä miten sarjakuvan asemaa voisi parantaa. Watterson esittelee erilaisia sarjakuvan julkaisutapoja. Omakustannuksen lisäksi Watterson haluaa alalle uusia itsenäisiä kustantajia, jotka eivät toimisi syndikaattien toimintaperiaatteella. Syndikaatit taas voisivat Wattersonin mielestä kustantaa itse sarjakuvalehtiä. Perinteistä syndikaattien ja sanomalehtien yhteistyötä voitaisiin myös hyödyntää sarjakuvan eduksi siten, että syndikaatit myisivät sarjakuvat sanomalehdille valmiiksi painettuina liitteinä. Syndikaatit voisivat myös painaa sarjakuvaliitteen mainosten kera ja mainostajat maksaisivat liitteen sisällyttämisen lehteen.²² Näin sarjakuvien painoasu määräytyisi syndikaateissa eikä sanomalehdissä. Yhteistyö mainostajien kanssa hyödyttäisi sarjakuvaa antamalla alan taiteilijoille joustavamman tilan kehittää ideoitaan ja mainostajat puolestaan pääsevät tavoittelemaan

¹⁹ Christie, viitattu 27.11.1997, Siverbo 1992, s. 343, Watterson 1989, viitattu 27.11.1997, Watterson 1996a, s. 10, 12.

²⁰ Watterson 1990, viitattu 27.11.1997.

²¹ Harvey 1995, viitattu 16.11.1997.

²² Watterson 1989, viitattu 27.11.1997, Watterson 1996a, s. 12.

sarjakuvien lukijoiden huomiota. Watterson koettaa tarjota vastauksia sarjakuvalajityypin ongelmiin eikä vain pelkästään kritisoi vallitsevaa tilannetta.

Omassa henkilökohtaisessa kamppailussaan Watterson käytti myös hänelle läheisintä foorumia eli *Calvin and Hobbes* -sarjakuvaa. Sarjan stripeissä hän käsitteli muun muassa sarjakuvan palstakoon kehitystä ja lisenssituotantoa²³. Universal Press -syndikaatti ei siis estänyt Wattersonia ilmaisemasta mielipiteitään. R. C. Harvey toteaaakin Universal Press -syndikaatin toimineen sangen maltillisesti, koska syndikaatti ei aloittanut sopimuksen sille takaamaa lisenssituotantoa. Oheistuotteilla rahastuksen sijaan Universal Press halusi korvaamattoman Wattersonin jatkavan menestysarjansa tekemistä.²⁴ Syndikaatin ja Wattersonin väliset erimielisyydet kärjistyivät siihen pisteeseen, että Watterson harkitsi lopettamista. Sopimus olisi jopa sallinut syndikaatin palkata Wattersonin tilalle työryhmän tekemään *Calvin and Hobbes* -sarjakuvaa. Universal Press kuitenkin suostui neuvottelemaan uuden sopimuksen, joka takaa Wattersonille oikeuden päättää sarjansa kaupallisesta hyödyntämisestä.²⁵ Suosionsa vuoksi Watterson kykeni kyseenalaistamaan sopimuksensa oikeellisuuden. Asiaa varmasti edisti myös se, että hän oli yksin vastuussa sarjan sisällöstä. Tällöin tekijyyden ainutkertaisuus korostuu. Koska Universal Press uudisti Wattersonin sopimuksen, niin on yhtiön edustajienkin täytynyt pitää parhaana vaihtoehtona sarjan alkuperäistä luoja kuin häntä kopioivaa tekijäjoukkoa.

Uuden sopimuksen myötä Watterson sai osittain kaipaamansa taiteellisen vapauden. Universal Press suostui myymään *Calvin and Hobbes* -sarjakuvan sunnuntaisarjaa sanomalehdille puolen sivun kokoisena, vaikka siitä oli seurauksena useita asiakkaiden menetyksiä. Syndikaatti joutui tämän kokeilun jälkeen siirtymään myyntimalliin, jossa lehdille tarjottiin ostettavaksi vaihtoehtoisiksi puolensivun kokoista sarjakuvaa tai siitä pienennettyä versiota. Lisäksi kun Bill Wattersonin ja syndikaatin väliset suhteet olivat korjaantuneet, niin syndikaatti tarjosi Wattersonille kahta yhdeksänkuukauden kestoista sapattilomaa. Watterson suostui ehdotukseen, vaikka siitä oli seurauksena *Calvin and Hobbes* -sarjakuvan aiempien striippien uudelleenjulkaiseminen. Sapattilomansa hän piti vuosina 1991 ja 1994. Wattersonista uudelleenjulkaisut eivät hyödytä ketään, mutta sarjan

²³ Watterson 1996a, s. 6, 10.

²⁴ Harvey 1995, viitattu 16.11.1997.

²⁵ Watterson 1989, viitattu 27.11.1997, Watterson 1996a, s. 12.

suosio mahdollistaa ne. Parempana ratkaisuna hän pitääkin vuotuista neljän viikon lomaa. Tätä käytäntöä Universal Press ehdotti kaikille yhtiön kanssa yhteistyötä tekeville sarjakuvataiteilijoille vasta 1990-luvun puolivälissä.²⁶ Wattersonin ura kuvaa omalta osaltaan sarjakuvataiteilijoiden ammatillisten etuisuuksien kehitystä. On kuitenkin muistettava, että Bill Watterson ei edusta yksinäisenä yrittäjänä alansa tyypillisintä työntekijää.

Sarjakuva-alan ammattilaisena Watterson haluaa korostaa suhdettaan työhönsä taiteena eikä pelkästään rahanansaitsemiskeinona. Taiteellisuuden hän määrittelee ilmaisun ja oivalluskyvyn laadun perusteella eikä käytetyn ilmaisuvälineen kautta. Hänestä taiteellisen vapauden avulla sarjakuvataiteilijat voivat tehdä yleisölle haasteellisia teoksia. Wattersonista työn tulee pohjautua leikkisään luovuuteen ja onnellisuuteen. Vaikka Wattersonista sarjakuvien ensisijainen tehtävä on lukijoiden viihdyttäminen, niin silti hänestä sarjakuvilla voi olla tarjottavana syvällisiä merkityksiä hauskan pinnan alla. Hänestä sarjakuva on viihteen lisäksi sanomanvälittäjä. Taiteellisena tavoitteena Wattersonilla on kertoa perimmäinen totuus elämän ihmeellisyyksistä.²⁷ Bill Wattersonilla on taiteilijana kunnianhimoiset tavoitteet ja hän on katsonut sarjakuvan mediana pystyvän ilmaisemaan tarkoituksensa. Hän ei ole kuitenkaan unohtanut sarjakuvalajin merkitystä viihdyttäjänä.

2.2. CALVIN AND HOBBS –SARJAKUVA

Calvin and Hobbes -sarjakuva kertoo pienen vilkkaan pojan elämästä. Calvin on perheensä ainoa lapsi. Sarjakuvassa on vain vähän muita hahmoja. Säännöllisesti sarjassa mukana olevia ovat Calvinin äiti (Esimerkki 1.) ja isä (Esimerkki 1.), naapurintyttö Susie Derkins (Esimerkki 3.), lapsenvahti Rosalyn (Esimerkki 8.), koulukiusaajapoika Moe (Esimerkki 1.) ja luokanvalvoja, neiti Wormwood (madonsyömä) (Esimerkki 1.) sekä rehtori, herra Spittle (sylky) (Esimerkki 12.). Calvinilla ei ole muita ystäviä kuin hänen

²⁶ Karjalainen 1995, s. B 3, Watterson 1989, viitattu 27.11.1997, Watterson 1996a, s. 12-15.

²⁷ Christie, viitattu 27.11.1997, Watterson 1989, viitattu 27.11.1997, Watterson 1990, viitattu 27.11.1997, Watterson 1996a, s. 6-7, 9, 202, 207-208.

tiikerilelunsa Hobbes (Esimerkki 2.). Joskus Calvin leikkii Susien kanssa, mutta Calvinista tytöt ovat parempia vihollisina kuin ystävinä. Vapaa-aikansa Calvin viettää mieluiten Hobbesin kanssa leikkien tai televisiota katsellen. Impulsiivisena yksilönä Calvin keksii mitä huimempia leikkejä, kuten erilaisten alter egojen (toinen minä) seikkailuja.

Esimerkki 1.

(Watterson 1994b, s. 64.)

Calvin and Hobbes -sarjakuva julkaistiin ensimmäisen kerran 18.11.1985. Sen viimeinen sanomalehtistrippi ilmestyi Yhdysvalloissa 31.12.1995. Watterson lopetti kymmenen vuotta tekemänsä sarjan sen yhä ollessa suosittu. *Calvin and Hobbes* -sarjakuvan suosiota kuvastaa myös se, että jokaista *Calvin and Hobbes* -sarjakuvakokoelmaa (14 kappaletta) on myyty vuoden sisään kunkin ilmestymishetkestä yli miljoona painosta. Yhteensä yli 23 miljoonaa *Calvin and Hobbes* -teosta on mennyt kaupaksi vuoteen 1996 mennessä.²⁸ Lopettamista seuraavana päivänä päivittäisstrippi ilmestyi vielä yli 2400 lehdessä²⁹. Sarjakuvan lopettamisesta huolimatta sitä julkaistaan lehdissä vielä tänäkin päivänä esimerkiksi Suomessa.

Lajityypillisesti *Calvin and Hobbes* -sarjakuva on eri genrejä yhdistävä. Juha Herkman on todennut lajityypeistä eli genreistä muun muassa seuraavaa:

”Genre on kuitenkin tekstuaalisella tasolla ristiriitainen käsite: on hyvin vaikea ellei mahdoton löytää sellaista tekstiä, joka täyttäisi tietyn genren kaikki piirteet. Ja mitkä olisivat ne piirteet, jotka tarkkaan ottaen määrittävät jotakin lajityyppiä?”

”Genret pyrkivät rajoittamaan tekstien monimerkityksisyyttä. Näin genre toimii diskurssin osana ja muovaa tai määrittelee diskursseja. Toisaalta genererajoja rikkomalla voidaan tuottaa myös uusien merkitysten mahdollisuuksia.”

”Tyylin ja sisällön samankaltaisuudet ja erot määrittävät toisin sanoen genrejä.”

”Suuri osa genreluokitteluista on *intermediaalisia*, mediarajat ylittäviä.”³⁰

Alkuperäisen julkaisuformaattinsa puolesta *Calvin and Hobbes* -sarjakuva voidaan luokitella sanomalehtisarjakuviin. *Calvin and Hobbes* voidaan määritellä myös huumorisarjakuvaksi. Wattersonin päivittäinen strippi sisältää lähes poikkeuksetta vitsin. Joskus useamman päivän kestävä tarina muodostaa humoristisen kokonaisuuden.

²⁸ Karjalainen 1995, s. B 3, Kemppinen, Tolvanen 1992, s. 15, *Meet Bill Watterson...*, viitattu 27.11.1997, *No More Calvin*, viitattu 27.11.1997.

²⁹ Eri syndikaattien sarjakuvien sanomalehtilevikkietoja voi verrata toisiinsa liitteessä olevasta Taulukosta 1. Taulukko perustuu Stuart Reesen opinnäytetyössä olevaan taulukkoon TABLE 2: Top Selling Newspaper Comic Features. Rees on valmistunut kesäkuussa 1997, joten taulukossa ei ole nähtävissä *Calvin and Hobbes* -sarjakuvan tilastoa. Stuart Reesen opinnäytetyö on WWW-sivustolla <http://www.stus.com/thesis.htm> ja siihen on viitattu 10.10.1998.

³⁰ Herkman 1998, s. 184-187.

Bill Watterson onkin todennut työnsä olevan uuden idean keksimistä vuoden jokaiselle päivälle. Käytännössä ideoita on oltava paljon enemmän, koska aina ei synny laadukkaita ajatuksia. Työskentelynsä Watterson jakaa toisistaan erillisiin vaiheisiin: ideointiin, kirjoittamiseen, tussaamiseen ja värittämiseen. Kuvittamisen hän kokee helpoimmaksi. Tavallinen striippien tuottamistahti on Wattersonille kuuden päivittäisstripin tussaus tai yhden sunnuntaistripin väritys päivässä. Sarjan ilmestymisen alkuaikoina hänellä oli mahdollisuus käyttää teknisistä syistä 64 väriä, mutta loppuvaiheessa eri sävyjen määrä laajeni 125 mahdollisen värin ansioista. Tussauksen tai värittämisen jälkeen stripin kieliasu tarkastetaan syndikaatissa ja siihen lisätään tekijänoikeusmerkintä (copyright eli ©). Universal Press –syndikaatti lisäksi tarkasti ettei *Calvin and Hobbes* -sarjakuvassa ole ketään loukkaavaa materiaalia. Wattersonin mukaan hänen syndikaatin välisen yhteistyön alkuvuosina syndikaatilla oli veto-oikeus hänen syndikaatille esittämiinsä luonnoksiin. Syndikaatti joko hyväksyi materiaalin tai sitten sitä ei painettu. Syndikaatti ei esittänyt parannusehdotuksia. Wattersonista tämä käytäntö toimi hyvin. *Calvin and Hobbes* -sarjakuvan ensisijainen editoija on kuitenkin Bill Wattersonin oma vaimo, jonka nauru tai sen puute ratkaisee sarjakuvan luonnoksen kohtalon.³¹

Sarjakuvan päähahmojen Calvinin ja Hobbesin persoonat ovat olennainen tekijä sarjan humoristisuudelle. Calvin on saanut nimensä 1500-luvulla eläneen teologi ja uskonpuhdistaja Jean Calvinin mukaan, kun taas Hobbes puolestaan on saanut omansa 1600-luvun filosofin Thomas Hobbesin mukaan. Bill Wattersonin mukaan molemmissa hahmoissa on omaelämäkerrallisia aineksia. Calvinin kautta Watterson tuo esiin myös itse pohtimiaan aiheita. Lisäksi hän pitää Calvinin kamppailuja omien kamppailujensa metaforina. Hahmonsa avulla Watterson voi kommentoida ihmisluonnetta. Hobbes on taas luonteensa puolesta hieman lähempänä Wattersonin omaa persoonallisuutta kuin Calvin. Hobbesin hahmo on saanut myös vaikutteita Wattersonien Sprite-kissasta.³² Hobbes on Wattersonin sarjakuvan erikoisin fantasiailmentymä. Calvinin paras ystävä Hobbes on lelutiikeri, joka muuttuu tiikeriksi vain silloin kun samassa ruudussa ei ole muita ihmishahmoja mukana kuin Calvin. (Esimerkki 2.) Leluna Hobbes on kooltaan omistajaansa pienempi, kun taas tiikerinä se on Calviniin nähden lähes puolta isompi. Lisäksi oikeana tiikerinä sen turkki on karvaisempi kuin lelu Hobbesilla. Tiikerilelu on

³¹ Christie, viitattu 27.11.1997, Watterson 1990, viitattu 27.11.1997, Watterson 1996a, s. 19-20.

³² Christie, viitattu 27.11.1997, Watterson 1996a, s. 21, 22.

ilmeetön ja eleetön, mutta Hobbesin toisella versiolla on osin myös tiikerin luonne ja tavat. Hobbesin suurena riemun aiheena on toivottaa ystävänsä koulusta kotiin kuin lemmikkikoira konsanaan. Tosin Hobbesin tervetuloitovotus on yhtä villi ja vaarallinen kuin mitä on sen tiikeriluonnekin. Hobbes väijyy toistuvasti Calvinia ”saaliinaan” ja se loikkaa yllättäen ”uhrinsa” kimppuun milloin mistäkin. Hobbes on antropomorfinen hahmo, koska siinä on inhimillisiä piirteitä. Hobbes esimerkiksi puhuu, lukee ja se kykenee kävelemään pystyasennossa. Hobbesin hahmo tuo *Calvin and Hobbes* -sarjakuvaan eläinsarjakuvagenren vaikutteita. Bill Watterson onkin nimennyt varsinaisiksi esikuvikseen sarjakuva-alalla Walt Kellyn *Pogon*, George Herrimanin *Krazy Kat* -sarjakuvan ja Charles M. Schulzin *Peanuts*-sarjakuvan³³. Kaikki kolme sarjakuvaa sisältävät fantasiapiirteitä sekä eläinhahmoja pääosissa.

Calvin and Hobbes -sarjakuvan sisällöstä on esitetty täysin vastakkaisia tulkintoja: sitä on pidetty perhesarjana, jossa asioita käsitellään lapsen näkökulmasta tai sarjan on nähty eroavan täydellisesti tavallisesta perhe- tai lapsikeskeisestä sarjakuvasta³⁴. *Calvin and Hobbes* on aihepiiriltään lapsisarjakuva, koska sarjan päähenkilö on noin kuusivuotias Calvin-poika. Katri Mäkinen vertaa osuvasti Calvinia mieluummin *Katzenjammer Kids* -sarjakuvan poikaveijareihin kuin melko kapinoimattomiin lapsiin *Peanuts*-sarjakuvassa. Calvin eroaa kolttosia tekevästä veijareista Mäkisen mukaan siinä, että aikuisten hallitseman maailman ulkopuolelle jättäytymisen motiivina on Calvinilla lapsenroolinsa tahallinen rikkominen eikä niinkään halu kiusata aikuisia.³⁵ Bill Wattersonin sarjakuva kuuluu lapsisarjakuvagenren pitkään traditioon, joka alkoi jo 1800-luvun puolella. Watterson ei ole ehkä niin kovin omaperäinen generarajojen rikkoja kuin ensisilmäyksellä vaikuttaa. Calvin on melko stereotyyppinen sarjakuvan lapsisankari. Mike Benton on todennut lapsisarjakuvien sisältäneen kautta aikojen energisiä ja mielikuvitusrikkaita lapsihahmoja, jotka eivät tahdo alistua aikuisten sääntöihin ja rajoituksiin. Fantasiamaailmoissaan nämä lapsihahmot kokeilevat luovuutensa ja tuhoamisen rajoja usein ilman aikuisten läsnäoloa.³⁶ Myös hyperaktiivisella Calvinilla on useita erilaisia

³³ Christie, viitattu 27.11.1997, Watterson 1989, viitattu 27.11.1997, Watterson 1996a, s.17-18.

³⁴ Kemppinen 1992, s. 29, Ruotsalainen 1993, s. 42. Pekka A. Manninen on määritellyt perhe- ja lapsisarjakuvan eron: ”*Perhesarjakuville* on ominaista perheyhteisön humoristinen kuvaus ja *lapsisarjakuvat* eroavat tästä esitystavasta ainoastaan sillä tavalla, että päähenkilöt ovat lapsia.” Manninen 1995, s. 31.

³⁵ Mäkinen 1997, s. 87.

³⁶ Benton 1993, s. 162-164.

fantasiamaailmoja. Calvinin mielikuvitus tuottaa esimerkiksi avaruusseikkailuja tai sitten hän saattaa joutua menneisyyden dinosaurusten pariin.

Bill Watterson on voittanut useita palkintoja *Calvin and Hobbes* -sarjakuvallaan. Vuosina 1987 ja 1989 hän sai arvostetun Reuben-palkinnon, jonka jakaa USA:n National Cartoonists Society (NCS). National Cartoonists Society on oman ilmoituksensa mukaan maailman suurin ammattimaisten sarjakuvataiteilijoiden järjestö. Watterson ei itse ole NCS:n jäsen. Muita hänen voittamiaan palkintoja ovat Barcelona (Espanja) vuonna 1986, Ruotsin sarjakuva-akatemian vuonna 1991 myöntämä Adamson, Harvey (USA) vuosina 1991, 1992, 1993, Speakeasy (Englanti) 1990 ja 1991, Alph' Art Meilleur Album Étranger (Ranska) vuonna 1992 ja Thompson-palkinto 1995. Lisäksi Watterson on saanut henkilökohtaisen Eisner-palkinnon (USA) 1992 sekä vuonna 1993 Eisner-palkinnon yksittäisellä *Calvin and Hobbes* -kokoelmallaan. Vuonna 1996 *Calvin and Hobbes* -sarjakuva voitti Harvey-palkinnon parhaana syndikoituneena strippisarjakuvana. Squiddy-palkinnon *Calvin and Hobbes* on saanut joka vuosi 1989-1995 välisenä aikana parhaana päivittäissarjakuvana ja vuosina 1994-1996 parhaana sarjakuvakokoelmana. Squiddy-kilpailussa ei ole ennalta asettuja ehdokkaita vaan kuka tahansa voi äänestää omaa suosikkiaan sähköpostin välityksellä.³⁷ Watterson siis nauttii laajaa kansainvälistä arvostusta. Hänen työnsä on saanut kiitosta ammattitovereilta ja tavallisilta kuluttajilta niin Euroopassa kuin Yhdysvalloissakin.

Calvin and Hobbes -sarjakuvan lopettaminen oli Bill Wattersonin henkilökohtainen ratkaisu. Andrew Christien tekemässä haastattelussa Watterson toteaa haluavansa tehdä *Calvin and Hobbes* -sarjakuvaa niin kauan kuin vain markkinat sitä sietävät³⁸. Koska sarjaa on myyty vieläkin lehdille, niin markkinoissa ei ole tullut raja vastaan. Kirjeessään sanomalehdentoimittajille Watterson kertoo lopettamispäätöksestään seuraavasti:

"This is not a recent or easy decision, and I leave with some sadness. My interests have shifted, however, and I believe I've done what I can do within the constraints

³⁷ *Compuserve Comics...*, viitattu 15.10.1998, *Harvey Award Winners Summary*, viitattu 15.10.1998, *Rec.arts.comics*. * *Squiddy Awards Summary*, viitattu 15.10.1998, Siverbo 1992, s. 341, *Watterson Becomes Third to Quit*, viitattu 16.11.1997, *Will Eisner Comic...*, viitattu 15.10.1998.

³⁸ Christie, viitattu 27.11.1997.

of daily deadlines and small panels. I am eager to work at a more thoughtful pace, with fewer artistic compromises."³⁹

Syy lopettamiseen oli siis se, että päivittäissarjakuva ei enää tarjonnut Wattersonille sopivaa ilmaisumuotoa.

3. FANTASIA BILL WATTERSONIN TYYLIKEINONA

Fantasia on *Calvin and Hobbes* -sarjakuvaa leimaava piirre. Luonnollinen ja yliluonnollinen ovat sarjakuvassa vuorovaikutussuhteessa keskenään. Tzvetan Todorovin fantasiateorian mukaan fantasia (the fantasy) on oma genrensä, joka sijoittuu genrejaattelussa oudon (the uncanny) ja ihmeellisen (the marvelous) välille. Todorov lähestyy fantasiaa rakenteellisesta näkökulmasta käsin. Hänestä fantasian edellytyksenä on yliluonnollisten tapahtumien kokeminen joko teoksen implisiittisen lukijan⁴⁰ tai hahmon toimesta. Nämä tapahtumat eivät sisälly luonnonlakien piiriin. Fantasia eroaa outo-genrestä siinä suhteessa, että outo-genressä yliluonnollinen ilmiö saa luonnollisen selityksen. Ihmeellinen-genressä puolestaan selitys on yliluonnollinen, kun taas fantasia on epäröintiä nykyhetkessä. Todorovin fantasiateoria pohjautuu nimenomaan epäröintiin. *Calvin and Hobbes* -sarjakuvaa fantasian näkökulmasta tutkineet Mari Smolander ja Kirsi-Marja Kekki ovatkin osuvasti huomioineet, että Calvin ei itse epäröi siirtymissä eri maailmojen välillä. Smolander ja Kekki ovat kiteyttäneet Todorovin teorian seuraavanlaisesti:

”Todorovin mukaan keskeistä fantasiassa on sen lukijassa herättämä epäily, joka syntyy lukijan havaitessa, ettei jotakin hänen tuntemassaan maailmassa tapahtuvaa yliluonnollista asiaa voidakaan selittää tunnetun maailman lainalaisuuksien nojalla. Fantasia toimii sillä epävarmuuden hetkellä, jona lukija

³⁹ *Meet Bill Watterson...*, viitattu 27.11.1997.

⁴⁰ Maaretta Tukiainen on määritellyt implisiittisen lukijan eli sisäislukijan tekstiin sisällytetyksi lukijarooliksi. Implisiittinen lukija muodostuu eksplisiittistä eli todellista lukijaa ohjaavista tekstuaaleista viittauksista. Sisäislukijan roolin kautta eksplisiittinen lukija saa kontaktin kirjailijan luomaan todellisuuteen. Implisiittinen lukija voidaan nähdä ideaalisena tulkitsijanroolina, johon lukijan on samastuttava voidakseen ymmärtämään kirjailijan intentiot. Tukiainen 1995, viitattu 19.5.1999. Myös Todorovin mielestä fantasia edellyttää lukijan integroitumista teoksen henkilön maailmaan. Tämän maailman määrittelee implisiittinen lukija. Teos saa implisiittisen lukijan pitämään henkilöiden maailmaa elävien ihmisten maailmana. Todorov 1993, s. 31, 33.

epäroï, onko kysymys harha-aistimuksesta vai hänelle tuntemattomista todellisuutta hallitsevista laeista.”

Fantasia on siis epävarmuutta todellisuuden ja illuusion välillä. Todorovin mielestä valintaa luonnollisen ja yliluonnollisen maailmojen välillä ei tarvitse kenenkään tehdä. Juuri varmuus ja asioiden selvittäminen lopettavat epäroinnin ja samalla myös fantasian. Todorov asettaa fantasialle kolme ehtoa. Ensimmäinen ehto on implisiittisen lukijan epärointi, toinen ehto on henkilöhaahmon kokemaa epärointiä ja kolmas ehto on, että implisiittisen lukijan on omaksuttava allegorisia ja poeettisia tulkintoja välttävä asenne eli fantasiaa on luettava kirjaimellisesti. Todorovista teksti voi olla fantastinen, jos se täyttää vähintään ensimmäisen ja kolmannen ehdon.⁴¹

Calvin and Hobbes -sarjakuva on Todorovin ehtojen mukaista fantasiaa, koska kyseinen sarjakuva sisältää ensimmäisen ja kolmannen ehdon vaatimat piirteet. *Calvin and Hobbes* -sarjakuva pakottaa implisiittisen lukijan epäroimään luonnolliseksi ja yliluonnolliseksi kuvailtujen tapahtumien välillä. Lisäksi implisiittisen lukijan on luettava *Calvin and Hobbes* -teosta kirjaimellisesti, koska muun muassa teoksen piirrookset ohjaavat tulkintaa siihen suuntaan. Erityisesti Hobbesin itsenäinen toiminta ilman Calvinin mielikuvitusta aiheuttaa implisiittisen lukijan epävarmuuden. Hobbes pystyy itse esimerkiksi leikkaamaan saksilla lehteä ja tekemään kirjeitä. Calvinin isä puolestaan voi muuttua kuvituksessa kirjaimellisesti isokokoiseksi verisuonia täynnä olevaksi pahaksi silmäksi, jolla on suu ja isän vartalo. (Esimerkki 2.)⁴² Fantasian toinen ehto ei kuitenkaan toteudu teoksessa, koska Calvin ei tee valintaa luonnollisen ja yliluonnollisen välillä. Myöskään Calvinin eri alter egot, joita ovat esimerkiksi avaruusmies Spiff (Esimerkki 12.), Stupendous man (Esimerkki 4.) ja Tracer Bullet (valojuova-ammus) (Esimerkki 20.), eivät ole muille hahmoille todellisia, joten epärointiä ei synny. Kun Stupendous man tulee luokkahuoneeseen, niin vierustoveri kysyy Susielta Calvinia tarkoittaen, että ”He lives on your street, doesn’t he?”⁴³. Fantasian hauskuus syntyy suurelta osin juuri siitä, että Calvinin mieleenkään ei tule kyseenalaista omaa yliluonnollisuuttaan, kun taas todellisuuteen sidoksissa olevat hahmot eivät edes ajattele Calvinia yliluonnollisena olentona. Calvin ei koe luonnollisen ja yliluonnollisten maailmojen olevan ristiriidassa

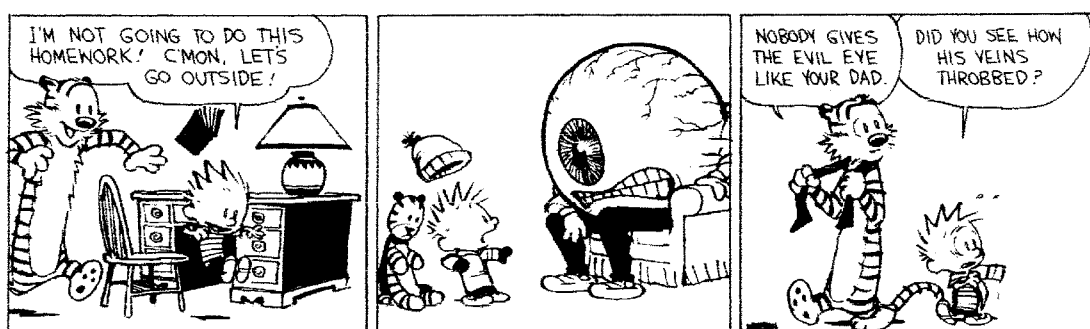
⁴¹ Smolander, Kekki 1993, s. 8, Todorov 1993, s. 3, 25, 27, 28, 31-33, 41, 42, 64.

⁴² Watterson 1994a, s. 6-11, 67.

⁴³ Watterson 1994a, s. 73.

keskenään. Todorov ei oikeastaan teoriassaan käsittele fantasian koomisuutta. Hannu Hiilos on kiteyttänyt Todorovin tulkinnan ylikuonnollisen merkityksestä fantasiassa näin: "Fantastisessa tekstissä ylikuonnollinen on ongelma ja uhka, vakiintunutta järkipäistä maailmankatsomusta kyseenalaistava ja horjuttava tekijä"⁴⁴. Calvinille ylikuonnollisuus voi olla sekä ongelma ja uhka, kuten hänen sänkynsä alla lymyilevät hirviöt tai häntä takajava polkupyörä (Esimerkki 5.). Ylikuonnollisuus on kuitenkin Calvinille monipuolisempi kokemus. Hobbes on hänen paras ystävänsä, joten ylikuonnollisuus tarjoaa Calvinille muun muassa turvallisuuden ja läheisyyden tunteita. Maailma, jossa on ylikuonnollisuutta, on Calvinille itsestään selvä asia.

Esimerkki 2.

(Watterson 1994a, s. 67.)

3.1. CALVIN AND HOBBS –SARJAKUVAN MAAILMAT

Katri Mäkelä sekä Mari Smolander ja Kirsi-Marja Kekki ovat jaotelleet *Calvin and Hobbes* -sarjakuvan maailmat omista lähtökohdistaan käsin. Smolander ja Kekki ovat löytäneet sarjakuvasta kolme fantastisuuden asteeltaan erilaista maailmaa. Näitä kolmea maailmaa vastaavat maailmat ovat myös Mäkelän tutkimuksessa, mutta Mäkelä on määritellyt maailmat niiden havaintojen subjektiivisuuden asteen perusteella.⁴⁵ (Taulukko 2.) Mielestäni on hedelmällistä yhdistää nämä eri näkökulmat, joita ei ole tutkimukseni kannalta olennaista erottaa toisistaan. Terminologiaa selventääkseni käytän näkökulmat yhdistävistä maailmoista nimityksiä Alkuperäinen maailma, Calvinin maailma ja

⁴⁴ Hiilos 1993, s. 127.

⁴⁵ Mäkelä 1997, s. 63, Smolander, Kekki 1993, s. 9.

Mielikuvitusmaailma⁴⁶. Alkuperäinen maailma yhdistää Smolanderin ja Kekin alkuperäisen eli ensimmäisen asteen maailman ja Mäkelän Realistisen maailman. Calvinin maailma taas muodostuu Smolanderin ja Kekin toisen asteen implisiittisestä maailmasta ja Mäkelän Lassi ja Leevi -maailmasta. Mielikuvitusmaailma on puolestaan Smolanderin ja Kekin toisen asteen avoimen maailman ja Mäkelän Muodonmuutosmaailman yhdistelmä.

Smolanderin ja Kekin ensimmäisen asteen maailma ja Mäkelän Realistinen maailma ovat lähes yhteneväisiä lähtökohtaeroista huolimatta. Molemmille määritelmille on tunnusomaista maailman vastaavuus todellisuuden kanssa. Maailmoissa luonnonlait ovat voimassa ja niissä ei ilmene yliluonnollisia tapahtumia. Nämä maailmat ovat implisiittiselle lukijalle realistisia ja tuttuja. Mäkelä onkin todennut Realistisen maailman aika-, paikka- ja kausaalisuhteiden olevan hyvin selkeitä, mikä kuuluu olennaisesti myös strippisarjakuvan luonteeseen. Lisäksi Mäkelä on tullut Realistisen maailman näkökulmista seuraaviin johtopäätöksiin:

”...Lassi on tavallisesti päähenkilö, mutta myös muita päähenkilöitä voi esiintyä, ei kuitenkaan Leevi,...eloton lelutiikeri, joka ei voi puhua tai toimia itsenäisesti. Tämä maailma on vähiten sitoutunut Lassin näkökulmaan: hän kyllä toimii useimpien strippien päähenkilönä...mutta toisin kuin tämän sarjakuvan muissa tasoissa [maailmoissa], myös muiden henkilöiden näkökulma on yleinen.”

Muut maailmat erottuvat siis Alkuperäisestä maailmasta siinä, että muissa maailmoissa hahmoista esiintyvät vain Calvin ja Hobbes. Smolander ja Kekki ovat määritelleet nämä muut maailmat luokittelussaan toisen asteen maailmoiksi. Myös he ovat tutkineet maailmojen näkökulmakysymystä. Sarjakuvan muut hahmot ovat heistä tiukasti sidottuja ensimmäisen asteen maailmaan, jonka vuoksi hahmot eivät pääse yhteyteen toisen asteen maailmoihin. Tämän vuoksi muiden hahmon näkökulmasta Calvin on kaiken aikaa ensimmäisen asteen maailmassa. Implisiittinen lukija voi puolestaan tarkastella myös toisen asteen maailmoja, jotka muodostuvat uusiksi kokonaisuuksiksi ensimmäisen asteen maailman osasista. Näillä maailmoilla on omat lainalaisuutensa, jotka implisiittinen lukija kuitenkin tunnistaa kokemustensa avulla. Toisen asteen maailmoja ovat toisen asteen implisiittinen maailma, toisen asteen avoin maailma ja toisen asteen suljettu maailma.⁴⁷

⁴⁶ Jos tutkimuksessa viitataan Mäkelän havaintojen subjektiivisiin tasoihin eli maailmoihin, niin käytän hänen maailmoille antamia nimityksiä. Vastaavasti Smolanderin ja Kekin fantasia tutkimukseen viitattaessa käytetään heidän käsitteistöään.

⁴⁷ Mäkelä 1997, 63, 65, 67, 69-70, Smolander, Kekki 1993, s. 9, 10.

Toisen asteen implisiittinen maailma syntyy, kun ensimmäisen asteen maailmassa esiintyy yliluonnollisia ilmiöitä, kuten Hobbes-tiikeri tai elottoman elollistaminen. Toisen asteen implisiittistä maailmaa vastaava Lassi ja Leevi –maailma muotoutuu Mäkelän mukaan realistisen kaltaisen maailman ja Calvinin mielikuvituksen sekoituksena. Lassi ja Leevi –maailman todellisuus siis nähdään Calvinin näkökulmasta käsin. Kuitenkaan ei ole kyse siitä, että realistinen maailma nähtäisiin lapsen silmin vaan, että Lassi ja Leevi –maailma muodostaa paralleelinen todellisuuden Realistisen maailman rinnalle. Calvin on siis ainoa hahmo Hobbesin lisäksi, joka pystyy kokemaan yliluonnollisia tapahtumia ja siirtymään Calvinin maailmaan. Mäkelän Muodonmuutosmaailma on puolestaan Calvinin mielikuvituksen tuottama sisäinen maailma. Hobbes voi osallistua tämän maailman tapahtumiin, mutta muut hahmot pystyvät havainnoimaan vain Calvinin esimerkiksi alter egot avaruusmies Spiffin ja Stupendous man –supersankarin. Koska muut hahmot eivät kykene siirtymään pois Realistisesta maailmasta, niin he eivät näe alter egojen kykyjä, jotka ilmenevät Muodonmuutosmaailmassa. Tässä maailmassa myös ajan ja paikan sekä yleisten lainalaisuuksien suuretkin muutokset ovat mahdollisia, koska vain Calvinin mielikuvitus on rajana. Muodonmuutosmaailma esiintyy äärimmäisen harvoin itsekseen stripissä ilman yhteyttä muihin maailmoin. Smolander ja Kekki ovatkin todenneet Muodonmuutosmaailmaa vastaavasta toisen asteen avoin maailmasta, että se on aina yhteydessä ensimmäisen asteen maailmaan. Toisen asteen suljettu maailma on puolestaan itsenäinen maailma, joka ei ole mitenkään yhteydessä ensimmäisen asteen maailmaan. Koska Calvin palaa aina muista maailmoista ensimmäisen asteen maailmaan, niin sarjakuvassa ei ole toisen asteen suljettua maailmaa. Lisäksi toisen asteen maailmojen fantastisilla tapahtumilla on lähes aina vaikutuksensa ensimmäisen asteen maailmaan.⁴⁸ Vaikka maailmat muodostavatkin rinnakkaisia tasoja ovat ne silti läheisessä vuorovaikutussuhteessa toisiinsa. Alkuperäinen maailma on Calvinin kautta yhteydessä fantasiaelementtejä sisältäviin maailmoin, joita Calvinin näkökulma hallitsee. Calvinin maailma on maailma, jossa luonnolliset ja yliluonnolliset asiat ovat arjen tavanomaisia tapahtumia. Mielikuvitusmaailman todellisuus on puolestaan puhtaasti Calvinin mielen muovaamaa fantasiaa.

⁴⁸ Mäkelä 1997, s. 63, 70, 78, 79, 81, Smolander, Kekki 1993, s. 9, 10, 11.

3.2. FANTASIAN TEEMAT CALVIN AND HOBBS –SARJAKUVASSA

Mielikuvitusmaailmassa ja Calvinin maailmassa ovat havaittavissa Todorovin fantasialle määrittelemiä teemoja, joiden elinehtona ovat yliluonnolliset tapahtumat. Todorov jakaa fantasian teemat minän teemoihin (les thèmes du je/themes of the self) ja toiseuden teemoihin (les thèmes du tu/themes of the other). Minän teemat voidaan määritellä ihmisen ja maailman välisen suhteeseen nähden, ja toiseuden teemat ihmisen ja halun välisen suhteeseen nähden. Minän teemoja ovat muun muassa metamorfoosit, yliluonnolliset voimat, kuvitteellinen kausaalisuus, persoonallisuuden moninkertaistuminen, subjektin ja objektin välisten rajoitusten poistuminen, sekä ajan ja paikan muutos. Yliluonnollisen maailman aika ja paikka ovat eri kuin luonnollisen, arkipäiväisen maailman aika ja paikka. Minän teemoissa muutos mielestä aineeseen on tullut mahdolliseksi. Fyysisen ja psyykkisen välillä ei ole rajoituksia. Eroa ruumiin ja mielen välille ei tehdä eroa, mikä on seurausta siitä, että subjektin ja objektin välillä ei ole rajoituksia. Tällöin kommunikointi subjektin ja objektin välillä tapahtuu suoraan. Tästä on puolestaan seurauksena persoonallisuuden moninkertaistuminen. Toiseuden teemoja ovat taas seksuaalisuus, väkivalta kielen välityksellä ja kielessä, sekä kuolema. Näissä teemoissa saatetaan käsitellä tabuja aiheita, sekä tiedostamattomia asioita. Lisäksi Todorov korostaa fantasiassa tarpeettoman toiston olevan välttämätöntä, jotta syntyisi kielen ulkopuolella sijaitseva fantasiamaailma.⁴⁹ Toistolla juonessa korostetaan fantasiamaailman piirteitä, joista muodostuu fantasiamaailman itsenäinen kokonaisuus.

Calvin ei ole mitään rajoituksia fyysisen ja psyykkisen välillä. Tämä käy ilmi hänen käyttäytymisestään Calvinin maailmassa ja Mielikuvitusmaailmassa. Hänelle metamorfoosit, yliluonnolliset voimat ja persoonallisuuden moninkertaistuminen ovat tavallisia asioita. Calvin ei mieti mikä on mahdotonta ja mikä mahdollista. Mielikuvitusmaailma ja Calvinin maailma eivät suinkaan ole vaarattomia paikkoja Calvinille. Varsinkaan, jos ne ovat ristiriidassa Alkuperäisen maailman kanssa. Ristiriidat syntyvät yleensä, kun Calvinin mielikuvitus ja halut eivät käy yhteen auktoriteettien tahtojen kanssa. Juuri siirtymät Mielikuvitusmaailmasta tai Calvinin maailmasta Alkuperäisen maailmaan tai toisin päin luovat komiikkaa. Fantasian hauskuus korostuu näissä siirrymissä. *Calvin and Hobbes* -sarjakuvassa on käytetty runsaasti tätä ilmiötä

⁴⁹ Todorov 1993, s. 91, 92, 107, 109-110, 113-116, 118, 120, 124-141, 158.

hyödyksi liitettäessä fantasiaan humoristisia piirteitä. Bill Watterson on käyttänyt metamorfoosia tai persoonallisuuden moninkertaistumista sangen usein sunnuntaisarjojen aiheena, jolloin hänellä on ollut strippimuotoa laajempi tila esittää eri maailmoja rinnakkain. Hän on myös kehitellyt fantasian minän teemoista monta strippiä sisältäviä jatkuvajuonisia tarinoita. *Calvin and Hobbes* -sarjakuvassa on myös käsitelty fantasian toiseuden teemoja eli seksuaalisuutta, väkivaltaa sekä kuolemaa. Sarjakuvassa nämä teemat esiintyvät ilmaisumuodosta johtuen sekä tekstissä että kuvituksessa. Näin ollen väkivaltakin välittyy kielen lisäksi kuvissa.

3.2.1. Metamorfoosi

Metamorfoosit ovat Calvinille yksi leikin muoto. Vanhemmat näkevät nämä Calvinin leikit, mutta he eivät koe niitä Calvinin tavoin. Vanhemmat eivät voi havaita metamorfooseja, koska he ovat sidottuja Alkuperäisen maailman todellisuuteen. Metamorfoosin yhteydessä Calvinin muuttumisen lisäksi tapahtuu myös paikan muutoksia. Kodista tulee esimerkiksi mustekalan terrorisoima rantayhteisö, jossa vallitsee suolainen ilma sisäilman sijaan. Lisäksi koulussa Calvin esiintyy mustekalan roolissa meren syvyyksissä. (Esimerkki 3.) Calvinin metamorfoosit ovat moninaisia, mutta niistäkin löytyy toistuvia piirteitä. Calvinilla on monesti käytössään pahvilaatikosta tai vesipistoolista tehty muodonmuutoskone, joka voi muuttaa hänet tai Hobbesin miksi tahansa olioksi tai esineeksi. Calvin voi muuttaa muotoaan esimerkiksi sammakoksi, etanaksi, valaaksi ja koiraksi. Hänen metamorfoosi valikoimastaan löytyy myös erilaisia lintuja ja ötököitä. Calvinille mieluisin metamorfoosin kohde ovat dinosaurukset. Niitä on useita eri lajeja, joista Calvin suosii kaikkein hurjimman näköisiä lihansyöjiä. Muodonmuutokset ovat yliluonnollisia ilmiöitä, jotka poikkeavat Calvinin naamioitumisleikeistä. Esimerkiksi Halloween-iltana Calvin kokee itsensä aidoksi, monta tonnia painavaksi dinosaurukseksi eikä vihreäpilkulliseen dinosaurusasuuun pukeutuneeksi pojaksi. Calvin ei aina muutu metamorfoosissa todelliseksi olioksi. Hän voi muuttua myös pelottavaksi fantasiahahmoiksi, kuten avaruusolioksi, hirviöksi tai lohikäärmeeksi. Hänestä voi tulla myös tornado, planeetta, pommi, röntgenkuva tai vaikkapa luuranko. Metamorfooseissa Calvin ei joka kerta muutu kokonaan toiseksi, vaan esimerkiksi pään paikalle ilmestyy ihmissuden pää, mutta muu vartalo säilyy ennallaan. Itsensä näköisenä

Calvin voi kasvaa jättiläisen kokoiseksi, kutistua tai kasvaa hyönteiseksi, sekä hän voi muuttua kaksiulotteiseksi, painottomaksi, näkymättömäksi, röntgenkuvakseen, mustavalkofilmin negatiiviksi tai valohiukkaseksi.⁵⁰

Esimerkki 3.

(Watterson 1994b, s. 22.)

Smolander ja Kekki ovat todenneet, että metamorfoosien ansioista Calvin saa uusia ominaisuuksia, kuten esimerkiksi kyvyn lentää⁵¹. Metamorfooseissa tapahtuu enemmän muutoksia elollisiksi hahmoiksi kuin elottomiksi asioiksi. Muodonmuutos on useimmiten täydellinen eli Calvin muuttuu ulkonäöltään kokonaan toiseksi olioksi eikä vain osittain. Koon muutoksissa Calvin on yleensä itsensä näköinen. Aina muodonmuutokset eivät tapahdu leikin varjolla, vaan sen takia, että Calvin kokee metamorfoosin hyödylliseksi itselleen. Mielikuvitusmaailma tai Calvinin maailma metamorfooseineen ovat Calvinille mieluisia pakokeinoja arkipäivän epämiellyttävyyksistä ja velvollisuuksista, kuten esimerkiksi koulunkäynnistä ja kylpemisestä. Metamorfooseilla on myös kuvattu tunnetiloja ja monissa tapauksissa ruoka voi aiheuttaa tai inspiroida muodonmuutoksen.

⁵⁰ Watterson 1993, s. 24, 97, 102, 146, 163, Watterson 1994a, s. 52, 122, Watterson 1994b, s. 14, 22, 27, 37, 46, 47, 89, 97, 100, 104, 122, 123, 131, 143, 160-165, 206, 255, Watterson 1995a, s. [7-11], 18, 19, 22, 24, 63, 76, 83, 85, 86, 100, 127-131, 137, 145, 147, 167, 174, 191-192, 208, 211, 214, 215, 230, 248, Watterson 1996b, s. 38, 49, 88, 94, 98, 107, 122, 123, 126, 146, 157, 159, 187, 208, 212, 229-232, 254, Watterson 1996c, s. 42, 92, 125, 128, 143, Watterson 1997, s. 65, 73, 104.

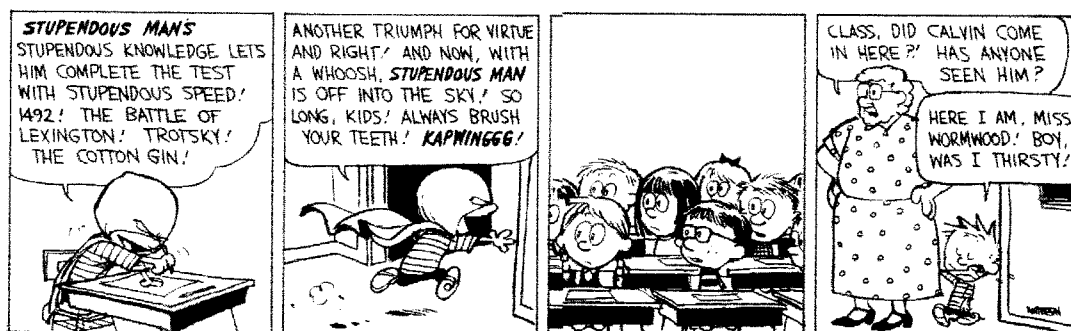
⁵¹ Smolander, Kekki 1993, s. 10.

3.2.2. Persoonallisuuden muutokset

Persoonallisuuden moninkertaistuminenkaan ei ole Calvinille outoa. Pahvilaatikosta Calvin saa tehtyä monistuskoneen, jolla hän luo kopion itsestään. Calvinin kopio taas monistaa itsestään kopioita, jolloin Calvinin jäljitelmiä on yhteensä viisi kappaletta. Calvin kirjaimellisesti kommunikoi suoraan fyysisten kopioidensa kanssa. Myös aikamatkalla tulevaisuuteen sekä Calvin että Hobbes kohtaavat tulevat minänsä. Yhtä aikaa samassa paikassa ovat kello puoli seitsemän, puoli kahdeksan ja puoli yhdeksän persoonat. Nämä moninkertaistumiset tapahtuvat Calvinille todellisessa Mielikuvitusmaailmassa eikä esimerkiksi unessa tai leikissä. Calvinin persoona sisältää myös erilaisia alter egoja, joita ovat avaruusmies Spiff, supersankari Stupendous man (Esimerkki 4.) ja yksityisetsivä Tracer Bullet. Ainoastaan yhden kerran poika muuntuu esimerkiksi Safari Al -seikkailijaksi tai Captain Napalm -sarjakuvasankariksi. Muuntautuminen sarjakuvasankariksi ei näy konkreettisesti, sillä se tapahtuu pimeässä komerossa. Calvin jää komeron oven taakse vangiksi ja joutuu turvautumaan äidin apuun. Ehkä tässä on syy, miksi Calvin ei toistamiseen pyri Captain Napalm -hahmoon. Kaikilla muilla alter egoilla on oma maailmansa, jonka huomaa paikan muutoksesta. Avaruusmies Spiff seikkailee avaruuden oudoilla planeetoilla, kun taas yksityisetsivä Bulletin toimialuetta on suurkaupungin miljö. Stupendous man puolestaan pystyy liikkumaan koko universumin alueella. Lisäksi Calvin on eri näköinen kuin Alkuperäisen maailman minänsä alter egojensa hahmoissa. Avaruusmies Spiffin asu on vaaleansininen kokopuku, johon kuuluu keltaiset olkakoristeet, vyö ja kengät. Lisäksi Spiff käyttää suorakaiteenmuotoista suojalaseja. Yksityisetsivän asu muodostuu pitkästä takista ja lierihatusta. Bullet myös polttaa tupakkaa ja juo alkoholia. Calvinilla ei ole avaruusmiehen tai yksityisetsivän asua Alkuperäisessä maailmassa, toisin kuin Stupendous man -hahmon kohdalla on. Alkuperäisessä maailmassa Calvinilla on Stupendous man roolissaan viininpunainen viitta ja naamio. Mielikuvitusmaailmassa hänellä on viitan ja naamion lisäksi punainen kokopuku, johon kuuluvat hanskat, kengät ja vyö.⁵²

⁵² Watterson 1993, s. 83-88, Watterson 1995a, s. 242, Watterson 1994b, s. 35, 66, 88, 183-189, 193-194, 218-219, Watterson 1996b, s. 53, 76.

Esimerkki 4.

(Watterson 1994a, s. 73.)

Vaikka Calvinilla on muutenkin ylikuonnollisia kykyjä, niin erityisesti Stupendous man supersankarilla on ylikuonnollisia voimia. Stupendous man pystyy lentämisen lisäksi jopa kääntämään planeetan kiertosuunnan päinvastaiseksi ja polttamaan avaruudesta käsin koulun aurinkoenergian avulla tuhkaksi. Muista sarjakuvan hahmoista vain Hobbesilla on Calvinin lisäksi ylikuonnollisia kykyjä. Hobbeshan on jo itsessään fantasiaelementti. (Esimerkki 2.) Koska sarjakuvassa myös elottomat esineet pystyvät elollistumaan, on niillä myös ylikuonnollisia voimiakin. Baseballpallolla on niin terävät hampaat, että mailan varsi on aivan lommoilla. Muriseva polkupyörä liikkuu itseksään jahdatessaan Calvinia. (Esimerkki 5.) Ruoka ja lehtikasakin voivat osoittaa elonmerkkejä. Lehtikasa kykenee hyökkäämään Calvinin kimppuun. Ruoka pystyy esimerkiksi liikkumaan omin voimin, aivastamaan, laulamaan ja siteeraamaan Shakespearea.⁵³ Fantasian koomisuus syntyykin usein Calvinin reaktioista ylikuonnolliseen ilmiöön.

Esimerkki 5.

(Watterson 1996c, s. 5.)

⁵³ Smolander, Kekki 1993, s. 9, 10, Watterson 1993, s. 155, Watterson 1994a, s. 71-74, 131, Watterson 1994b, s. 88, 145-146, Watterson 1995a, s. 25-26, 189-192, Watterson 1996c, s. 5, 28, 111, Watterson 1997, 34-35, 57, 88.

Lisäksi Calvinista muidenkin sarjakuvan hahmojen persoonallisuudet ovat monikerroksisimpia kuin päälle päin näyttää. Hänestä Susie, herra Spittle, neiti Wormwood, muut opettajat, äiti ja isä sekä muutkin aikuiset ovat joskus konkreettisesti hirviöitä tai avaruusolioita. (Esimerkki 12.) Näin esimerkiksi on stripissä, jossa avaruusolion taistelulaiva onkin Alkuperäisessä maailmassa lapsensa nukkumaanmenoa vaativa äiti.⁵⁴ Kyse ei kuitenkaan ole persoonallisuuksien moninkertaistumisesta, vaan Calvinin näkökulmasta. Yleensä juuri avaruusmies Spiff kohtaa Mielikuvitusmaailmassa uhkaavia olioita. Muut hahmot eivät koe persooniensa moninkertaistuvan, vaan he ovat omasta mielestään sellaisia kuin he ovat Alkuperäisessä maailmassa.

3.2.3. Seksuaalisuus

Seksuaalisuuden osuus *Calvin and Hobbes* -sarjakuvassa on melko vähäinen. Sarjassa seksuaalisuutta tavallisempaa on kiintymyksen osoittaminen. Susie halailee viattomasti lelutiikeriä ja äiti antaa isälle suukon poskelle kiitokseksi tämän löydettyä lelutiikerin. Nuoresta iästään huolimatta Calvinilla on jo seksuaalisia stereotyyppisiä vahvistavia mielipiteitä. Omasta sukupuolisesta asemastaan Calvin pitää tiukasti kiinni. Hän pyrkii jopa kohottamaan sukupuolista arvoaan toteamalla poika -nimityksen olevan alentava ja seksistinen. Poika -sana pitäisi hänestä korvata määritteellä "chromosomally advantaged youht". Calvin osaa käyttää kieltä ja terminologiaa omiin tarkoituksiinsa ja omaksi parhaakseen. Hän ei missään tapauksessa haluaisi olla tyttö, koska hänestä tytöistä täytyy olla "...frustrating knowing that men are bigger, stronger and better at abstract thought than women." Calvin on vakuuttunut, että "Girls think small and are preoccupied with petty details. But **boys think big!** Boys think about action and accomplishment! No wonder it's **men** who change world! Väitteelleen perusteluna Calvinilla on koulussa tehdyt piirroset: Susien piirtämä talo pihoineen ja Calvinin taiteilemat New Yorkia ydinaseilla pommittavat hävittäjät. Lisäksi pojasta on hienoa kuulua miessukupuoleen, koska esimerkiksi vasaran käsittelijänä hän pystyy seuraaviin asioihin: "I can put things together!"

⁵⁴ Watterson 1993, s. 138, 146, Watterson 1994a, s. 75, 76, 101, 139, 155, Watterson 1994b, s. 31, 35, 235, 239, 242, Watterson 1995a, s. 33, 44, 78, 125, 148, Watterson 1996b, s. 23, 27, 44, 59, 76, 82, 183, Watterson 1996c, s. 84, 114, 124, Watterson 1997, s. 25, 89, 104.

I can knock things apart! I can alter my environment at will and make an incredible din all the while!"⁵⁵ Stripeissä korostuu sukupuolten erilaiset arvomaailmat sekä vallan jakautuminen sukupuolten välillä. Tytön piirustus edustaa vakaita perhearvoja ja pojan piirustus taas kuvastaa miesten hallitsevan maailmaa aseiden välityksellä. Calvinista miehet ovat yliverkaisia joka suhteessa naisiin verrattaessa. *Calvin and Hobbes* -sarjakuvassa seksuaalisuus tulee esiin useimmiten kielen välityksellä. Sarjakuvaan ei ole piirretty seksiä. Tuskin monet amerikkalaiset sanomalehdet suostuisivatkaan julkaisemaan koko perheelle suunnattua sarjakuvaa, jossa olisi kuvattu seksiä eli pornografista materiaalia. Eikä seksi vielä kuulukaan sarjan päähenkilön lapsenkokemusmaailmaan, toisin kuin seksuaalisuus. Sarjakuvan seksuaalisuus on esitetty melko hienovaraisesti. Esimerkiksi televisio-ohjelmien seksuaalisuus kuuluu tekstissä, mutta televisiovastaanotin on kuvattu takaa tai sivusta niin, että kuvaruutu ei näy lukijalle.

Calvin arvostelee televisio-ohjelmassa näkemäänsä suutelua, koska ei voi ymmärtää miten siitä tavasta voidaan pitää. Saippuaopoppera on silti hänestä opettavainen ohjelma. Televisiossa mainostetaan myös maksullisia puhelinviihdepalveluita, joiden eroottista tarkoitusta Calvin ei lapsena ymmärrä, vaikka mainosten naiset esiintyvät alusvaatteisillaan. Calvin ja Hobbes eivät myöskään tiedä millaisia ovat niin sanotut aikuisten elokuvat. Hobbes sen sijaan on suudellut, joten hän voi kokeneempana näyttää ystävälleen mallia. Hobbesin mielestä viehättävän naisen ominaisuuksia ovat punapäisyys, vihreät silmät ja pitkät viiksikarvat. Calvin ihmettelee myös tavallisen lapsen tavoin mistä vauvat tulevat. Isä tarjoaa vastaukseksi, että Calvinin toi haikaran sijaan lentolisko. Hobbesin vastaus on puolestaan konkreettista tietoa paidan niskalapusta, josta hän päättelee Calvinin tulleen Taiwanista. Calvinia kiinnostaisi myös tietää miten inhottavat oliot voivat lisääntyä tai edes ihastua toisiinsa. Kysymyksen asettelu äidille aamuyöstä johtaa äidin suuttumisen lisäksi siihen, että Calvinissa herää epäilyksien ihmisetkään voivat ihastua toisiinsa. Hobbes näkee tässä olevan syy siihen, miksi ihmiset sulkevat silmänsä suudellessaan. Isän vastaus siihen, miten ihmiset lisääntyvät on, että vauvat ostetaan kaupoista koottavina rakennussarjoina.⁵⁶ *Calvin and Hobbes* -sarjakuvassa seksuaalisuus on monitasoista. Seksuaalisuuden tarkastelunäkökulma vaihtelee kulloinkin

⁵⁵ Watterson 1994a, s. 22, Watterson 1995a, s. 37, 70, 76, 88, 91, 248, Watterson 1996b, s. 26, 28, 156, 204, Watterson 1996c, s. 87, 155, Watterson 1997, s. 79.

⁵⁶ Watterson 1993, s. 5, 91, 104, Watterson 1995a, s. 91, Watterson 1996b, s. 28, 38, 47, 239.

kyseessä olevan hahmon mukaisesti. Calvin on utelias lapsi, joka haluaa myös seksuaalista tietoutta. Hän ei saa vanhemmiltaan asiasta oikeaa informaatiota vaan sepitteitä. Calvin ei kyseenalaista fantastisia vastauksia. Hobbes on ystäväänsä vain hiukan tietävämpi, sillä senkin faktat ovat uskomuksen arvoisia. Tiikeri on tosin omien sanojensa mukaan Calvinia seksuaalisesti aktiivisempi, sillä Hobbes on jo suudellut. Calvinin seksuaalisuus onkin siinä vaiheessa, jolloin tyttöjen suuteleminen kiinnostaa. Hobbesin seksuaalisuus on tosin muista hahmoista poikkeavaa, sillä se on kiinnostunut myös omista lajikumppaneistaan eli tiikerinaaraista. Antropomorfisena hahmona Hobbes kuitenkin käyttäytyy seksuaalisissa asioissa lähes poikkeuksetta ihmisten tavoin. Aikuiset taas eivät ota suoraan kantaa seksuaalisuuteen. He väistelevät vastausten antoa joko vaikenemalla, valehtelemalla tai muuttamalla puheen aihetta.

Calvinin vanhempien välinen seksuaalisuus tulee esiin harvoin ja silloinkin melko negatiivisessa yhteydessä. Kun Calvin toivoo äidiltään pikkuveljeä kiusattavakseen, niin perheen isä saa vaimoltaan puhelun kesken työpäivän. Aviomies ei voi puhua vaimonsa haluamasta leikkauksesta, koska työhuoneessa on paikalla toinenkin henkilö. Lukijan annetaan ymmärtää kyseessä olevan leikkauksen liittyvän jotenkin ehkäisyyn. Lapsen mielipiteet voivat siis uhata äidin seksuaalisuutta kyseenalaistamalla sen hetkisen ehkäisyn riittävyyden. Perheen isä saattaa joskus myös kiusoitella vaimonsa naiseutta poikansa ajatuksen innoittamana. Esimerkiksi hän haluaisi nähdä vaimonsa Calvinin esitelmässään kuvaamassa supersankarittaren seksikkäässä asusteessa, johon kuuluvat trikoot ja viitta sekä polvipituiset korkeakorkoiset saappaat. Televisiomainos taas kirvoittaa toiveen, että hänen vaimonsakin pukeutuisi kuin mainoksen tyttö. Puolison vastauksessa miehen toive määritellään murrosikäisen fantasiaksi, jonka kohteena on kohotusleikkauksessa käynyt nuori tyttö. Vaimo ei siis samasta itseään mainosten malleihin, jotka eivät edusta hänen ikäänsä tai arvojaan. Äiti ei myöskään anna Calvinin tehdä pihalleen anatomisesti moitteetonta lumiukkoa, vaikka Susie on tehnyt lumiakan, jolla on rinnat. Calvin perheen pihalle ei julkisesti esitellä genitaalialueita, jos vain hänen vanhempansa pystyvät siihen asiaan vaikuttamaan. Useimmiten Calvin viuhahtaa nudistina ilman vanhempiensa estoja, joilla ei ole tietoa Calvinin puuhista.⁵⁷ Calvinin vanhemmat muodostavat tavallisen heteroseksuaalisen pariskunnan. *Calvin and Hobbes* -sarjakuvassa ei esiinny seksuaalisten

⁵⁷ Watterson 1993, s. 46, 160, Watterson 1994a, s. 21, 46, 56, 92, Watterson 1996b, s. 37, 246, Watterson 1997, s. 73.

vähemmistöryhmien edustajia, kuten esimerkiksi homoja, lesboja tai transvestiitteja. Calvinin vanhempien seksuaalisuus on sarjassa melkein tiedostamaton asia, johon pelkästään vihjaillen puututaan. Perheen isän seksuaalisuus on iloittelevampaa ja mielikuvitusrikkaampaa kuin perheen äidin seksuaalisuus. Calvinin kuvaus äidistään yliluonnollisena supersankarittarena herättää perheen isän eroottiset haaveet Alkuperäisessä maailmassa.

3.2.4. Väkivalta

Miehistä väkivaltaa ja alistamista edustaa *Calvin and Hobbes* -sarjakuvassa Moen hahmo. Moe on koulukiusaaja, jonka fyysisen ja psyykkisen väkivallan kohteeksi Calvin joutuu. Moe tönii, lyö, sekä uhkailee ja kiristää Calvinia. (Esimerkki 1.) Moe kävelee uhrinsa päältä tai iskee hänet kirjaimellisesti lokerikon metallisesta ovesta läpi. Calvin tietää olevansa Moen uhri sen vuoksi, että Calvin on pienempi ja heikompi kuin kiusaajansa. Calvin pystyy itse vastaamaan ainoastaan kielellisellä väkivallalla. Hobbes on Calvinin petomainen puolustaja, joka ei Moen tapauksessa joudu turvautumaan väkivaltaan, koska aikuiset lopettavat kiusaamisen. Hobbes villinä tiikerinä edustaa tiettyä luonnonmukaista väkivaltaisuutta. Hobbesin tervetuloivotus on Calvinia pelottava tilanne sillä Hobbes voi loikata hänen kimppuunsa piilosta milloin vain. "Hyökkäys" voi olla niin raju, että Calvinilta lentävät kengät jaloista ja vaatteet päältä. Usein tervetuloilokka johtaa tappeluun, jossa kumpikin nuhjaantuu. Kaverukset tappelevat muulloinkin. Varsinkin Hobbesin kanssa pelaaminen tai johtajuudesta päättäminen johtavat nujakoitiin. Tappeluissa nyrkit heiluvat ja potkuja jaellaan. Hobbes voi jopa purra ja kynsiä ystäväänsä. Krokettipeli kuumentaa ystäväysten tunteita niin, että väkivaltaa esiintyy kielessäkin. Calvin sanoo herjaustulvassa Hobbesille muun muassa "You're asking a **toothless** mouth, buster!" Susie on kuitenkin tyttönä Calvinin ykkösvihollinen ja sen vuoksi tyttö joutuu kielellisen ja fyysisen väkivallan kohteeksi. Susie osaa puolustaa itseään ja Calvin saa häneltä muun muassa potkuja. Urheilukin on usein väkivaltaista. Liikuntatunnilla voi joutua Moen runtelemaksi tai pesäpallo voi osua Calvinia päähän niin, että se sattuu. Amerikkalaisen

jalkapallon pelaamisessa ei aina voi välttyä kolhuilta.⁵⁸ Kivun efekteinä⁵⁹ on käytetty sarjakuvamedialle tyypillisiä tähtiä ja salamoita, sekä pään ympärillä kieppuvia planeettoja ja pyörteitä. Väkivalta ulottuu Calvinin elämän kaikille osa-alueille ja sen usealle tasolle. Moella on joskus yliluonnollisia voimia ja Calvinilla on uskomaton kyky toipua fyysistä vammoista. Väkivalta on yleensä pelkästään rajua nujakointia eikä *Calvin and Hobbes* -sarjakuvassa veri roisku Alkuperäisessä maailmassa kuin ainoastaan tapaturmien myötä tai fiktiivisissä tarinoissa.

Calvin kuvittelee paljon väkivaltaisia leikkejä. Yleensä hän leikkii näitä leikkejä yksin, koska Hobbes ei nauti tämänkaltaisesta huvittelusta. Leikit sijoittuvat kesäisin hiekkalaatikolle tai uimarannalle. Leikeissä kaupungit ja ihmiset joutuvat monenlaisiin katastrofeihin. Esimerkiksi ydinjäte aiheuttaa syöpää ja ympäristötuhoja. Kaupungin voi tuhota meteori tai murtuva pato sekä sen asukkaita voi piinata Godzilla-hirviö, dinosaurus tai Calvin-jättiläinen. Eräässä leikissä ovat lelut mukana traagisessa joukkotuhossa, jossa ovat osallisina lentokone, juna, maanjäristys ja kaasuvuoto. Tämän onnettomuuden Calvin saa aikaiseksi kolmella leikkiautoillakin, kun urheiluauto, sementti- ja kaasurekka törmäävät toisiinsa. Erityisen yksityiskohtaista väkivaltaa edustaa Calvinin esitelmä maapallon väestönkasvusta. Calvinin esitelmän sanoma on, että ihmispopulaatiota olisi suotavaa vähentää nälänhätäuhan vuoksi. Disneyn Bambi metsästystovereineen aloittaa ihmislauman harventamisen perheellisestä toimistotyöntekijä Frankista. Sunnuntaisarjassa on kuvattu, kuinka peurat ampuvat miehen kivääreillä ja kuollut ruumis on "saalis". (Esimerkki 6.)⁶⁰ Vanhemmat ja koulu puuttuvat Calvinin esitykseen eli he eivät pidä sitä

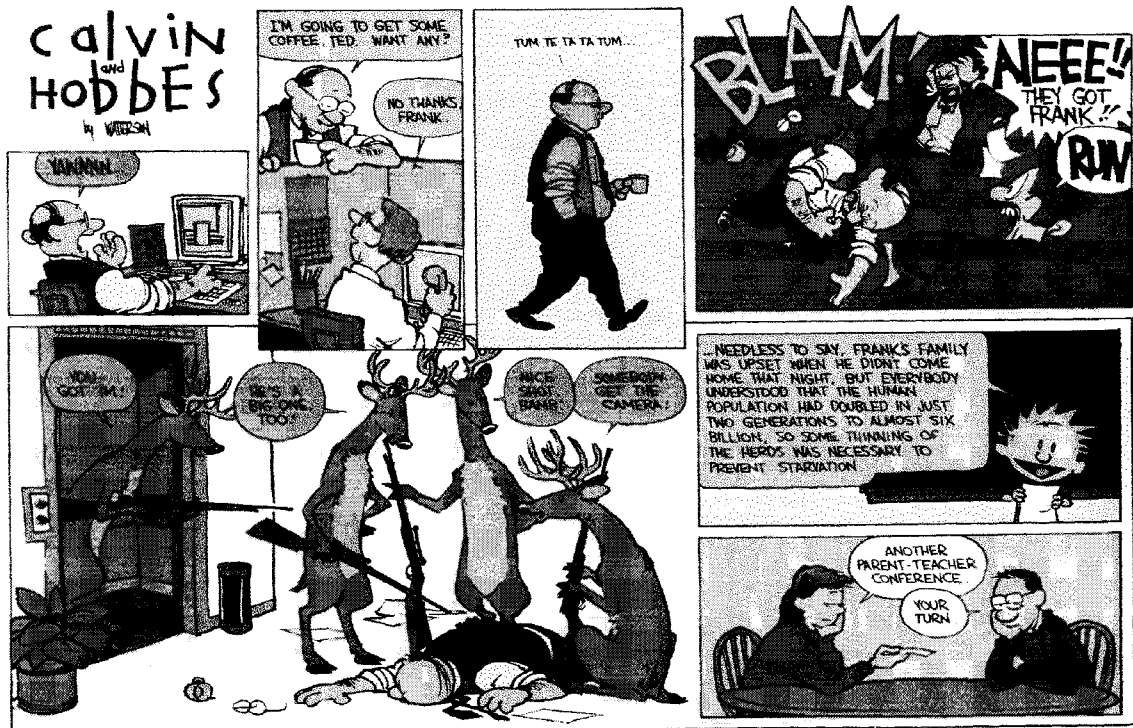
⁵⁸ Watterson 1993, s. 7, 15, 17, 38, 42, 48, 58, 76, 80, 117, 118, 151, Watterson 1994a, s. 16, 58, 120, Watterson 1994b, s. 10, 15, 68, 98, 118, 125, 134, 135, 138, 144, 166, 208, 209, 226, Watterson 1995a, s. 16-17, 21, 66, 75, 77, 79-80, 90, 91, 92, 114, 137, 138, 144, 200, 204, 218, 219, 244, 245, 246, Watterson 1996b, s. 42, 50, 55, 58, 64, 73, 85, 151, 165, Watterson 1996c, s. 10, 13, 15, 18, 30, 36, 39, 61, Watterson 1997, s. 5, 9, 14, 95, 108, 125.

⁵⁹ Juha Herkman jakaa sarjakuvailmaisun kolmeen toisiinsa limittyvään merkkijärjestelmään eli kuvaan, sanaan ja efektiin. Herkmanin mukaan efektit täydentävät sarjakuvan muita elementtejä ja efektit voidaan ymmärtää ainoastaan muiden merkkijärjestelmien yhteydessä. Lisäksi Herkman on todennut, että "...sarjakuvailmaisulle ominaisimpia efektejä ovat...erilaiset "symboliset" merkit, jotka tavallisimmin ilmaisevat sarjakuvahahmon tunnetilaa tai mielenliikkeitä. Näissä merkeissä käytetään hyväksi sekä kuvallisen että kirjallisen ilmaisun perinteitä metaforisella tavalla...". Herkman 1998, s. 26, 44, 46.

⁶⁰ Watterson 1993, s. 24, Watterson 1994a, s. 95, Watterson 1995a, s. 22, 44, Watterson 1996b, s. 31, 65, 123, Watterson 1996c, s. 160, Watterson 1997, s. 61, 75.

hyväksyttävänä. Calvin on kuitenkin esitelmässään kyseenalaistanut metsästyksen merkityksen ja hän muistuttaa eläinten oikeudesta asuttaa yhteistä maapalloamme.

Esimerkki 6.

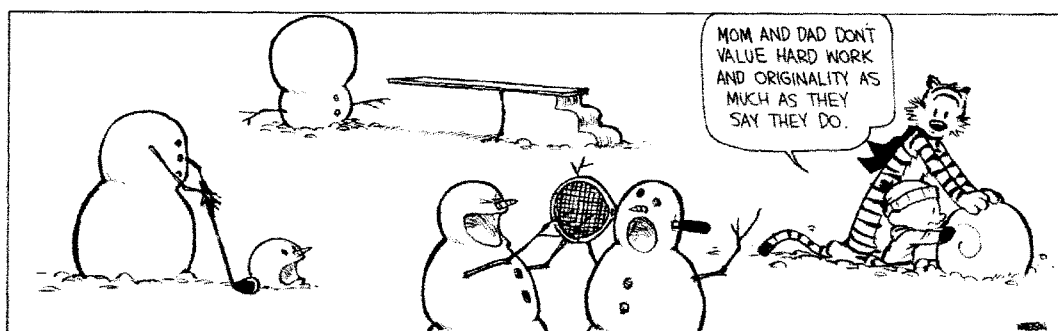

(Watterson 1996c, s. 160.)

Talvella Calvinin väkivaltaisten kuvitelmiensa uhreiksi joutuvat pienet lumiukot. Calvin tekee äärimmäisen harvoin perinteisen mallisia lumiukkoja. Calvinin lumiukoilla on vähintään kaksi päää osoittamassa tekijänsä poikkeuksellista innovatiivisuutta lumiveistosten suhteen. Usealla lumiukolla hän saa aikaiseksi lumiukkojen kauhukabinetin, jossa lumiukko on joko ilman päätä, kolmisilmäinen tai lävistetty kelmalla tai puulla. Lumiukko keilaa tai pelaa golfia toisen lumiukon päällä. (Esimerkki 7.) Eräänlaista kannibalismia on kun lumiukko syö lumijäätelöä, joka on peräisin toisesta lumiukosta. Calvin myös teloittaa lumiukon tai tekee sille aivoleikkauksen sahalla. Hän saattaa jopa avustaa lumiukon itsemurhaa lisäämällä lumiukon pään päälle kuumavesipullon. Lumiukot toimivat myös Calvinille eräänlaisena voodooahmoina sillä hän tekee vihaamiaan ihmisiä symboloivia lumiukkoja, jotka sitten sulavat auringon noustessa. Calvinin eniten inhoamia ihmisiä kuvaavat pienimmät lumiukot, koska ne sulavat kaikista nopeimmin. Isäänsä Calvin pilkkaa tekemällä tämän näköislumiukon piiskaamassa Calvin-lumiukkoa lumenluontiin. Calvinin lumiukot ovat muille hahmoille jatkuvan hämmästelyn kohteena. Tosin Susie ei ihmettele sitä ettei kukaan ole saanut myydyksi taloan Calvinin

naapurustosta. Tuon kommentin kirvoittaa Calvin roikkumassa ihmissyöjälumiukon suussa. Äiti taas paheksuu kanalumiveistosta, joka teurastaa kirveellä lumiukon. Calvinin taiteilemat lumiukot saavat vanhemmat epäilemään poikansa mielenterveyttä. Kuitenkin he pitävät todennäköisempänä sitä, että Calvinilla ei ole tarpeeksi virikkeellisempää tekemistä kuin tosissaan uskovat, että Calvin on hullu.⁶¹ Lumiukot ovat osoitus Calvinin rikkaasta mielikuvituksesta ja halusta rikkoa perinteisiä malleja. Calvin keksii itse uudenlaisia lumihahmoja eikä tyydy aina jäljittelemään aikaisempien sukupolvien malleja. Lumiukoilla Calvin esittelee julkisesti mielipiteitään. Hän ei pehmennä argumenttejaan ilmaisumuotonsa vuoksi vaan lumi saa muokkautua hänen tahtonsa mukaan. Calvinin kannanotot sekä lumiveistokset ja katastrofileikit ovat brutaalinkin väkivaltaisia. On kuitenkin muistettava, että on kyse tapahtumista, jotka Calvin mieltää fiktioksi eli leikiksi. Näitä leikkejä tapahtuu kaikissa *Calvin and Hobbes* -sarjakuvan maailmoissa.

Esimerkki 7.

(Watterson 1996c, s. 101.)

Televisio on Calvinin ahkerassa käytössä ja hän katsoo väkivaltaa sisältäviä ohjelmia. Ohjelman tietää väkivaltaiseksi hahmojen kommenteista ja siitä miten vastaanotin sinkoaa väkivaltaisia sarjakuvaefektejä television katsojaa kohden. Calvin haukkuu tällaisten ohjelmien laadullista tasoa, mutta kuitenkin viihtyy niiden parissa. Erityisesti Calvin nauttii lauantaiaamujen piirretyistä animaatioista, joista ei puutu häntä viihdyttävää huumoria ja väkivaltaa. Calvinista on oikeastaan harmillista ettei hän ole nähnyt televisiosta miljoonaa murhaa, kuten sanomalehtitiedon mukaan muut amerikkalaiset lapset ovat kuudenteen ikävuoteensa mennessä tehneet. Calvinin vanhempien mielestä televisiosta tulee liikaa väkivaltaa ja he kontrolloivatkin Calvin katseluaikaa ja -määrää. He myös pyrkivät

⁶¹ Watterson 1993, s. 20, 21, 32, 34, Watterson 1994a, s. 45, 46, 54, Watterson 1994b, s. 36, 37, 46, 178, 181, 197, Watterson 1995a, s. 136, Watterson 1996c, s. 77, 81, 87, 101, 131, 134, Watterson 1997, s. 156, 164.

ohjaamaan Calvinia muiden harrastusten pariin. Calvin on kuitenkin vanhempiaan tietoisempi muidenkin medioiden väkivaltaisesta tarjonnasta. Hän pystyy erottamaan Alkuperäisen maailman televisio-ohjelmista. Vertaillessaan todellisuuttaan televisioon Calvin toteaa: "A casual observer might even confuse the two. But if you notice, here colors are less intense and the people are uglier." "Also, I see that several minutes can go by without a single car chase, explosion, murder or pat personal exchange." Calvin kykenee analysoimaan television tarjoamaa väkivaltaa hyvinkin tarkasti: "Does it glamorize violence? Sure. Does it desensitize us to violence? Of course. Does it help us tolerate violence? You bet. Does it stunt our empathy for our fellow beings? Heck yes." Kriittisen pohdiskelunsa lopputuloksena Calvin huomauttaa, että on vaikeaa todistaa television väkivaltaisten ohjelmien aiheuttavan väkivaltaa.⁶² Tähän päätelmään hän on väkivaltaisten ohjelmien kuluttajana tyytyväinen. Kokemusmaailman järjellisyttä horjuttaa siis ylikuulien lisäksi Calvinin oma huima logiikka. Calvinin maailmankatsomus on television kyseen ollessa avara, mutta silti hän ei ole sinisilmäinen niin sanottu sohvaperuna. Hän ei vain halua jäädä paitsi mistään television tarjoamasta viihdetulvasta. Poika on paatunut väkivaltaohjelmien kuluttaja. Hänellä ei ole televisio-ohjelmille muita vaatimuksia kuin, että niiden oltava hänen mielestään viihdyttäviä. Calvinin vanhemmat eivät hyväksy television väkivaltaohjelmia ja varsinkaan perheen isä ei oikeastaan arvosta ollenkaan koko televisiota. Televisio-ohjelmien väkivalta käy ilmi vain kielen välityksellä, koska ohjelmat eivät ole koskaan näkyvissä kuvaruudulla. Television tietää olevan auki siitä, että vastaanotin tavalliseen tapansa poukkoilee ilmassa ja sen ruutu hohtaa valkoisena. Kiinni olleessaan television on paikoillaan lipaston päällä ruutu mustana.

3.2.5. Kuolema

Alkuperäisessä maailmassa Calvin joutuu kuoleman kanssa konkreettisesti kohdakkain äärimmäisen harvoin. Hän tietää, että kaikkien elämä päättyy lopulta kuolemaan. Hän ei

⁶² Watterson 1994a, s. 120, Watterson 1994a, s. 170, Watterson 1994b, s. 94, Watterson 1995a, s. 77, Watterson 1996b, s. 37, 64-65, 89, 92, 158, 189, 228, Watterson 1996c, s. 77, 104, 135, 154, Watterson 1997, s. 74, 75.

kuitenkaan tiedä mitä kuoleman jälkeen tapahtuu. Kuolema on hänelle hämmentävä mysteeri, joka voi lopettaa armottomasti herkän ja hetkellisen, mutta arvokkaan elämän. Tällaiseen pohdintaan Calvin päätyy hänen ja Hobbesin löytäessä maasta kuolleen linnun. Kerran ystävykset löytävät myös loukkaantuneen pesukarhun, jota he ryhtyvät hoivaamaan vanhempien avustuksella. Isä kuitenkin joutuu seuraavana aamuna kertomaan pesukarhun kuolemasta. Läheisen kuoleman kokeminen saa Calvinin surulliseksi ja hieman vihaiseksikin, mutta myös pelokkaaksi. Pesukarhun kohtalon myötä Calvinin vanhemmille tarjoutuu tilaisuus puhua lapselleen kuolemasta suoraan ja äiti kertoo kuoleman olevan luonnollinen osa elämäntietokulkua. Aina Calvin ei koe ajatusta kuolemasta näin arvokkaasti. Huonotuulisena koulubussia odotellessa Calvin toivoo ensin kuolemaa, mutta vaihtaa sen sitten ajatukseen, että muut häntä määräilevät ihmiset olisivat kuolleita.⁶³ Kuolema on Calvinille tapahtuma, jonka oikeasti kohdatessa hiljentyy, mutta myös asia, jota vihastuksissaan toivoo toisille.

Calvin ja Hobbes miettivät silloin tällöin elämän ja kuoleman kysymyksiä ihan muuten vain ilman mitään ulkopuolista impulssia aiheeseen. Calvin haluaisi tietää minne he joutuvat kuollessaan ja Hobbesin vastaus on "Pittsburgh", joka on kaupunki Yhdysvaltojen Pennsylvanian osavaltiossa. Calvin ei osaa ystävänsä vastauksesta päätellä onko kyseinen kaupunki tarkoitettu taivaaksi vai helvetiksi. Toisen kerran Hobbesin vastaus samaan kysymykseen on seuraava: "I think we play saxophone for an all-girl cabaret in New Orleans." Calvin määrittelee vastauksen koskevan taivasta, kun taas Hobbesille ei ole väliä miksi kyseistä paikkaa nimitetään. Hobbes on elämäänsä tyytyväinen siinäkin tapauksessa, että kuoleman jälkeistä elämää ei olisikaan. Jos näin on, niin Calvin taas haluaisi tietää ennakkoon onko hänen käyttäytymisensä tässä elämässä vaikutusta iankaikkiseen elämään. Tämä ajatus valvottaa Calvinia ja hän nouseekin yöllä katsomaan televisiota, jottei hänen jäljellä oleva elinaika kulu hukkaan. Taivaaseen Calvin pelkää joutuvansa, kun Calvinin maailmassa polkupyörä jahtaa häntä. Hobbesista Calvinin pelko on turha. (Esimerkki 5.)⁶⁴ *Calvin and Hobbes* -sarjakuvassa kuoleman teema ei ole mikään tabu aihe. Tähän vaikeaan ja arkaankin asiaan on kuitenkin löytynyt humoristinenkin näkökulma. Mikään

⁶³ Watterson 1993, s. 8, Watterson 1994a, s. 124, Watterson 1994b, s. 56, Watterson 1996b, s. 40, 161, 223-225, Watterson 1996c, s. 16, 22.

⁶⁴ Watterson 1994a, s. 136, Watterson 1994b, s. 148, Watterson 1996b, s. 32, 40, Watterson 1996c, s. 5.

asia ei ole niin vakava, etteikö sille voisi ainakin hymyillä. Kuolema ja sen jälkeinen elämä pysyvät annetuista vastauksista huolimatta edelleen mysteereinä.

4. CALVININ SOSIAALISET SUHTEET

Sarjakuva on sijoitettu kuvitteelliseen paikkaan Yhdysvaltoihin⁶⁵. Bill Watterson tarkastelee amerikkalaista kulttuuria lapsen näkökulmasta käsin. Etnisesti Wattersonin sarjakuva on täysin homogeeninen. *Calvin and Hobbes* -sarjakuvassa ei esiinny angloamerikkalaisuudesta poikkeavia etnisiä hahmoja. Sarjakuva ei tässä suhteessa heijastele Yhdysvaltoja, joka on kansojen sulatusuuni. Calvinin perhe edustaa etnisesti angloamerikkalaisia eli valkoihoisia ihmisiä. *Calvin and Hobbes* -sarjakuvassa ei ole painotettu hahmojen etnisiä piirteitä. Päähenkilön keskeisenä elämänpiirinä on koti lähialueineen. Calvinin perheen muodostavat hänen lisäksään äiti ja isä sekä Hobbes. Calvin on perheen ainoa lapsi. Calvinin vanhemmille ei ole annettu nimiä. Tämä seikka korostaa lapsen näkökulmaa esitystavassa. Vanhempien yksilöllisyys ei tule kovin hyvin esiin. Perheen isään liitetään enemmän persoonallisia ominaisuuksia kuin Calvinin äitiin. Sarjakuvassa käsitellään vanhemmuutta ja lapsenkasvatusta. Calvinin paras ystävänsä on lelu ja muina leikkiveroina hänellä on naapurintyttö Susie ja lapsenvahti Rosalyn. Calvinilla ei ole poikia ystävinään. Hän ei tarvitse muiden lasten hyväksyntää, vaan hän osaa vilkkaan mielikuvituksensa avulla viihdyttää hyvin itseään. Muut lapset pitävät häntä lähinnä outona. (Esimerkki 4.)

Calvinin perhe kuuluu hyvin toimeentulevaan keskiluokkaan. Calvinin perheellä ei ole taloudellisia vaikeuksia. Perheenisä ansaitsee lakimiehenä elannon käymällä keskustan toimistossa töissä⁶⁶. Perheellä on riittävästi tuloja, jotta äiti voi olla kotona. Hyvän toimeentulon statuksia ovat myös talo ja auto. Vanhempien sosiaalinen asema ei ole keskeisellä sijalla sarjakuvassa. Perhe osallistuu esimerkiksi kerran koko sarjakuvan aikana sosiaaliseen juhlatapahtumaan eli häihin. Muita juhliloita ei näytetä ja juonellisesti tapahtuma johtaa katastrofiin, sillä perheen poissaolon aikana heidän kotiinsa on

⁶⁵ Esimerkiksi Watterson 1996b, s.106.

⁶⁶ Watterson 1995a, s. 25-26, 43.

murtauduttu⁶⁷. Myöskään vanhempien perheen ulkopuolisia ihmissuhteita ei korosteta. Äiti on kerran poissa kotoa Calvinin tullessa ulkoa, koska äiti on käymässä naapurissa. Naapurintytön Susien äidistä, rouva Derkinsistä, näkyy yhdesti vähän kehon alaosaa oviaukossa. Isän toimistossa on kerran yhtä aikaa toinenkin mies. Tämä mies on valkoinen keski-ikäinen puku päällä oleva herra. Hän voi statukseltaan olla Calvinin isän esimies, työtoveri tai vaikka asiakas. Calvinin vanhempien vieraita käy heidän kodissaan kahdesti. Toisella kerralla kuvataan mies ja nainen kyläilemässä sekä kerran on mies pelaamassa korttia Calvinin vanhempien kanssa. Molemmissa tapauksessa vieraat joutuvat reagoimaan Calvinin tempauksiin. Mies ja nainen ovat Calvinin alter egon avaruusmies Spiffin aiheuttaman nuolipyssytulituksen kohteina, kun taas korttipelissä käytetty pakka on Calvinin villinlänneleikissä rei'ittämä.⁶⁸ Calvin ei aiheuta konkreettista tuhoa naapurustossa, mutta hänen käytöksensä voi olla Alkuperäisen maailman aikuisia häiritsevää.

Perhearvot ovat *Calvin and Hobbes* -sarjakuvassa hyvin esillä vaikkakin viitteellisesti esitettyinä. Calvinilla on onnelliset kotiolosuhteet. Vaikka Calvin on ongelmia aiheuttava lapsi, niin silti vanhemmat rakastavat häntä. Perhe kokoontuu säännöllisesti yhteiselle ruoka-aterialle, jonka kotiäiti on valmistanut. Myös lomat perhe viettää yhdessä. (Esimerkki 11.) Calvinin sukulaisista esitellään ainoastaan Max-setä ja isoisa mainitaan neljässä stripissä sekä isoäiti kahdesti eri stripissä⁶⁹. Max-setä on osallisena vain yhdessä tarinassa. Watterson perustelee setähahmon poisjääntiä sillä, että hahmo oli tarpeeton, koska se ei tuonut lisäulottuvuuksia Calvinin hahmoon⁷⁰. Max-sedästä saamme tietää hänen olevan lapseton poikamies. Isovanhempien kohdalla stripistä ei aina käy ilmi kummanko isovanhempiin siinä viitataan.

Yleensäkin sarjakuvassa on hyvin niukasti muita hahmoja kuin Calvinin lähipiirin edustajia. Koulussa Calvin on tekemisissä luokkakavereidensa kanssa, jotka ovat lähinnä yleisön roolissa ja melko persoonattomia olemukseltaan. (Esimerkki 4.)

⁶⁷ Watterson 1994b, s. 71-72.

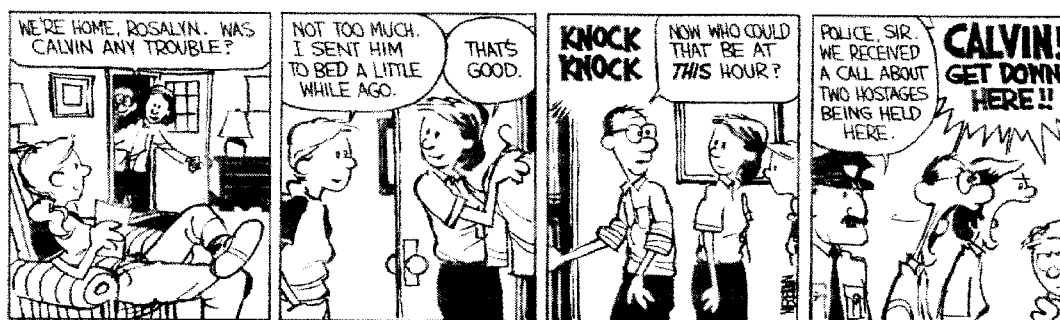
⁶⁸ Watterson 1993, s. 160, Watterson 1994a, s. 139, Watterson 1994b, s. 74, 181, 207, Watterson 1996c, s. 102.

⁶⁹ Watterson 1995a, s. 44, 69, 88, 115-118, Watterson 1996b, s. 99, 157, 159.

⁷⁰ Watterson 1996a, s. 76.

Opettajanhuoneessa olevat opettajat näyttävät Spiffin hahmossa olevasta Calvinista avaruushirviöiltä. Muutaman kerran Calvinia opastavat luokanopettajan ja rehtorin lisäksi kaksi miespuolista liikunnanopettajaa sekä herra Kneecapper (polvilumpio) että naispuolinen luokanopettajan sijainen. Kodin ja koulun ulkopuolella Calvin näytetään kohtaavan henkilökohtaisesti partiolaisten ohella vain muutamia aikuisia: koulubussin kuljettajan, huumorintajuksen lastenlääkäriin, parturit Pete ja Charlie, parturin asiakkaan, ravintoloiden tarjoilijoita, kukkakaupanmyyjättären, kenkäkauppiaan, elokuvateatterin lipunmyyjän, kirjastovirkailijan, vieraan naisen eläintarhassa ja poliisiin. Calvin ansiosta tämän vanhemmat joutuvat kohtaamaan kotonaan toisenkin poliisin (Esimerkki 8.) sekä putkimiehen.⁷¹ Nämä Alkuperäisessä maailmassa tavatut aikuiset ovat kuvattu hyvin samantapaisesti. Kaikki ovat siistejä valkoihoisia ihmisiä. Työntekijöillä on ammattiaan vastaava vaatetus. Nämä aikuiset edustavatkin stripeissä lähinnä ammattiaan eikä niinkään persoonallista hahmoa. Kyseessä on sarjakuvalla ilmaisumuotona tyypillinen stereotyyppien käyttäminen. Usein aikuiset eivät ymmärrä Calvinin ajatuksen juoksua, joten Calvin ei pysty luomaan kunnollista kontaktia vieraisiin ihmisiin. Aikuiset jäävät Calvinille etäisiksi ja jopa luokanvalvojakaan ei pääse Calvinia lähelle. Calvinin elinpiiri on suppea ja hänen mielenkiintonsa kohdistuu muualle kuin kanssaihmiisiin.

Esimerkki 8.

(Watterson 1995a, s. 74.)

⁷¹ Watterson 1994a, s.14, Watterson 1994b, s. 38, 74, 154, 227, 229, Watterson 1995a, s. 43-44, 74, 100, 196, 233, Watterson 1996b, s. 27, 56, 62, 68, 76, 90, 97, 163, 238, Watterson 1996c, s. 65, Watterson 1997, s. 17, 42, 144.

4.1. CALVININ VANHEMMAT

Perheen äiti on ulkonäkönsä puolesta hoikka aikuinen nainen ja hänellä on lyhyet tummat hiukset. Perheen isä muistuttaa ulkoiselta olemukseltaan paljon vaimoan, sillä hänelläkin on hoikka vartalo ja tummat lyhyet hiukset. Lisäksi hänellä on silmälasit. Äidin tavallisin asu on paitapusero ja housut. Isällä on töissä yleensä tumma puku, kauluspaita ja solmio, mutta kotioloissa hän pukeutuu rennommin. Kotiäitinä Calvinin äidin pääasiallinen tehtävä on huolehtia Calvinista ja kodista. Äiti välittää asuinympäristönsä ulkonäöstä. Hänet on yleensä kuvattu arkisissa askareissa. Hän esimerkiksi laittaa perheelle ruokaa tai hoitaa puutarhaa⁷². (Esimerkki 10.) Arkiamuisin äiti laittaa Calvinin koulumatkalle (Esimerkki 1.) ja usein illalla Calvin täytyy patistella kylpyyn tai läksyjen pariin. Iltaisin myös isä osallistuu Calvinin hoitoon. Kodin töistä isä hallitsee siivoamisen, maalaamisen, nurmikonleikkuun, lehtien haravoinnin, lumityöt sekä auton pesun⁷³. Aviopuolisoiden työnjako on aika perinteinen. Isä elättää perheen työssäkäynnillä ja äidillä on vastuu jälkikasvun hyvinvoinnista. Isä tekee miehenä enemmän ruumiillisesti raskaita ulkotöitä, kun taas kodinhoito on äidin puuhaa. Yhteisesti puoliset ovat vastuussa lapsen kasvatusperiaatteista. Vanhemmuus on tässä perheessä jaettu tasa-arvoa kunnioittaen.

Äidillä ja isällä on lastenhoidon ohessa sekä omaa aikaa että parisuhteen tarvitsemia yhteisiä hetkiä. Isä harrastaa vapaa-ajallaan liikuntaa. Hän nauttii erityisesti pyöräilystä ja pyörän huoltamisesta. Vaimonsa mielestä hän tosin voisi olla kiinnostuneempi myös muusta siivouksesta kuin polkupyörän puhdistamisesta. Isä ylpeilee sillä, että hänen kuntoilusykkeensä on vertailukelpoinen nuorempiin miehiin nähden. Liikunta on hänellä vastapainona toimistotyölle. Huonoina pyöräilypäivinä työkin tuntuu houkuttelevalta ajatukselta. Isä ei ole kovinkaan näppärä käsistään ja joskus polkupyörän korjaaminenkin tuntuu ylivoimaiselta tehtävältä. Hän ei ole ylipäänsäkään uusimman teknologian perään. Hän ei kaipaa tietoverkkoyhteyksiä, kun puhelin ja puhelinvastaajakin tuntuvat liiallisilta kommunikointivälineiltä. Isästä modeemit, faksit ja autopuhelimet tekevät elämästä yhä kiusallisempaa, kun niiden välittämiin vaatimuksiin pitää kyetä heti vastaamaan. Äidin

⁷² Esimerkiksi Watterson 1995a, s. 54, 100.

⁷³ Esimerkiksi Watterson 1995a, s. 53, 72, Watterson 1996b, s. 19, 74, 215, Watterson 1996c, s. 6, 28, 36, 143.

mielestä he taas nimenomaan tarvitsevat puhelinvastaajaa.⁷⁴ Molemmat vanhemmat ovat sen sijaan kiinnostuneita lukemisesta. Heidät on usein kuvattu lukemaan kirjaa tai sanomalehteä⁷⁵. Anu Anttila on todennut heidän ajankäytöstään seuraavasti: "Vanhempien kahdenkeskinen yhdessäolo kuvataan romanttisessa takkatulen loimotuksessa tai ravintolassa kynttilän hämyssä. Isä ei varsinaisesti katso tv:tä, äiti sen sijaan joskus. Vanhempien rauha rikkoontuu ja valtataistelu käynnistyy aina kun Lassi...".⁷⁶ Kyllä perheen isäkin katsoo televisiota, mutta hän on kriittinen ja valikoiva katselija. Hän mieluummin lukee sanomalehteä kuin katselee sensaatiohakuisia ohjelmia toisten ihmisten elämästä. Isä voi suorastaan fyysisesti pahoin nähdessään lähikuvaotoksia kärsimyksistä. Jos televisiolta saa rauhaa, niin Calvin onnistuu keskeyttämään vanhempiensa idylliset hetket monin tavoin. Lukuhetki muuttuu hämmästyneisyydentilaksi, kun lapsi vaatii yhtäkkiä vastausta kysymykseen: "What assurance do I have that your parenting isn't screwing me up?". Myös vanhempien kahdenkeskisiä hetkiä ravintolassa häiritsee kotona oleva lapsi. Isä mielestä koira olisi ollut paljon helpompi hoidettava kuin lapsi. Äidistä ajatus ei ole oikein sovelias yhteiseen vapaahetkeen. Aviopuolisoilla on kuitenkin samanlainen huumorintaju, sillä he saavat yhdessä makeat naurut ajatuksesta jättää Calvin yksin kotiin ilman valvontaa. Vanhemmat käyvät yhdessä elokuvissa ja syömässä. Vanhempien väliset ristiriidat syntyvät epätasaisesta työnjaosta kotona. Lisäksi äiti murjottaa, kun hän joutuu viettämään kesäloman epämiellyttävissä olosuhteissa.⁷⁷ Aviopuolisoiden väliset konfliktit syntyvät, kun puolison toiminta ei vastaa omia odotuksia. Pariskunnalla onkin paljon erilaisia luonteenpiirteitä. Vaimo on selvästi pariskunnan kommunikoivampi ja ulospäinsuuntautuneempi osapuoli. Mies taas on ulkoilmaihminen, joka viihtyy luonnossa yksinkin. He molemmat kuitenkin arvostavat rauhaisia lukuhetkiä kotosalla.

⁷⁴ Watterson 1993, s. 57, 123, Watterson 1994a, s. 39, 79, 94, 129, Watterson 1994b, s. 54, Watterson 1996b, s. 195, Watterson 1997, s.12, 26, 149.

⁷⁵ Esimerkiksi Watterson 1993, s. 26, 87, Watterson 1996c, s. 17.

⁷⁶ Anttila 1996, s. 27.

⁷⁷ Watterson 1994a, s. 146, Watterson 1994b, s. 40, 65, 151, 219, Watterson 1995a, s. 53, Watterson 1996b, s. 64, Watterson 1996c, s. 135, Watterson 1997, s. 135.

4.1.1. Vanhemmuuden ilot ja surut

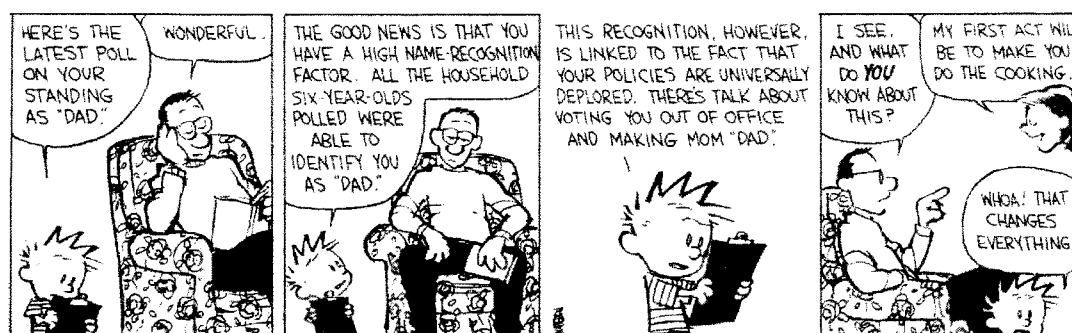
Vanhemmat rakastavat vallatonta poikaansa. He suukottelevat ja halaavat lastaan sekä kertovat rakastavansa häntä. Koskettelulla ilmaistaan välittämistä, lohduttamista ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. Lisäksi äiti kutsuu Calvinia hellittelevillä lempinimillä, kuten kulta (sweetie), kullannuru (honey) ja unikeko (sleepyhead). Calvin saa hyvänyönsuukon, vaikka poika olisi kuinka koetellut vanhempiansa kärsivällisyyttä päivällä. (Esimerkki 1.) Hyvänyönsuukko on koko perheen käyttämä tapa. Rakkaudentekoina äiti joskus hemmottelee lastaan, tekee myönnytyksiä kasvatuseriaatteissaan tai lieventää isän reaktioita. Isä puolestaan antaa pojalleen kiireisenäkin aikaansa. Sairas äiti saa pojan pohtimaan sarjakuvassa äitiyden merkitystä. Calvin koettaa toimia kuten äiti on toiminut hoitaessaan sairasta lastaan. Äidin mallin jäljittely ei kuitenkaan sovi tähän tilanteeseen, sillä aikuisella on erilaiset toiveet kuin lapsella. Calvin toteaa: "It's hard to be a Mom for a Mom.". Pojan yritys olla äiti on äidille suuri rakkauden osoitus. Pahantuulisena Calvin saattaa kyseenalaistaa äitinsä oikeuden äitiyteen kieltämällä hänen olevan biologinen äitinsä. Calvinin äidin mielestä taas todiste hänen biologisesta äitiydestään on se, että kuka tahansa muu nainen olisi aikoja sitten hyljännyt Calvinin. Yöllä kesken unien herätettyä äiti saattaa määritellä sarkastisesti oman rakkautensa poikaansa kohtaan olevan ainoa tunne, joka estää äiti kuristamasta Calvinia sillä hetkellä.⁷⁸ Negatiivisia tunteita äiti osaa käsitellä huumorin avulla. Ylipäänsä perheessä voidaan osoittaa erilaisia tunteita avoimesti. Rakkauden tunnetta symbolisoi joskus sydän -efekti. (Esimerkki 1.) Eräs vanhemmuuden tärkeimmistä piirteistä on se, että äidin ja isän lastaansa kohtaan tunteman rakkauden osoitetaan kestävän vaikka minkälaiset koettelemukset.

Perheen isä saa erityistä arvostelua osakseen lapsensa taholta. Calvin on kehittänyt isää koskevan mielipidetiedustelun, johon arvionsa antavat kyseisen talouden miespuoliset 6-vuotiaat valkoiset sekä joskus tiikerit eli ja Calvin ja Hobbes. Mielipidetiedusteluja tehdään säännöllisin väliajoin ja aina isän arvostus on alhainen. (Esimerkki 9.) Parempaan suhdanteeseen isä pääsisi myöntämällä pojalleen suurempaa viikkorahaa, ajotunteja tai ostamalla talouteen videonauhurin. Lisäksi Calvin kampanjoi useiden muutosten puolesta.

⁷⁸ Watterson 1993, s. 104, 106, 161, Watterson 1994a, s. 35, 79, Watterson 1994b, s. 64, 191, 232, Watterson 1995a, s. 68, 69, 119, 147, 198, 210, 240, 251, Watterson 1996b, s. 23, 34, 70, 73, 170, 220, 240, Watterson 1996c, s. 108, 140.

Hän vaatii nukkumaanmenoajan siirtämistä puoli kahdeksasta myöhäisemmäksi, lisää television katseluaikaa ja helpotusta koulunkäyntiin. Isä suhtautuu gallupeihin melko välinpitämättömästi. Hän ei usko monenkaan olevan vapaaehtoisesti tarjolla hänen paikalleen enemmän kuin vaikeaan tehtävään kasvattajana. Calvin hakee lehti-ilmoituksen välityksellä uutta isää tuloksetta. Ilmoituksen perusteella Calvinista hyvän isän tunnusmerkkejä ovat useat poissaolot kotoa sekä löysyys kurinpitäjänä. Calvin jopa ehdottaa äitiään isän tilalle. (Esimerkki 9.) Poika yrittää myös saada isänsä allekirjoittamaan kaavaketta, jossa lukee seuraavasti: "I, the undersigned Dad, attest that I have never parented before, and insofar as I have no experience in the job,.. ..I am liable for my mistakes and I agree to pay for any counseling, in perpetuity, Calvin may require as a result of my parental ineptitude." Calvinille kuitenkin selviää ettei isyys ole virka, johon äänestäjät voivat valita ehdokkaista.⁷⁹ Isänä olemiseen ei liioin tarvita pätevyystodistusta. Nämä seikat eivät silti estä Calvinia jatkamasta mielipidemittausten tekemistä. Gallupien tarkoituksena on parantaa siihen osallistuneiden elinolosuhteita vaikuttamalla auktoriteetin asenteisiin. Tässä suhteessa mielipidetiedustelut eivät toimi toivotulla tavalla, koska ne eivät muuta isän käyttäytymistä kasvattajana. Hänen kasvatuseriaatteisiin ei kuulu myötäillä lasten tahtoa. Perheen äiti ei joudu näin säännöllisen kyseenalaistamisen kohteeksi. Perheen isä on pojasta ikään kuin se osapuoli vanhemmista, joka määrää tärkeimmistä lasta koskevista periaatteista. Tämän vuoksi Calvin koettaa lobata juuri isäänsä eikä äitiään.

Esimerkki 9.

(Watterson 1993, s. 26.)

⁷⁹ Watterson 1993, s. 26, 122, Watterson 1995a, s. 28, 55, 154-155, 229, Watterson 1996b, s. 25, 70, 140, 184, Watterson 1996c, s. 36, 98.

Isällä on kuitenkin yhtä vilkas mielikuvitus kuin pojallaan. Isällä on tapana lukea iltasadu pojalleen. Calvin haluaa useimmiten kuulla tarinan "Hamster Huey and the Goopy Kablooi". Hän osaa tarinan ulkoa ja isää kyllästyttää suunnattomasti lukea yhä uudestaan hamsterin seikkailuja. Isä varioikin satua mielensä mukaan muuttamalla esimerkiksi tarinan juonta tai sen kestoja. Kerran tarinan lopuksi hamsteri on ilman päätä. Ärsyyntyneenä isä kertoo myös sadun pojasta nimeltä Calvin, joka joutui isän toimesta loppuelämänsä ajaksi kellariin lukkojen taakse. Joskus taas isän täytyy lukea Calvinin ja Hobbesin keksimiä juttuja, kuten tarinan kellariin joutuvasta isästä ja tiikerirunon. Isä lukee myös perinteisiä satuja, kuten esimerkiksi Punahilkkaa. Kuulijoidensa vaatimuksesta isän on sijoitettava Punahilkkaa ahdistelevalle suden tilalle tiikeri. Hobbes on lisäksi kirjoittanut oman versionsa Kultakutri ja kolme karhua -sadusta. Siinä seikkailivat karhujen sijaan tiikerit, jotka ovat raaempia kuin alkuperäisen tarinan karhuperhe. Pojalleen isä tarinoi iltasadun lisäksi muulloinkin. Hänellä on sangen rikkaita, joskin valheellisia vastauksia poikansa tiedonjanoisiin kysymyksiin. Luonnonilmiöt sekä tekniikka kiinnostavat Calvinia ja herättävät kysymyksiä. Isä ei ainakaan myönnä etteikö hän tietäisi oikeaa vastausta vaan hän kehittää hetkessä oman sepityksensä. Osa tiedoista on hänen mukaansa peräisin kirjasta, jonka miehet saavat tullessaan isiksi. Kirja mukamas sisältää selitykset kaikkiin asioihin maailmassa. Calvinin kysymykseen: "Why does ice float?" isä vastaa: "Because it's cold. Ice wants to get warm, so it goes to the top of liquids in order to be nearer to the sun.". Isän pikaisen selityksen mukaan tuulen aiheuttaa puiden aivastelu. Sähkölamppu ja pölynimuri taas toimivat hänen mielestään taikakeinoin. Kaasuttimen toiminta on puolestaan salaisuus, jota ei voi kertoa. Äiti ei pidä isän tavasta sotkea faktaa ja fiktiota, sillä äidistä Calvinin arvosanat ei parane epätosien tarinoiden kuuntelemisesta. Lisäksi jotkut isän kertomuksista pelottavat ja ahdistavat lasta.⁸⁰ Isä puolestaan nauttii omista selityksistään. Hän suorastaan innostuu kertomaan omaperäisiä yksityiskohtia, jotka eivät millään tavalla pidä paikkaansa. Sen sijaan iltasadun kertominen on velvollisuus, joka on osa vanhemmuutta. Isä on ominut iltasadun omaksi hommaksi, jonka aikana hän välttyy kodin ikävämmiltä töiltä, kuten tiskaamiselta. Tarinatuokion toistuva puuduttavuus koettelee isän kärsivällisyyttä, mutta hän pystyy mielikuvituksen avulla elävöittämään rutiineja. Calvin pitää saduista, sillä ne ruokkivat hänen

⁸⁰ Watterson 1993, s. 159, Watterson 1994a, s. 132, 138, Watterson 1994b, s. 27, 101, 175, 232, Watterson 1995a, s. 19, 108, Watterson 1996b, s. 51, 136, 159, 185, 239, Watterson 1996c, s. 38-39, Watterson 1997, s. 52.

mielikuvitustaan. Sen sijaan osa isän vastauksista poikansa kysymyksiin vain hämmentää ja kauhistuttaa lasta. Calvin tukeutuukin äitiinsä saadessaan isältään epäuskottavia vastauksia. Calvin ei kuitenkaan menetä lopullisesti luottamusta isäänsä vaan aina poika jaksaa udella molemmilta vanhemmiltaan vastauksia mieltään askarruttaviin asioihin.

Joskus Calvinin vanhemmilta katkeaa hetkellisesti pinna poikansa tekojen vuoksi. Calvin suututtaa äidin esimerkiksi leikittelemällä ruualla, riehumalla ja meluamalla liikaa, unohtamalla siivouksen tai välipalakiellon, puremalla äitiä jalkaan sekä kastelemalla äidin joko vesiletkulla tai vedellä täytetyllä ilmapallolla. (Esimerkki 10.) Calvin on välillä tahallaan tottelematon tai hän tarkoituksella tulkitsee saamansa määräykset väärin. Esimerkiksi isän kiusaksi Calvin lapioi lunta haittaavalla tavalla. Lumivalleja ja tietä ylittäviä lumiukkoja voi ilmestyä ajotielle tai sitten Calvin lapioi vain pelkät jalansijat eikä koko pihakäytävää. Äiti taas joutuu omasta mielestään etsimään Calvinia turhankin usein kylpyyn. Ärsytettyinä vanhemmat huutavat kurkut suorina tai kiristelevät hampaitaan suut irvessä. Äiti joutuu usein juoksemaan kädet ojossa pakenevan Calvinin perässä tarkoituksena saada poika kiinni. Jäädessään kiinni Calvinia voidaan tarttua niskasta tai hänet passitetaan huoneeseensa tai ulos pihalle. (Esimerkki 10.) Vanhemmat suorastaan potkaisevat Calvinin jalallaan ulos tai sitten heittävät hänet, jolloin poika lentää ilmassa mätkähtäen esimerkiksi lumihankeen. Isästä pojan parempi leikkiä ulkona kuin katsella sisällä televisiota ja äiti ohjaa poikansa ulos silloin kun Calvin häiritsee hänen töitään. Äidin hermojen menetykseen ei välillä tarvita kuin joululaulujen esittäminen tai ulko-oven tarpeeton aukoilu. Huoneeseensa Calvin joutuu, jos hän häiritsee äitinsä keskittymistä tempauksillaan, kuten leikkimällä ihmistykinkeulana tai hälytysäänenä olemista. Myös sotkemisen selittäminen avaruusolioiden työksi aiheuttaa pojan huoneeseen passittamisen. Isä jättää Calvinin ilman jälkiruokaa rangaistuksena vesivahingosta. Calvinia voidaan rangaista myös selkäsaunalla, mitä symbolisoi takamuksesta nousevat tähti -efektit. Suutuspäissään isä peräti heittää lastaan kohti työkaluja. Vihastuneena äiti voi myös projisoida tunteitaan perheen isään tarttumalla tätä kauluksesta kiinni. Äidin mielestä on isän kromosomien vika ettei heille syntynyt tyttölasta. Isä puolestaan välillä haaveilee, että heillä olisi ylivilkkaan pojan sijaan joko koira tai adoptoituna 25-vuotias aikuinen, joka

asuu jo kodin ulkopuolella.⁸¹ Isä ei kovinkaan usein esitä näitä mielipiteitään ääneen, vaan hän mieluummin hakeutuu silloin työpaikan rauhaan. Äiti puolestaan reagoi, kun hänen auktoriteettiaan uhmataan hänen käskyjä kiertämällä. Lisäksi äiti ei salli pojan koskevan häneen väkivaltaisesti tai pilailla äidin kustannuksella. Myöskään valehteleminen ei ole suotavaa. Vanhemmat pitävät kiinni omasta arvovallastaan. Tilanteen mukaan he rankaisevat lastaan jopa fyysisesti.

Esimerkki 10.

(Watterson 1994a, s. 157.)

4.1.2. Vanhempien kasvatuseriaatteet

Vanhempien täytyy asettaa Calvinille rajoja sillä muutoin Calvin voisi loukata itseään tai materiaalista omaisuutta. Autolla ajaminen kiehtoo erityisesti Calvinia ja asian tiimoilta äiti joutuu Calvinin juonittelun kohteeksi. Calvinin mankuminen ei tuota tulosta ja tietosanakirjassakaan ei kerrota mitään auton virtajohtimesta. Calvin myös testaa äitinsä tarkkaavaisuutta kyselytulvalla:

Ensimmäinen ruutu Calvin lukevalle äidilleen: "What time is it?" Äiti vastaa: "Go look at the clock and see."

Toinen ruutu Calvin lukevalle äidilleen: "What's the weather like outside today?" Äiti vastaa: "Go step outside and see."

⁸¹ Watterson 1993, s. 5, 6, 8, 35, 45, 54, 57, 63, 92, 97, 155, Watterson 1994a, s. 13, 24, 31, 92, 114, 115, 145, 157, Watterson 1994b, s. 10, 87, 96, 97, 109, 186, 211, Watterson 1995a, s. 36, 98, 101, 109, 137, 208, 211, Watterson 1996b, s. 23, 36, 49, 91, 126, 171, 215, 247, Watterson 1996c, s. 77, 90, 105, 107, 109, 121.

Kolmas ruutu Calvin lukevalle äidilleen: "How fast can our car go?" Äiti vastaa: "Go...."

Neljäs ruutu, jossa äiti on keskeyttänyt lukemisen: "...nice try." Calvin: "Phooey."⁸²

Yleensä vanhemmat huolestuvatkin, jos Calvinista ei ole kuulunut vartiin mitään. Hiljaisuus on merkki siitä, että Calvin touhuaa jotain ja Calvinin mielikuvitukselliset puuhut voivat olla hyvinkin haitallisia. Pahaan pulaan Calvin joutuu perustaessaan G.R.O.S.S. -salaseuran⁸³. Salainen kokoontumispaikka saadaan autotallista, kun auto on ensin työnnetty sieltä pois. Hobbesin mielestä apuun olisi pyydetävä äitiä, mutta Calvinin arvion mukaan asia ei kiinnosta äitiä ellei hän saa sitä selville. Calvinista he tekevät peräti palveluksen äidille, kun he eivät vaivaa häntä koko asialla. Auto päätyy ojaan ja ystävykset lähtevät teon seurauksia peläten karkumatkalle. Calvin uskoo, että äiti aikoo tappaa hänet. Äiti löytää karkulaiset ja hän haluaa vain selvittää ettei kehenkään sattunut. Estääkseen samanlaiset tapahtumat vastaisuudessa vanhemmat pitävät puhuttelun turvallisuudesta ja siitä, kuinka pitää muistaa kysyä lupa. Vastaavanlaisessa tilanteessa isä kiteyttää vanhemmuuden ajatuksen seuraavasti: "Being a parent is wanting to hug and strangle your kid at the same time."⁸⁴ Calvin ei 6-vuotiaana lapsena osaa harkita tilanteita loppuun asti ja sen vuoksi hänelle sattuu vahinkoja. Hän myös pelkää vanhempiensa reaktioita, koska huutaminen ja kurinpalautus ovat hänelle tuttuja asioita. Calvinin onkin vaikeaa nähdä asioita niiden oikeassa suhteessa. Calvin ei näe eroa siinä, että jos hän rikkoo pienen tavaran verrattuna siihen, että hän esimerkiksi työntää auton ojaan. Vanhemmat ovat vain helpottuneita vältyttyessä henkilövahingoilta, mutta pienistä rikkomuksista voidaan oikaista heti ilman selvitysten tekoa. Rajoja asettamalla Calvinin vanhemmat koettavat luoda lapselleen turvallisemmat olosuhteet, jotta hän selviäisi elämästään suuremmista vaurioista.

Myös hyvät käytöstavat ovat Calvinin äidin ja isän mielestä keinoja pärjätä elämässä. Perhe kokoontuu säännöllisesti yhteisen aterian ääreen, jolloin vanhempien on helppo

⁸² Watterson 1994a, s. 133, Watterson 1996b, s. 22, 60, Watterson 1996c, s. 40.

⁸³ G.R.O.S.S. on lyhennys Get Rid Of Slimy girlS sanoista. Calvinin tarkoitus on kirjaimellisesti päästä eroon niljakkaista tytöistä. Juhani Valli on suomentanut salaseuran nimeksi H.I.T. (Häipykää Inhottavat Tytöt). Watterson 1995b, s. 78.

⁸⁴ Watterson 1994b, s. 78-85, Watterson 1995a, s. 197.

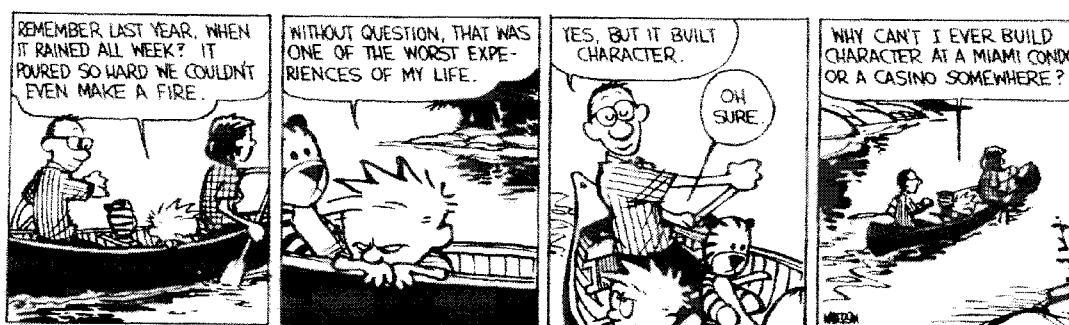
havainnoida poikansa käyttäytymistä. Samalla on oiva hetki antaa ohjeita sopivista seurustelutavoista. (Esimerkki 1.) Vanhemmilla on antaa monia ohjeita pojalleen. Siisti pukeutuminen on toisten ihmisten huomioon ottamista. Kiroileminen ja teitittelyn unohtaminen ovat epäkohteliasta käytöstä. Ruokapöydässä ei saa pitää hattua tai rooliasua. Ruoka pitää syödä sivistyneesti haarukan ja veitsen avulla. Röyhtäisyn jälkeen pitää pyytää anteeksi. Ruualla ei saa leikkiä. Jos ruoka ei kelpaa, niin voi olla syömättä. Ruokapöytä on katettava pyydettyä. Makeat välipalat ovat kiellettyjä, jottei ruokahalu mene piloille. Vanhemmat koittavat opastaa Calvinia ohjeillaan ja käskyillään. Vanhempien poissa ollessakin tulee käyttäytyä kunnolla. Calvinille vanhempien poistuminen kuitenkin merkitsee vapautta toteuttaa mielihalujaan, kuten vuokrata kielletty video. Tosin se ei käy helposti päinsä, jos Rosalyn on lapsenvahtina. Sen jälkeen, kun Calvin on lukinnut Rosalynin oven ulkopuolelle, joutuu äiti neuvomaan, kuinka huonoa käytöstä on pyydetty toiselta anteeksi. On myös pyydettyä anteeksi, jos on syyttänyt toista väärin perustein. Äiti itse saattaa erehtyä moittimaan Calvinia ennen aikaisesti. Nämä erehdykset Calvin kirjaa äitinsä harmiksi ylös muistivihkoonsa. Isäkään ei aina tee niin kuin itse opastaa. Joskus hän päästelee suustaan kirosanoja. Nämä harvinaiset purkaukset johtuvat epäonnistuneista työsuorituksista.⁸⁵ Vanhemmat pyrkivät olemaan Calvinille esimerkkinä kuinka käyttäytyä. Isän kiroilukin on lievää: "heck" (pahus, hitto). Äiti ja isä opettavat Calvinille tavallisia käyttäytymismalleja. Hyviä käytöstapoja noudattamalla poika pärjää sosiaalisissa tilanteissa eikä silloin herätä käytöksellään pahennusta muissa yhteisön jäsenissä. Toisten ihmisten arvostaminen ei vaadi paljoa, mutta helpottaa tavallisessa kanssakäymisessä. Tapakulttuurin omaksuminen tuottaa Calvinille vaikeuksia. Aina Calvin ei muista vanhemmiltaan saamia opastuksiaan, jolloin hän joutuu jonkinlaiseen pulaan tai konfliktiin. Normien mukaisesta eli hyvästä käytöksestä Calvinin palkintona on vanhempiensa kiitos.

Isän erityisenä kasvatuksellisen ohjenuorana on lausahdus: "...build more character.". Hänestä Calvin voi kehittää luonnettaan muun muassa urheilemalla, lunta luomalla, oleilemalla kylmässä, sietämällä itikanpuremia ja ripulia, syömällä pahanmakuista ruokaa ja opettelemalla pyöräilemään sekä ahkeralla työskentelyllä. Isä tiivistää elämän perusasiat

⁸⁵ Watterson 1993, s. 92, Watterson 1994a, s. 60, 104, Watterson 1994b, s. 142, Watterson 1995a, s. 63, 83, 209, 227, 242, Watterson 1996b, s. 64, 96, 251-252, Watterson 1996c, s. 7, 33, 53, Watterson 1997, s. 32, 126.

seuraavasti: "Yes, life is tough and suffering builds character. Nothing worth having ever comes easy. Virtue is its own reward...". Varsinkin perheen yhteiset kesälomamatkat ovat isän mielestä kasvattavia. (Esimerkki 11.) Perheen isä valitsee jokavuotiset lomakohteet sillä muut perheenjäsenet eivät osaa arvostaa yhtä paljon luonnossa retkeilyä. Se, että perhe selviää yhteisistä koettelemuksista vaikeissa olosuhteissa, on isän mielestä vahvistava kokemus. Calvinilla on keinonsa puolustautua isänsä tuputtamia arvoja vastaan. Vastavuoroisesti poika kertoo isälleen omista arvoistaan. Calvin kiusaa usein töihin lähtevää tai työpaikalla olevaa isäänsä huomauttamalla omasta vapaudestaan nauttia kauniiden kesäpäivien antimista. Eräänä isänpäivä Calvin noudattaa isänsä oppeja. Kello viideltä tapahtuvaa onnitteluhetäystä poika perustelee isänsä sanonnalla: "Early to bed, early to rise." Lahjaakaan isä ei saa, koska "A penny saved is a penny earned."⁸⁶ Calvin on tarkkaavainen niin halutessaan ja hän osaa toteuttaa kuulemiaan oppeja käytännössä. Tosin hän saattaa tulkita niitä itselleen paremmin soveltuviksi ohjeiksi. Isän ja Calvinin mielipiteet törmäävät luonteenkasvatuskysymyksessä sillä Calvin ei käsitä mitä hyötyä on hänelle vastenmielisten tehtävien suorittamisesta. Hän ei saa tyydytystä hankalien ja työläiden tehtävien suorittamisesta. Calvin nauttii eniten, kun hän saa kuluttaa aikaansa haluamallaan tyylillä.

Esimerkki 11.

(Watterson 1995a, s. 181.)

Calvin ei kuitenkaan määrää aina itse omasta vapaa-ajan käytöstään. Vanhemmat ovat asettaneet Calvinille joitakin velvollisuuksia. Hänen täytyy esimerkiksi viedä roskat ja siivota oma huoneensa sekä kattaa ruokapöytä. Suoritettu työ ei tuo pojalle tyydytyksen

⁸⁶ Watterson 1993, s. 29, Watterson 1994a, s. 131, Watterson 1994b, s. 24, 107-110, 112, 192, 225, Watterson 1995a, s. 49-53, 181-185, Watterson 1996b, s. 46, 108, 119-122, 131, Watterson 1996c, s. 122, Watterson 1997, s. 51, 146.

tunnetta, vaikka vanhemmat toivovatkin sitä. Hän tekee joskus askareet huonosti, jotta häntä ei pyydetä uudelleen töihin tai säästyäkseen laiskuuttaan koko työltä tai etteivät muut voisi hyötyä hänen työpanoksestaan. Poika toivoo esimerkiksi löytävänsä radioaktiivisen meteoriitin, jotta hän saisi supervoimat ja hänen taakkansa siten helpottuisi. Vaihtoehtoisesti hän voisi nielaista pillerin, joka tekisi hänestä täydellisen. Yliluonnolliset voimat takaisivat sen, että hänen ei tarvitsisi opiskella ja tehdä töitä niin paljon. Välillä vanhemmat kokevat epäonnistuneensa kasvattajina. (Esimerkki 14.) Vanhemmista Calvin tuhlaa liikaa aikaansa ja työpanostaan mielikuvituksellisissa leikeissä. (Esimerkki 7.) Calvin aikoo menestyä tulevaisuudessa ilman kovaa työntekoa. Hän tähtää ammattiin, jossa muut ovat häntä huonompia. Pojan elämä ei kuitenkaan ole pelkästään sääntöjen opettelua ja aikuiseksi kasvamista. Calvin vanhemmat myös leikkivät lapsensa kanssa. He esimerkiksi osallistuvat Halloween-juhlan viettoon. Äiti vie poikansa Karkki vai kepponen-kierrokselle, kun taas isä jää pensaikkoon vesiletkun kanssa odottelemaan kierteleviä juhlijoita. Isä myös suosii urheilullisia leikkejä, koska niissä oppii sekä koordinaatiota että ryhmätyöskentelyä. Hän ei innostu vaarallisista leikeistä, kuten Calvin ehdottamasta isän ja pojan yhteisestä projektista, johon tarvitaan räjähteitä. Hän suostuu kantamaan Calvinia reppuselässä vasta, kun Calvin on vedonnut isänsä kiireen aiheuttamaan syyllisyyden tunteeseen. Koko perhe tekee myös yhteisiä retkiä. He käyvät kävelyillä ja uimassa sekä vierailevat museoissa ja eläintarhassa. Eniten Calvinia kiehtoo luonnontieteellinen museo, koska siellä on nähtävillä dinosauruksia. Mielestään tylsemässä taidemuseossa Calvin siirtyy Mielikuvitusmaailmaan, jossa hän on museota terrorisoiva dinosaurus. Joskus Calvin uppoutuu niin tuohon maailmaan, että hän jopa puree museossa kävijöitä. Tämän vuoksi vanhempien on museon toivomuksesta rajoitettava näitä vierailuja dinosaurusten pariin.⁸⁷ Calvinista vanhemmat eivät useinkaan ymmärrä hänen leikkejään. Hän pitää yhdessäolosta vain, jos se ei ole tylsää tai rasittavaa. Vanhemmat joutuvat kuuntelemaan poikansa valitusta silloin, kun Calvin ei viihdy. Calvin myös protestoi voimallisesti velvollisuuksistaan sillä hänestä ne ovat häiritseviä ja epäoikeudenmukaisia. Vanhemmat kuitenkin pitävät lapsensa kurissa, mutta muistavat silti antaa poikansa olla vilkas ja leikkivä lapsi. Tosin joskus heidän on turvauduttava sarkasmiin jaksakseen kestää pojan mielikuvitusrikkaan arjen mukanaan tuomat tapahtumat.

⁸⁷ Watterson 1993, s. 52, 75, 112, 153, 160, Watterson 1994a, s. 55, Watterson 1994b, s. 91, 113, 116-117, 192, 225, 250, Watterson 1995a, s. 29, 167, 195-198, Watterson 1996b, s. 98, 117, 153, 167, 216, 254, Watterson 1996c, s. 7, 45, 90, 101, 107, 142, Watterson 1997, s. 61, 71, 76.

4.2. PARAS YSTÄVÄ HOBBS

Hobbes on Calvinin maailmassa elävä urostiikeri. Hobbesista tulee perheenjäsen sen jälkeen, kun Calvin on pyydystänyt sen tiikeriansallaan. Kiireisen isän ohjeen mukaan Calvin tuo saaliinsa kotiin ja täyttää sen - tosin ruualla. Calvinin mieleenkään ei tule täyttää (stuff) tiikeriä, mikä tarkoittaisi ensinnäkin tappamista ja sitten elottoman eläimen konservoimista, vaan hän *ahtaa* tiikerin *täyteen* (stuff) ruokaa. Näin Hobbesista tulee Calvinin uskollinen kumppani. He pitävät toistensa puolia hankalissa tilanteissa, jos vain voivat. Calvin kuvaa omin sanoin Hobbesia: "On the quiet side. Somewhat peculiar. A good companion, in a weird sort of way."⁸⁸ Alkuperäisessä maailmassa ei kummastella Hobbesin lelutiikerin hahmoa. Mistään ei käy ilmi onko Hobbes todella ulkoa löydetty lelu vai onko se joltakin saatu lahja. Tiikeri on Calvinille tasa-arvoinen kumppani. Calvin koettaa välillä saada muutkin kohtelemaan Hobbesia elävänä, mutta hän ei oikeasti onnistu tässä pyrkimyksessä. Aikuiset lähtevät välillä vain hänen leikkiinsä mukaan.

Tiikeri viettää vapaamuotoista elämää, jossa normit tai aikuisten luomat säännöt eivät ole useinkaan rasitteena. Hobbesin ei tarvitse käydä koulua ja se voi ottaa nokosia pojan tehdessä läksyjään. Calvinista on suorastaan käsittämätöntä miksi Hobbes ei iltaisin katsele televisiosta tulevia myöhäiselokuvia tai muita ohjelmia, kun kerta tiikeri on öisin vapaa kulkemaan. Hobbes on ylpeä omasta tiikerinolemuksestaan ja villiyydestään. Siitä omituinen tiikeri Hobbes on, että se pelkää muita villieläimiä. Calvin onnistuu säilyttämään kaverinsa partiolaisten patikointiretkellä huutamalla: "Look! A tiger!" Esimerkiksi Calvinille neuvoksi liikuntatunnilla tapahtuvaan kiusaamiseen Hobbes antaa ohjeeksi kuinka tiikeri toimii sarvikuonon hyökätessä kimppuun. Silloin täytyy paeta lähimpään puuhun. Isältään Hobbes on oppinut tilanteeseen käyvän sanonnan: "It doesn't impress the girls, of course, but there's no sense impressing them and then getting killed...". Sen sijaan Hobbes saattaa syödä pikkupoikia, jotka kiusaavat Calvinia. Hobbes söi Tommy Chesnuttin, joka pilkkasi Calvinia lelutiikerin kouluun tuomisesta. Yhdessä ystävykset puolestaan pelkäävät sängyn alla olevia mörköjä.⁸⁹ Hobbes on tiikeri, joka arvostaa ystävyyttä, vaikka se välillä koetteleekin sitä. Calvin on kateellinen kaverilleen tämän vapaudesta. Hobbes nauttii erilaisista asioista kuin ystävänsä ja se arvostaa toisenlaisia

⁸⁸ Watterson 1994b, s. 208, Watterson 1996b, s. 19, 20, 54, 100.

⁸⁹ Watterson 1994b, s. 84, 94, Watterson 1995a, s. [9], 40, 139, Watterson 1996b, s. 29, 31, 55, 63, 97, 103.

vapaa-ajan käyttötapoja kuin Calvin. Hobbes ei voi kuitenkaan muuttaa Alkuperäisen maailman tilanteita ja tapoja, mutta omasta reviiiristään tiikeri pitää tarkasti huolta. Lisäksi Hobbesilla on laaja kirjo tunteita ja ajatuksia, joita se ilmaisee sekä käytöksellään että kielellisesti. Yliluonnollisena olentona sille ovat yliluonnolliset möröt todellisia pelon kohteita. Kaikesta huolimatta tiikeri on monesti Calvinille korvaamaton tuki ja turva, johon poika liittyy myös sankarillisia piirteitä ja ihailun tunteita.

Hobbes on luonteeltaan muun muassa romantikko. Hän kaipaa hyväilyjä, mikä on Calvinista hiukan lapsellista. Tiikeri saa pojan kuitenkin liikituksen kyyneliin halatessaan häntä jouluna, koska Calvin on sen paras ystävä. Hobbes pitää myös tytöistä ja hänestä naapurintyttö Susie on söpö mitä taas Calvin ei suostu myöntämään. Tiikeri saakin Susieltä Ystävänpäiväkortin (Valentine's Day). Rakastumisen Hobbes kuvailee hyvin konkreettisesti. Tavatessaan ihastuksen kohteen reagointi on fyysistä:

"First, your heart falls into your stomach and splashes your innards. All the moisture makes your sweat profusely. This condensation shorts the circuits to your brain, and you get all woozy. When your brain burns out altogether, your mouth disengages and you babble like a cretin until she leaves."

Calvin aikoo pysytellä poikamiehenä, mutta Hobbes on valmis astumaan avioon. Tiikeri haaveilee vaimosta, jolla on vihreät silmät ja kaunis nauru. Rakkauden lisäksi Hobbes opettaa Calvinille myös toisten huomioonottamista leikin välityksellä. Lisäksi se pilailee mielellään pojan kustannuksella. Tiikeriloikan uhriksi joutuva Calvin toivoo suutuksissaan paikkaa, jonne Hobbesin voisi sulkea. Hobbes on useissa leikeissä kaverinsa vastustaja. Calvin esimerkiksi saa tiikerin tassun lennättämästä lumipallosta osuman. Hobbes ei myöskään anna ystävälleen periksi, kuten esimerkiksi ei anna Calvinille omista karkeistaan pojan jo syötyä oman osuutensa. Tiikeri ei myöskään suostu vaihtamaan kanavaa Calvinin tahdon mukaisesti, kun televisoissa on menossa National Geographic -ohjelma. Kun Calvin kertoo kaataneensa lapsen mutaan ja pitäneensä tilannetta hauskana, niin Hobbes demonstroi tapahtuneen pojalle. Tiikeristä Calvinin kamppaaminen lätäköön ei sisällä huumoria.⁹⁰ Esimerkeillään Hobbes yrittää laajentaa Calvinin näkökulmaa pojan itsensä ulkopuolelle. Calvin ei voi olla niin itsekäs, koska hänellä on toveri jakamassa asioita ja tapahtumia. Hobbes asettaa Calvinin kohtamaan muidenkin näkökulmia. Vaikka tiikeri ei

⁹⁰ Watterson 1994a, s. 6-11, Watterson 1994b, s. 10, 24, 39, 40, Watterson 1995a, s. 56, Watterson 1996b, s. 20, 25, 33, 34, 41, 57, 242, 248.

poistakaan Calvinin itsekeskeisyyttä, niin ainakin sen läsnäolo tuo pojan elämään lisää oikeudenmukaisuutta ja suvaitsevaisuutta. Calvin ei aina halua ymmärtää ystävänsä välittämää sanomaa, mutta tiikerin antama pyyteetön hellyys saa vastakaikua. Hobbes tuo omalla osuudellaan sarjakuvaan pehmeitä arvoja ja huumoria. Tiikerin huumorintaju on monitahoista ja usein se tarkastelee Calvinia ja pojan kommentteja maailmanmenosta sarkastisesta näkökulmasta käsin.

Calvin kokeilee tiikerinä oloa Hobbesin haparoivalla opastuksella. Kauhukseen Hobbes lukee kirjasta, että tiikerit ovat uhanalainen laji. Tiikerien tulevaisuutena on sukupuuttoon kuoleminen ja Hobbes toteaaakin tässä olevan selityksen siihen, miksi se ei tapaa tiikerityttöjä. Monet muutkin eläinlajit ovat kuolemassa sukupuuttoon, koska ihmiset tuhoavat metsiä. Tämän vuoksi Calvin on vakuuttunut, että ulkoavaruudessa on älyllistä elämää, koska sieltä ei otetta yhteyttä maapallon lyhytnäköisiin asukkaisiin. Hobbes puolustaa voimakkaasti kaikkien elävien eliöiden elämää. Calvin suututtaa tiikerin härnäämällä herhiläisiä heittelemällä niiden pesää kivillä. Poika myös iloitsee syksyn tulosta, koska silloin hyönteiset kuolevat kylmyyteen. Hobbes ei myöskään arvosta ihmisten ylläpitämiä eläintarhoja, vaikka Calvinin vanhemmista paikka tarjoaa hyvän mahdollisuuden tutustua villieläimiin. Hobbesista eläintarhat ovat masentavia paikkoja, joissa eläimillä ei ole kummoisia elinoloja. Hobbes rinnastaakin eläintarhat vankiloihin. Siitä ihmiset laittaisivat sateenkaarenkin eläintarhaan, jos voisivat. Hobbesilla on eläimenä mutkaton suhtautuminen elämän kulkuun. Sille luonnon kiertokulku on itsestäänselvyys. On luonnollista, että maapallolla on elämää, jota voi käyttää hyväkseen syömällä. Calvinista ajatus on totuudellisuudessaan pelottava ja se panee hänet kunnioittamaan luontoa uudella tavalla. Calvin haluaisi, että maapallolla vallitsisi elonjäämisen suhteen tasapaino. Hän on sitä mieltä, että jos luonnonvarat olisivat tasaisemmin jakautuneet ja lisäksi sekä väestöä että eläimiä olisi vähemmän, niin elonjäämisen turvaamiseksi ei tarvitsisi syödä ketään tai mitään.⁹¹ Hobbes tuo esiin maailman eläinten näkökulmasta. Calvin on joskus avuton Hobbesin eläimellisyyden edessä. Poika ei vielä osaa kunnioittaa hyönteisiä osana eliömaailmaa niin kuin sen ystävä tekee. Hobbesin mielipiteet kuitenkin

⁹¹ Watterson 1993, s. 31, 129, Watterson 1994b, s. 114, 157, 158, Watterson 1995a, s. 139-144, 195-196, Watterson 1996c, s.19, 31.

vaikuttavat Calviniin. Luonto merkitsee paljon Calvinille ja hänellä on läheinen suhde siihen.

Poika leikkii jatkuvasti tiikerin kanssa metsässä. Ystävykset järkyttyvät huomattavasti lähimetsän paljaaksi hakatuksi, koska alueelle rakennetaan kerrostaloja. Tämän vuoksi metsässä ei ole enää eläimiä. Calvin myös suuttuu, kun hän huomaa roskia luonnossa. Hänestä maapallon asukkaat, erityisesti aikuiset, sotkevat niin isossa kuin pienessä määrin. Maapallolla kärsitään niin ikään kasvihuoneilmiöstä, ilmansaasteista, happosateista ja reiästä otsonikerroksessa. Calvin on myös tietoinen siitä, että ydinaseita testataan ja myrkkijätteitä haudataan maaperään sekä viemäriverisiä ja roskia päästetään mereen. Calvinista ainoa hyvä puoli luonnon pilaamisessa on se, että planeetalla ei enää ole paikkaa mistä kannattaisi taistella. Hänestä planeetallamme eletään huomioimatta sitä seikkaa, että ei vielä ole muita asumiskelpoisia planeettoja tiedossamme. Eräänä Halloween-iltana Calvin aikoo pukeutua myrkkijätteeksi, koska se on hänestä pelottavinta mitä voi kuvitella. Hobbesin kanta luonnontuhoamiseen on, että se on ihmisten aikaansaannosta. Hobbes: "...there are times when it's a source of personal pride to not be human." Hobbes myös vertaa ihmisiä koiriin, joita ei ole opetettu sisäsiisteiksi. Calvin yhtyy tähän näkemykseen ja liittyy mielellään eläinkuntaan. Calvin on todennut seuraavasti:

Kolmas ruutu Calvin Hobbesille: "I wish people were more like animals."

Neljäs ruutu Calvin Hobbesille: "Animals don't try to change you or make you fit in. They just enjoy the pleasure of your company."

Viides ruutu Calvin Hobbesille: "Animals aren't conditional about friendships. Animals like you just the way you are."

Kuudes ruutu Calvin Hobbesille, joka liikuttuu kyyneliin ystävänsä seuraavista sanoista: "They listen to your problems, they comfort you when you're sad, and all they ask in return is a little kindness."⁹²

Calvin ja Hobbes ajattelevat globaalisti. Calvin mielestä eläimet ovat paljon miellyttävämpiä kuin ihmiset. Koska Calvin on vielä lapsi, hän ei pysty paljoakaan konkreettisesti vaikuttamaan luonnonsuojelullisiin asioihin. Uhkakuvat luonnon tuhoamisesta heijastuvat joihinkin Calvinin niin sanottuihin katastrofileikkeihin. Calvin

⁹² Watterson 1993, s. 18, Watterson 1994a, s. 15, Watterson 1994b, s. 67, 86, Watterson 1995a, s. 22, 39, 41, 62, 183, 220, 224, Watterson 1996b, s. 166, 227, Watterson 1996c, s. 80, 113, Watterson 1997, s. 51, 146.

ystävänsä kanssa arvostavat erittäin paljon luontoa. Ajatusten tasolla he ottavat kantaa kestävän kehityksen puolesta välinpitämätöntä kulutusta vastaan. Ystävänsä kanssa Calvin tuntee suurta huolta luonnon tulevasta kohtalosta. Calvinista Hobbes tarjoaa eläimenä myönteisemmän roolimallin kuin sarjan aikuiset hahmot, joiden käyttäytymistä hän jaksaa ihmetellä.

4.3. NAAPURINTYTTÖ SUSIE

Susie Derkins on Calvinin koulutoveri. Susie on sekä Calvinin ikäinen että kokoinen ja hänellä on tummat hiukset. Hän myös asuu Calvinin naapurustossa, joten toverukset ovat kanssakäymisessä lähes päivittäin. Calvinilla on ambivalenttisia tunteita Susieta kohtaan. Susie on Calvinin salainen ihastus (valentine). Ystävänpäivänä (Valentine's Day) Susie saa Calvinilta kuolleita kukkia ja sydämenmuotoisen kortin, jossa lukee: "Susie, I hate you. Drop dead. Calvin". Erään toisen vuoden ystävänpäiväkorttiin Calvin on piirtänyt Susien madonsyömäksi ruumiiksi. Näihin halveksuntoihin Susie vastaa heittämällä Calvinia lumipallolla. Nämä mielenilmaukset molemmat tulkitsevat kuitenkin tykkäämisen merkeiksi. Voitaisiin huomauttaa sanonnan mukaisesti, että rakkaudesta se hevonenkin potkii. Calvin nimittelee usein tyttöä muun muassa typeryukseksi. Vihastuneena Susie vastaa takaisin haukkumalla poikaa esimerkiksi voikukkapääksi. Talvisin Calvin heittelee Susieta lumipalloilla ja kesäisin kävyillä, mädillä omenilla tai vesipalloilla. Joskus he taas leikkivät yhdessä vesisotaa. Kun Calvin on Hobbesin kanssa merirosvoja tai he leikkivät G.R.O.S.S. -salaseuraa, niin tytöt ovat vihollisia. Susien yritykset olla Calvinin ystävä joutuvat siis joskus vastatuuleen. Hobbes kuitenkin saa Calvinin huomaamaan ilkeytensä ja Calvin pyytää käytöstään anteeksi tytöltä. (Esimerkki 13.) Ystävällinen Susie kutsuu kaikista sattumuksista huolimatta Calvinin ja Hobbesin syntymäpäivilleen.⁹³ Susie on anteeksiantavainen ja kiltti tyttö. Hän pitää Calvinista ja siksi pojan ilkeydet voivat saada hänet itkemään. Susien ei kuitenkaan ole missään tapauksessa avuton pikku tyttö. Hän on sanavalmis ja tarpeen tullen puolustautuu fyysisin keinoin. Susielle ystävyys on tärkeää, joten hän on huomaavainen toveri aina Calvinin antaessa siihen mahdollisuuden. Onneksi

⁹³ Watterson 1993, s. 15-16, 129, Watterson 1994a, s. 64, Watterson 1994b, s.17, 78-79, 93, Watterson 1995a, s. 37-38, Watterson 1996b, s. 25, 39, 55-56, 127, 155, 199-200, 202-205.

Calvin on omaksunut vanhempiensa opetuksia ja osaa täten pyytää anteeksi. Näin hän toteuttaa vanhempiensa antamia käytöstapaohjeita elämässään ja pystyy sosiaaliseen kanssakäymiseen naapurintytön kanssa.

Koulussa Calvin kiusaa Susieta sekä tuntien aikana että ruokatauolla. Calvin väittää tytölle syövänsä mitä kuvottavimpia ruokia, kuten esimerkiksi mustekalan silmämunia, kuolleita hyönteisiä ja jälkiruuaksi termospullollisen limaa. Termospullossa on myös hyvä sekoittaa kaikki ruuat etukäteen, sillä mahassahan ne muutenkin sekoittuisivat. Poika saattaa pitää jopa pienimuotoisen näytöksen kuinka eväspussi käy hänen kimppuunsa tarkoituksena syödä lapsi. Calvin myös kokeilee, mitä tapahtuu, kun hengittää pilleillä maitoa nenän kautta sisään ja samalla nauraa. Oppitunneilla Susie joutuu Calvinin häirinnän kohteeksi. Mielikuvitusmaailmassa avaruusmies Spiff tähtää aseellaan avaruusoliota, joka on Alkuperäisessä maailmassa paperiliitinammusta pelkäävä Susie. Lisäksi Mielikuvitusmaailman mustekala sotkee Alkuperäisessä maailmassa Susien mustekynällä. (Esimerkki 3.) Rehtorin puhutteluun he joutuvat Susien kirjoitettua Calviniin kohdistuvia parjauslappuja luokkatoverilleen Jessicalle. (Esimerkki 12.)⁹⁴ Susie ei siedä häneen kohdistuvaa häirintää. Hän suorastaan voi fyysisesti pahoin ruokatauilla Calvinin mauttomien tempausten ja juttujen takia. Monesti tyttö turvautuu opettajan apuun välttyäkseen kouluruokailun kauhunhetkiltä. Lisäksi Susie pyytää heti opettajaa puuttumaan tunneilla tapahtuvaan kiusaamiseen. Calvinin temput aiheuttavat tuhojakin, mutta ne ovat melko harmittomia.

Esimerkki 12.

(Watterson 1996b, s. 44.)

⁹⁴ Watterson 1993, s. 9, Watterson 1994a, s. 102, Watterson 1994b, s. 22, Watterson 1995a, s. 229, Watterson 1996b, s. 26, 41, 43-44, 78, 80.

Vaikka Calvin osaa olla hermoille käyvä ihminen, niin silti Susie tahtoo leikkiä hänen kanssaan. Susie leikkisi mielellään kotileikkejä. Joskus hän saa Calvinin mukaan leikkiin. Erään kotileikin tapahtumakulku on Susien mukaan seuraava: "Okay... First, you come home from work. Then I come home from work. We'll gripe about our jobs, and then we'll argue over whose turn it is to microwave dinner." Toisen kerran Susien organisoi kotileikin, jossa hän on Wall Streetillä työssä käyvä johtaja, Hobbes on hänen työtön kotia hoitava miehensä ja Calvin on heidän päivähoitossa oleva aivoton vintiönsä. (Esimerkki 13.) Yhteiset kotileikit eivät toimi molempien tarpeita tyydyttävästi. Eräässä kotileikissä presidentti Susien puoliso Calvin eli niin sanotusti "first husband" ei tyydy rooliinsa vaan hänestä tulee viidakon kuningas kesken leikin. Susie ei ymmärrä Calvinin maailmassa tai Mielikuvitusmaailmassa tapahtuvia leikkejä. Nämä leikit saavat Susien pitämään Calvinia omituisena lapsena. Susie ei myöskään tee eroa oman elottoman leikkikaninsa, herra Bunin, ja Hobbesin välillä. Hän ei voi ymmärtää, miksi Calvin ei leiki kotileikkiä, jossa he olisivat vanhemmat ja lelut olisivat heidän lapsiaan. Susie onkin todennut Calvinin kanssa kommunikoinnista, että: "Talking with you is sort of the conversational equivalent of an out-of-body experience." Välillä, todettuaan taas Calvinin omalaatuisuuden, Susie ei edes pyydä poikaa kotileikkiin, koska tämä olisi liian kummallinen isäksi. Kohdatessaan Stupendous manin Susie toteaa: "Virtual reality has nothing on Calvin."⁹⁵ Susie huomaa kyllä Calvinin mielikuvituksen lennon, mutta hän ei arvosta Calvinin mielikuvituksen tuottamia leikkejä. Susien kotileikeissä on realistisempi ote kuin Calvinin mielikuvitusleikeissä. Susien leikkien hahmot ovat Alkuperäisestä maailmasta. Hän usein fantasioi olevansa voimakas, vaikutusvaltainen ja määrätietoinen nainen. Susie ei kaihdakaan vastuunalaisia rooleja ja hänelle tasa-arvoisuus on itsestäänselvä asia. Hänelle tasa-arvoa on se, että nainen käy kodin ulkopuolella töissä ja on palkallaan perheen varsinainen elättäjä. Susie on oikeastaan kääntänyt perinteiset naisen ja miehen roolit päinvastaiseksi, sillä leikeissä miehet ovat koti-isiä, jotka laittavat ruokaa ja siivoavat. Muuten perhearvot ovat Alkuperäisen maailman kaltaisia eli parisuhde perustuu rakkaudelle. Susie jäljittelee kotileikeissä kokemaansa perhe-elämää aikuisen roolissa. Calvin puolestaan ei hyväksy tällaista asetelmaa, sillä hän ei halua leikeissään kuvitella tylsältä tuntuvaa Alkuperäistä maailmaa. Varsinkaan, jos kuvitelmaan liittyy romanttisia piirteitä. Näistä syistä Susien ja Calvinin yhteiset leikit monesti päätyvät epäonnistumiseen

⁹⁵ Watterson 1993, s. 131, Watterson 1994a, s. 56, Watterson 1994b, s. 106, 147, Watterson 1995a, s. 71, 80, 162, Watterson 1996b, s. 35, 127, 232.

ja epäsopuun. Tästä huolimatta he koettavat kerta toisensa jälkeen sovittaa erilaiset luonteensa ja mielitekonsa samaan leikkiin.

Esimerkki 13.

(Watterson 1996b, s. 127.)

4.4. LAPSEVAHTI ROSALYN

Rosalyn on Calvinin lapsenvahti. Rosalyn on lukiolaistyttö, jolla on pitkät vaaleat hiukset. Hän asuu saman tien varrella kuin Calvin, joten hän tuntee Calvinin perheen. Rosalyn pitää langat käsissään niin Calvinin kuin tämän vanhempien suhteen. Vanhempien vapaailan aluksi Rosalyn voi pyytää varmuuden vuoksi osan palkastaan etukäteen ja heti vanhempien poistuttua sulkea Calvinin autotalliin. Tällöin Calvin ei voi aiheuttaa ongelmia. Opittuaan tuntemaan Rosalynin kurinpitokeinot Calvin reagoi hysteerisesti aina lapsenvahdin saapuessa. Hän lukitsee ulko-oven estääkseen Rosalynia pääsemästä lapsenvahdin töihin. Calvin tuntee halua turvautua aseeseen tai edes nuijaan. Calvin yrittää jopa postittaa itsensä Hobbesin kera Australiaan välttyäkseen Rosalynin kohtaamiselta. Toisen kerran Calvin piilottaa äitinsä kengät, jotta vanhemmat eivät voisi lähteä vapaalle. Jatkuvasti lisääntyvien huonojen kokemusten myötä Calvin jopa roikkuu äitinsä jalassa kiinni, jotta häntä ei jätettäisi Rosalynin armoille. Erään kerran Calvin ja Hobbes karkaavat ikkunasta, koska poika pelkää Rosalynin vitsailun mukaansa tuomasta polttavasta karjakepistä olevan totta.⁹⁶ Rosalyn on auktoriteetti, jolla on pätevät keinot käsitellä Calvinia. Siksi poika pelkää lapsenvahtia eikä uskalla turvautua häneen, vaan hakee mieluummin turvaa Hobbesista. Calvin ei ymmärrä vanhempiensa tarvetta omaan vapaa-aikaan. Rosalyn on

⁹⁶ Watterson 1994b, s. 40, 139, 216, Watterson 1995a, s. 73, 133-135, Watterson 1994b, s. 42, Watterson 1996b, s. 95, Watterson 1997, s. 98.

lapsenvahtina määrätietoinen ja vastuuta pelkäämätön. Hän ei anna Calvinin määrätä talossa vaan lapsenvahtina hänellä on vastuu illan tapahtumista. Rosalyn ei jätä rankaisemista pelkästään pojan vanhempien harteille vaan tyttö puuttuu niskoittelevaan käyttäytymiseen heti itse.

Calvin yrittää protestoida Rosalynin määräysvaltaa vastaan omin tavoin. (Esimerkki 8.) Yleensä Rosalyn ei lankea Calvinin huijausyrityksiin. Kerran Calvin onnistuu nappaamaan Rosalynin muistiinpanot saaden hänet uskomaan niiden tuhoutuvan. Calvin ei kuitenkaan oikeasti huuho papereita WC-istuimesta alas. Rosalyn rankaisee Calvinia kepposista laittamalla tämän aikaisemmin nukkumaan. Lisäksi Stupendous man koettelee Rosalynin kärsivällisyyttä. Viitta hulmuten Stupendous man pakenee ulos pimeään ja Rosalynin etsiskellessä poikaa Calvin palaa takaisin sisälle ja menee sänkyyn. Näin Calvin kuvittelee selviävänsä ilman rangaistusta, mutta Rosalyn kärkeekin hänet alakertaan odottamaan vanhempien kotiintuloa. Rosalyn pakottaa Calvinin tekemään kirjallisen tunnustuksen illan tapahtumista. Myös kodin ulkopuolella Calvin joutuu kohtaamaan Rosalynin. Calvin osallistuu uimakouluun, jossa Rosalyn on uimaopettajana. Rosalyn saa Calvinin yhteistyökykyisemmäksi uhkaamalla lyödä häntä märällä pyyhkeellä. Calvinista Rosalyn on uhkauksien vuoksi sadistinen. Lapsenvahtiaan Calvin on verrannut myös Hitleriin.⁹⁷ Lapsenvahtityöt eivät ole Rosalyn kannalta mukavia hommia. Calvinin käyttäytyminen on arvaamatonta ja vaaratilanteita aiheuttavaa. Poika ei kohtele Rosalyniä oikeudenmukaisesti sillä lapsenvahdin työ on estää vahinkojen sattuminen. Calvin pitää Rosalyniä uhkana ja esteenä, mihin tytön käytös on oikeutetusti antanut aiheita. Calvin ei kuitenkaan ymmärrä Rosalynin käyttäytymiseen syvemmällä olevia perusteita, siksi poika kapinoi lapsenvahtiaan vastaan.

Sopuun Rosalyn pääsee hoidokkinsa kanssa sopimuksen myötä. Sopimuksen ehtona on, että Calvin ei aiheuta mitään ongelmia lapsenvahdille, jolloin he pelaavat Calvinin suosikkipeliä ja lisäksi Calvin saa valvoa puoli tuntia yli nukkumaanmenoajan. Pojan suosikkipeli on tietenkin Calvinball (suomennettu Lassipalloksi), joka on hänen keksimänsä peli. Hyvän sopimuksen innoittamana Calvin tekee kotiläksynsä ennätysellisen ripeästi. Calvinball on peli, jossa osallistujat käyttävät naamaria. Pelissä ei ole tuomaria tai joukkueita eikä siinä lasketa pisteitä. Ainoa sääntö on ettei ole mitään

⁹⁷ Watterson 1994b, s. 41-43, 218, Watterson 1995a, s. 74, 134-135, Watterson 1996b, s. 124-125.

sääntöjä. Pelinkulku etenee sitä mukaa kuin osallistujat keksivät tapahtumia. Calvinin mielestä Calvinballin erityisetuna on ettei se muistuta sääntöjenmukaista urheilua, kuten esimerkiksi baseball-peliä. Calvinilla on ikäviä kokemuksia koulun liikuntatunnilla pelatusta baseballista. Ensiksi häntä kiusattiin, koska hän ei halunnut pelata kyseistä peliä. Sitten häntä haukuttiin, kun hän pelasi, koska hän ei osannut pelin sääntöjä. Lopulta liikunnanopettaja leimasi hänet pinnariksi.⁹⁸ Tällaisen kokemuksen valossa Calvinball tuntuu pojasta vapauttavalta. Calvinin yksilöllisyys korostuu pelin myötä. Hän arvostaa omaa tahtoaan eikä hän halua alistua muiden luomiin säännöksiin. Calvin ei osaa olla ryhmähenkinen. Hänen ajattelutapansa eroaa liiaksi muiden normeista. Calvin onkin parhaimmillaan kahdenkeskisissä suhteissa, jolloin ryhmä ei muodosta ylivoimalla määräävää asemaa. Ryhmässä Calvin on altavastaja sopeutumattomuutensa vuoksi. Rosalynin hän hyväksyy ystäväkseen omilla ehdoillaan. Ystävyys on mahdollista Rosalynin paneutuessa Calviniin yksilönä eikä kaitsettavana lapsena. Calvin on persoonallaan voimakas yksilöllisyyden puolesta taistelija.

Rosalyn tekee töitä lasten parissa, koska hän tarvitsee rahaa yliopisto-opintoihinsa. Raha on hänellä tärkeä motiivi työntekoon. Rosalynin taksa yhdestä illasta on kahdeksan dollaria. Hän saattaa hankalien lapsenvahti-iltojen jälkeen pyytää Calvinin vanhemmilta viisi dollaria ennakkoa seuraavasta kerrasta. Isästä Rosalyn rahastaa liikaa, mutta äidin mielestä vapaaillat ovat hinnan arvoisia. Sitä paitsi kukaan muu ei ole halukas vahtimaan Calvinia. Tämän vuoksi Rosalyn pystyy käyttämään hyväkseen ikään kuin monopoliasemaansa ja tuplaamaan palkkansa.⁹⁹ Rosalyn haluaa korvauksen vaivoistaan rahassa. Perheen isästä Rosalynin vaatimukset ovat liiallisia, mutta isällä ei ole varaa pihtailla, jos hän haluaa päästä vaimonsa kanssa kahdestaan ulos iltaa viettämään. Äiti onkin järkevämpi lapsenvahdin palkan suhteen, sillä äiti tajuaa tilanteen olevan selvästi kysynnän ja tarjonnan säätelämä. Ainoalle lapsenvahtiehdokkaalle on maksettava vaadittu hinta, koska kilpailevia ehdokkaita ei yksinkertaisesti ole.

⁹⁸ Watterson 1994b, s. 224-229, Watterson 1995b, s. 229, Watterson 1997, s. 99-103.

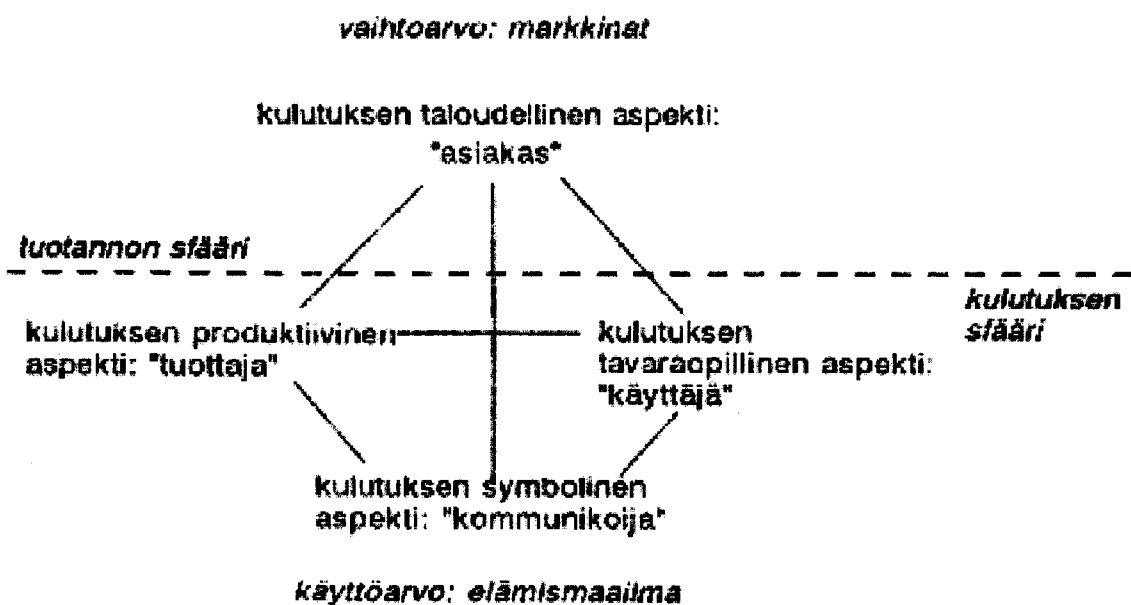
⁹⁹ Watterson 1994b, s. 43, 142, 217-220, Watterson 1995a, s. 134-135, Watterson 1996b, s. 96, 125, Watterson 1997, s. 98.

5. CALVIN JA KULUTTAMINEN

Kulttuurintutkija Grant McCrackenin on määritellyt kulutuksen olevan kulutustavaroiden ja palvelujen valmistamista, ostamista ja käyttämistä. Hänestä kulutustavarat ovat kulttuurisesti latautuneita, koska kuluttajat käyttävät niihin aikaansa ja rahaansa.¹⁰⁰ Sosiologi Kaj Ilmonen onkin todennut kulutuksen olevan ”...keino ilmentää yhteiskunnallisia eroja ja yhtäläisyyksiä. Se antaa myös arkipäivälle mielen, rytmittää sitä ajallisesti ja sijoittaa meidät sosiaalisiin tilanteisiin.” Lisäksi Ilmosen mielestä kulutuksessa esineet siirtyvät taloudesta elämismaailmaan, jolloin kulutus ei välittömästi palvele pääoman arvonnisäystä, vaan yhteiskunnallisten hierarkioiden ja identiteettien osoittamista.¹⁰¹ Kuluttaminen ja kulutushyödykkeet ovat osa *Calvin and Hobbes* – sarjakuvan maailmaa. Calvinilla on mahdollisuuksia toimia kuluttajana ja tavarat kuuluvat vahvasti Calvinin arkeen.

Ilmonen on havainnollistanut tavarankäytön ja kulutuksen moniulotteisuutta seuraavanlaisen kaavion avulla:

Kuvio1. Kulutuksen ulottuvuudet ja toiminnalliset asemat.

(Ilmonen 1993, s. 207.)

¹⁰⁰ McCracken 1990, s. xi.

¹⁰¹ Ilmonen 1993, s. 11, 17.

Kulutuksen taloudellinen aspekti edustaa tavaran vaihtoarvoa ja asiakkaiden luomaa kysyntää. Tavara ja siihen kuuluva työ muodostavat vaihtoarvon, jonka kuluttaja eli *asiakas* kohtaa markkinoilla. Kuluttajien tarpeiden pohjalta muodostuu kohteita eli käyttöarvoja, jotka saavat aikaiseksi kysynnän. Tavaran käyttöarvo voidaan käsitteellisesti jakaa kulutuksen tavaraopilliseen aspektiin ja kulutuksen symboliseen aspektiin. Tavaraopillisessa aspektissa tavaran kulutuksessa painottuvat toiminnalliset ja aineelliset ominaisuudet. Kuluttaja on tällöin *käyttäjä*. Kulutuksen symboliseen aspektiin liittyy se näkökohta, että tavaralle annettu kulttuurinen merkitys vaikuttaa tavaran käyttöön. Kulttuuriset merkitykset tekevät käyttöarvosta yhteiskunnallisesti latautuneen. Kuluttaja on silloin sosiaalinen *kommunikoija*. Kun tavaraa puolestaan käytetään jonkin asiaintilan aikaansaamiseksi, niin se välineellistyy. Tällöin muodostuu kulutuksen produktiivinen aspekti, jossa kuluttaja on *tuottaja*. Produktiivisessa aspektissa kulutus on luovaa ja tavaroiden käyttö on moninaista. Kulutuksen neljä aspektia voivat esiintyä samassa tavarassa yhtä aikaa.¹⁰² Tarkastelen *Calvin and Hobbes* –sarjakuvaa Ilmosen kulutuksen neljän aspektin kautta. Kaikki neljä aspektia ovat löydettävissä *Calvin and Hobbes* –sarjakuvasta. Analysoin, kuinka Calvin toimii kuluttajana ja millainen on hänen arvomaailmansa kulutuksen näkökulmasta käsin. Kuluttajana Calviniin pyrkivät vaikuttamaan varsinkin mediat. Calvinin kuluttamisella on myös vaikutuksia hänen identiteettiinsä ja ympäristöönsä. Calvinilla on vahvat mielipiteet joka asiasta ja näin on myös kuluttamisen suhteen. Hänen kulutuskäyttäytymisensä on osin erilaista kuin sarjakuvakokoelman muilla hahmoilla.

5.1. CALVIN KULUTTAJANA

Calvin haluaa omistaa rahaa ja tavaroita. Hän haaveilee usein rikkauksista tai rahasta ylipäänsä. Kuitenkin kun Calvin löytää neljännesdollarin kolikon maasta, niin hän pitää itseään rikkaana. Isona hän aikoo olla miljonääri, mutta miljoonat kelpaisivat hänelle hetikin. Calvin ei aio itse ansaita miljoonaa, vaan hänestä isä voi tehdä sen poikansa puolesta. Lapsi sitten tulevaisuudessa perii isänsä. Kaiken voi Calvinin mielestä muuttaa rahaksi. Elämässä ei ole mitään mitä ei voisi hinnoitella. Calvinista ihmiset voivat tehdä

¹⁰² Ilmonen 1993, s. 203-207.

mitä tahansa, jos palkkio on kohdallaan. Oman panoksensa Calvin on määritellyt arvioidun kysynnän mukaisesti kahden dollarin arvoiseksi ja maksu on suoritettava etukäteen. Rahalla voi ostaa valtaa ja kuuluisuutta. (Esimerkki 14.) Jopa onnellisuuden takeena on hänestä raha. Onnen Calvin on määritellyt seuraavasti: ”Happiness is being famous for your financial ability to indulge in every kind of excess.” Pojasta ahneus on hyväksyttävää. Jos hän saisi toivoa mitä vain, niin toive olisi biljoonamiljardia dollaria, oma avaruussukkula ja yksityinen maanosa. Hobbesin vastaava toive voileivästä toteutuu toisin kuin hänen ystävänsä.¹⁰³ Elämänasenteeltaan Calvin on nautiskelija. Hän haluaa hyödykkeitä mahdollisemman paljon mahdollisemman helposti. Lapsena hänellä ei ole käsitystä rahan suhteellisesta arvosta. Kuitenkin hänelle on kehittynyt kyyninen maailmankatsomus rahan käytettävyydestä. Hänen kulutushaaveensa eivät aina pysy realistisella tasolla.

Calvinin käyttäytymiseen kuluttajana vaikuttavat Calvinin omat halut ja markkinoiden antamat virikkeet sekä hänen vanhempiansa asettamat rajat. Vanhemmat antavat Calvinille viikkorahaa, jotta hän oppisi ymmärtämään rahan arvon. Saamansa rahan Calvin joko säästää tai kuluttaa. Calvin pystyy niin halutessaan laittamaan rahaa talteen viikkojen ajan. Hänen vanhempansa kannustavat Calvinia säästämään. Hän ei tosin talleta rahoja tulevaisuuttaan varten, vaan hänellä on tähtäimessä kuluttaminen. Säästämällään summalla poika aikoo ostaa lentolipun ja päästä mahdollisimman kauaksi koulusta. Viikkoraha merkitsee kuitenkin Calvinille ennen kaikkea rikkauten suomaa valtaa ja vapautta. Rahalla saa hänen mielestään ostettua mitä vain ja kenet tahansa. Rahantulo takaa hänestä myös ystävien ja maineen saannin. (Esimerkki 14.)¹⁰⁴ Calvinille raha on vallankäytön väline, joka poistaa kaikki esteet hänen halujensa tieltä. Omasta mielestään hänen viikkorahansa ei ole riittävä määrältään. Calvin ilmaisee tämän mielipiteensä vanhemmilleen joko suoraan tai vihjaillen tilanteesta riippuen. Vihjeenä voi toimia itsetehty joululahja, joka osoittaa ettei hänellä ole varaa ostaa lahjoja tai suorasanainen äitienpäiväkortti, jossa Calvin nostaa omat halunsa esille muistuttamalla viikkorahan pienuudesta ja puuttuvasta aamupalasta¹⁰⁵. Calvin on melko itsekeskeinen lapsi. Hän ajaa omaa etuaan vetoamalla äitiyteen liittyvään

¹⁰³ Watterson 1993, s. 56, Watterson 1994a, s. 122, Watterson 1994b, s. 86, 101, Watterson 1995a, s. 35, 89, 109, Watterson 1996b, s. 161, Watterson 1996c, s. 44, Watterson 1997, s. 94.

¹⁰⁴ Watterson 1993, s. 70, Watterson 1996b, s. 61, Watterson 1997, s. 105.

¹⁰⁵ Watterson 1994b, s. 87, 90, Watterson 1996b, s. 190.

hemmotteluaspektiin tai isän rooliin perheen päänä. Vanhemmat eivät oikeastaan kykene välittämään pojalleen arvojaan rahan merkityksestä. Tosin kuluttamishaluistaan huolimatta Calvin ei ole läheskään aina impulsiivinen kuluttaja.

Esimerkki 14.

(Watterson 1996b, s. 61.)

Usein Calvin koettaa saada rahaa kepulikonstein. Hän joutuu huoneeseensa yritettyään uhata isäänsä esimerkiksi auton vahingoittamisella ellei hän maksa Calvinille neljännesdollaria tai joutumisella pilasarjakuvan päähenkilöksi ellei anna rahaa lehden tekemiseen. Isä ei myöskään suostu maksamaan pojalleen siitä, että tämä söisi hyönteisiä. Calvin myös jaksaa yrittää taikoa rahan katoamaan omaan taskuunsa. Hän varioi temppua monella tapaa. Rahan taikomisen sijasta hän aikoo kadota itse Susielta saamansa neljännesdollarin kanssa. Susien estää sen aloittamalla tappelun. Calvin vetoaa puolustusenaan, että kyseessä oli temppu eli leikkiähän kaikki vain oli. Isä puolestaan ei suostu sulkemaan silmiään tempun ajaksi, kun taian kohteena on hänen American Express –luottokorttinsa. Max-sedältä Calvin yrittää saada tempun kohteeksi 20:n tai 50:n dollarin seteliä. Max ei ole valmis luovuttamaan veljenpojalleen enempää kuin viiden sentin (cent) kolikon. Isän taiottua kymmenen sentin kolikon Calvinin korvasta poika ideoi Hobbesin ravistelemaan ystäväänsä ylösalaisin kolikkojen valumisen toivossa. Hammaskeijua hän puolestaan yrittää hämätä maissinjyvillä ja toisen kerran hampaan muovikopioilla. Calvinin tavoitteena on koota hammaskeijulta 150 dollaria eli hänen täytyy tehdä 300 jäljitelmää. Isälle hän taas uskottelee aseistettujen avaruusolentojen vaativan rahaa 10 dollaria.¹⁰⁶ Huijaaminen on Calvinista aivan sallittu rahan hankintakeino. Calvin kuitenkin tavoittelee rahaa ihan oikeasti eikä temppujen tarkoitus ole viihdyttäminen vaan

¹⁰⁶ Watterson 1994b, s. 63, 175, 237, Watterson 1995a, s. 64, 117, Watterson 1996b, s. 71, 73, 107, 239, Watterson 1996c, s. 149.

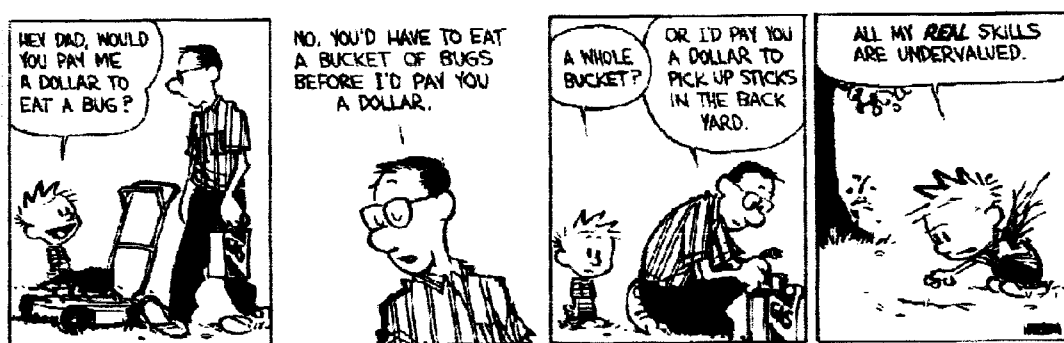
nimenomaan rahan hankkiminen. Calvin rahanhimossaan uskoo rahaa saatavan taikomalla. Kiristäminen ja huijaaminen ovat hänestä helppoja tapoja koota rahaa, vaikka Calvin ei yleensä onnistu tällaisessa rahan tavoittelussa. Hän saa useimmiten jonkinlaisen rangaistuksen. Lisäksi häneen ei luoteta, joten rahan ansaitseminen temppujen avulla on toivotonta.

Myös leikeissään Calvin keksii tapoja saada rahaa. Pahvilaatikko on monessa leikissä mukana. Kyljellään ollessaan pahvilaatikko on monistuskone, alassuvin oleva pahvilaatikko on muodonmuutoskone ja ylhäältä avonainen laatikko on puolestaan aikakone. Edes laittomuudet eivät vaivaa Calvin omatuntoa, jos niiden avulla hän vain voi saada rahaa käyttöönsä. Monistuskoneen etuna on sen käyttökelpoisuus muun muassa rahanväärentämiseen sillä rahan kopioiminen piirtämällä on Calvinista vaikeaa. Kun raha on kyseessä, niin Calvin ei kaihda edes työläitäkään hommia. Aikamatkojen yhtenä motiivina on rikastuminen. Tulevaisuudesta Calvin haluaa kähveltää jonkin keksinnön, jota voisi sitten hyödyntää nykyhetkessä. Menneisyyteen Calvin matkaa kuvaamaan dinosauruksia, koska hän aikoo aikamatkalta palatessaan rahastaa harvinaislaatuilla valokuvilla. Calvin itse uskoo fantasialeikkeihinsä ja valokuvien olemassaoloon, kun taas isän mielestä kuvissa on muovisia leludinosauruksia. Myös leikkiessään arkeologia Calvin kuvittelee löytävänsä dinosauruksen luurangon. Löytö innoittaa hänet heti haaveilemaan maailmanmaineesta, apurahoista ja Nobelin palkinnosta. Museolle Calvin uskoo voivansa myydä luurangon kymmenestä biljoonasta dollarista. Äiti vuorostaan huomauttaa luurangon koostuvan roskista eikä luusta. Äiti myös estää lastaan syömästä viittä matoa viiden sentin kolikosta. Summa on Susien tingitty hinta Calvin syöntiehdotuksesta. Susie ei maksa esityksestä etukäteen. Äidin väliin tulo estää pojan kasvojen menetyksen, sillä hän ei oikeasti pystynyt syömään matoja.¹⁰⁷ Calvin haluaa rikastua mahdollisimman nopeasti ja se motivoi häntä keksimään mielikuvituksellisia rahanhankintakeinoja. Vaikka kyse on usein leikeistä, niin Calvinille ne ovat totisia yrityksiä rikastua. Poikkeuksena pojan itsekkääseen ahneuteen on tarkoitus jakaa tulevat palkkiot Hobbesin kanssa. Ystävyys ulottuu myös kuluttamisen saralle.

¹⁰⁷ Watterson 1994a, s. 116-118, Watterson 1994b, s. 183-189, 251-254, Watterson 1995a, s. [7-12], 58-61, 85, 164-166, Watterson 1996b, s. 229-232.

Työnteko on Calvinille vastenmielistä. Se on velvollisuus, josta hän ei halua ottaa vastuuta. Jos hänen pitää tehdä työtä, niin hän haluaa siitä myös korvaukseksi rahaa. Kotitöiden tekemisestä vanhemmat eivät maksa Calvinille, koska heistä lapsen saatavat muodostuvat jo ravitsemisesta, vaatettamisesta, majoittamisesta ja kouluttamisesta. Vanhemmat opettavat myös pojalleen, että rahaa voi ansaita tekemällä työtä. Isä maksaa lapselleen siitä hyvästä, että tämä kerää risuja tai rikkaruohoja pihalta. (Esimerkki 15.) Vanhemmilla on erilainen käsitys työn merkityksestä kuin Calvinilla, josta rahan pyytäminen on jo työtä. Äiti ei annakaan lapselleen juomarahaa siitä hyvästä, että poika haki äidilleen tämän pyytämän laskimen. Calvin voisi kuvitella tekevänsä töitä neuvoja-antavana kolumnistina tai radio-ohjelman toimittajana. Hän ajattelee kolumnistin työssä palkkaa maksettavan halventavien vastausten antamisesta. Radiotoimittajana hänen mielestään pitää palkan eteen käyttäytyä kuin 6-vuotias. Calvin haluaisi myös hyötyä koulunkäynnistä rahallisesti. Calvin ehdottaa isän maksavan hänelle dollarin jokaisesta saadusta D -arvosanasta, viisi dollaria arvosanasta C, 10 dollaria arvosanasta B ja 50 dollaria arvosteluasteikon parhaasta arvosanasta A. Pojasta kyseinen maksujärjestelmä kannustaisi häntä tavoittelemaan parempia arvosanoja. Isä ei suostu lahjomaan lastaansa opiskelemaan.¹⁰⁸ Calvin ei aina ole niin rahan tarpeessa, että suostuisi tekemään tarjottuja töitä. Hänestä palkka ei ole vaivan arvoista suhteessa tarjottuun työhön. Pojalla ei myöskään ole realistista näkemystä työelämästä sen vaatimuksineen.

Esimerkki 15.

(Watterson 1994b, s. 237.)

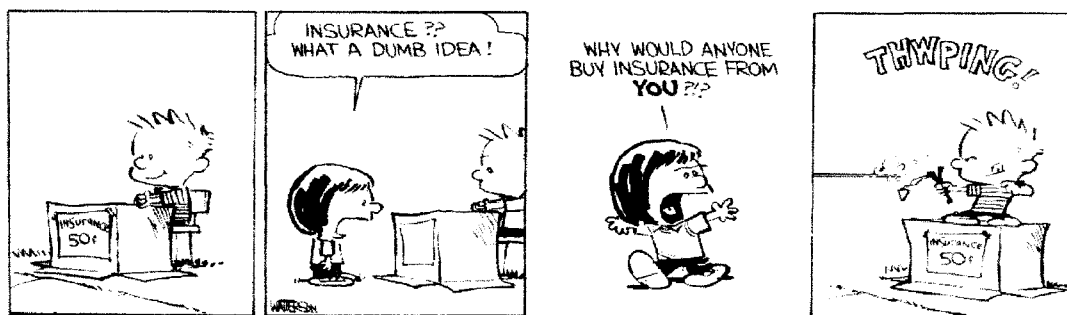
¹⁰⁸ Watterson 1993, s. 53, 154, Watterson 1994b, s. 148, 237, 254, Watterson 1995a, s. 229, Watterson 1996c, s. 138, Watterson 1997, s. 143.

5.1.1. Calvin kulutushyödykkeiden tuottajana

Calvin haluaa lisätä rahallista pääomaansa myymällä tavaroita ja palveluksia. Calvin koettaa rahastaa ketä tahansa. Kun Calvin vastaa puhelimeen ja äiti ei pääse puhelimeen, niin Calvin lupaa välittää viestin äidilleen viiden dollarin summasta. Soittaja ei kuitenkaan tarvitse eikä halua pojan tarjoamaa palvelua. Produktiivinen aspekti muodostuu, kun Calvin pyrkii muuttamaan tuotteensa rahaksi. Tällöin Calvinin rooli kuluttajana on olla *tuottaja*. Calvin myy erilaisia hyödykkeitä ulkona pihalla. Myyntipöytänä hänellä on alassuin käännetty pahvilaatikko. Hyödykkeen vaihtoarvo on ilmoitettu laatikon kylkeen teipatussa lapussa. Calvin esimerkiksi myy sekä vakuutuksia (Esimerkki 16.) että rehtejä arviointeja ulkonäöstä 50 sentin kappalehintaan, dollarilla oikeutta olla juomatta kuravedestä tehtyä sairausjuomaa ("Pitcher of plague. Calvin's debilitating disease drink!"), neljännesdollarin hintaista itsemurhajuomaa ja dollarilla potkuja takapuoleen sekä samalla hinnalla tieteellisiä termejä. Elämää hän myy viidellä sentillä. Tuohon hyödykkeeseen sijoittaminen ei anna ostajalle mitään vastinetta sillä Calvinista elämä on riistoa. Loistavia ideoita Calvin kaupittelee ensin dollarilla ja sitten neljännesdollarilla, jolloin äiti ostaakin yhden. Loistava idea on "Buy some more." Äiti ei ole tyytyväinen lapsensa myymään hyödykkeeseen. Onnellisuuden poika on hinnoitellut 10 sentin arvoiseksi. Siihen hintaa ostaja saa vesipallosta naamaansa. Ilmaiseksi Calvin jakelee suoria mielipiteitä eli hän haukkuu Susien vapaaehtoisen sosiaalityön nimissä. Calvinin kallein myyntiartikkeli on sitruunamehu, josta hän pyytää 15 dollaria lasillisesta. Susielle hän väittää kysynnän määräävän juoman korkean hinnan. Poika haluaa ainoan osakkeenomistajan ja yrityksensä johtajan roolissa voittoa sijoituksestaan sekä kohtuutonta palkkaa. Juoman myyjänä hän puolestaan nauttii korkeaa tuntipalkkaa sekä yrityksen suomista eduista. Kustannuksia on vähennetty muun muassa kiertämällä terveys- ja ympäristömääräyksiä. Tavoitteena on ollut maksimaalisen kilpailukyvyn saavuttaminen. Susie ei osta mehua hinnan ja sairastumisuhan vuoksi.¹⁰⁹ Calvin ei ole menestyvä tuottaja. Calvin ei pysty herättämään potentiaalisessa asiakkaassaan tarvetta myymäänsä tuotetta kohtaan. Vain harva ostaa hänen luomiaan palveluksia ja muita hyödykkeitä. Poika saa monesti kuulla valituksia tarjoamistaan tuotteista. Silti hän jaksaa itse uskoa myyntiartikkeleidensa vetovoimaan.

¹⁰⁹ Watterson 1993, s. 92-93, 120, Watterson 1994a, s. 15, 84, 91, 121, 127, 173, 175, Watterson 1994b, s. 121, Watterson 1996b, s. 29, 66, 87, Watterson 1997, s. 60, 64.

Esimerkki 16.

(Watterson 1996b, s. 29.)

Myös eräänlainen tuotekehittely kuuluu Calvinin tuottajan rooliin. Kun hän kuulee isältään ettei kelkoista valmisteta vuosittain uutta mallia, niin poika päättää iskeä markkinarakoon. Hänestä vuoden 1994 kelkkamallissa tulee olla uusia ominaisuuksia ainakin värin ja valinnaisten toimintojen suhteen. Calvin itse myös testaa kehittelemiään hyödykkeitä. Calvin onnistuu tekemään lyhyen lentopyrähdyksen sateenvarjon ja rullaluistimien sekä Hobbesin ohjaaman vaunun avulla. Calvin on tyytyväinen aikaan saatuun lentokokemukseen ja hän aikoo kaupata kyseistä hyödykettä muille lapsille. Poika kokeilee jatkuvasti kykyjään eri aloilla. Hän esimerkiksi kirjoittaa kirjan *Shut up and Stop Whining: How to Do Something with Your Life besides Think about Yourself*. Kirja on tarkoitettu poistamaan ihmisten riippuvuuden oma-apu kirjoista (self-help book). Poika analysoi kirjan heikkoudeksi markkinoinnissa sen, että jatko-osien kirjoittamiselle ei ole perusteita. Calvin myymä tuote ei ole aina hänen itsensä valmistama, vaan kerran käteispulassa hän laittaa perheen auton halvalla myyntiin.¹¹⁰ Calvin myymät hyödykkeet ovat joko hänen itse valmistamiaan tai hän on ottanut ne haltuunsa ilmaiseksi. Hän osaa miettiä valmiiksi kohderyhmiä tuotteilleen. Tästä huolimatta poika ei kykene luomaan itselleen asiakaskuntaa.

Produktiivisessa aspektissa Calvinin kulutus on luovaa. Jopa taide on Calvinille kulutushyödyke, jonka voi muuttaa rahaksi. Kaupallisuus on hänelle tärkeämpää kuin taide. Calvin tekee lumesta avantgardistista taidetta. Poika allekirjoittaa nimensä koskemattoman lumihangen pintaan ja asettaa maisemateokselleen hinnaksi miljoona dollaria. Taiteilija toteaa: "Art is dead! There's nothing left to say. Style is exhausted and content is pointless. Art has no purpose. All that's left is commodity marketing."

¹¹⁰ Watterson 1994a, s. 127, Watterson 1996b, s. 66, 87, Watterson 1996c, s. 75, 141.

Avantgarde on Calvinille sopiva tyyli, koska tuo taidemuoto antaa hänelle täydellisen ilmaisuvapauden. Taiteessaan hän voi olla ironinen ja piittaamaton yleisön mielipiteistä. Calvinille yleisön mielipide on merkityksetön, jos hän vain saa heidän rahansa. Yleisön suosion tavoittelun taustalla on pyrkimys omaisuuden kasaamisesta. Calvin voi esimerkiksi kosiskella yleisöään nostalgisilla teoksilla. Yhteisöllistä tukea taiteen tekemiseen Calvin ei kuitenkaan saa, sillä äiti ei anna hänelle apurahaa. Taiteillessaan saven kanssa Calvin ajattelee massamarkkinoiden kaupallisen taiteen olevan merkittävä tekijä tulevaisuudessa. Savesta poika tekee kerättäviä veistokuvia eikä veistosta. Calvinin sarjatuotanto käsittää sata kappaletta suosittua piirroselokuvahahmon päätä kutistetussa koossa. Isälleen Calvin puolestaan ehdottaa 500 dollarin sijoituskohteeksi itsensä tekemää piirustusta.¹¹¹ Taiteen luominen on Calvinille laskelmoitua hyödykkeiden tuottamista. Calvin pyrkii ennakoimaan luomistyössään yleisön tarpeet. Lisäksi hän ei pyri yksilöllisten teosten tekoon, vaan massamarkkinoille. Hän osaisi myös hyödyntää julkista tukea, jos hänelle vain se mahdollisuus sallittaisiin. Taide ei ole hänelle instituutio, jota tulee kunnioittaa vaan, jota tulee hyödyntää. Pojalle edes luonto ei ole periaatteen vuoksi koskematon kohde, jos sen pystyy muuntamaan rahaksi. Calvin ei osaa yhdistää luonnonsuojelullisia arvoja hyödykkeisiin, koska rahan suhteen hänen käytökseensä vaikuttavat markkinat omine ehtoineen.

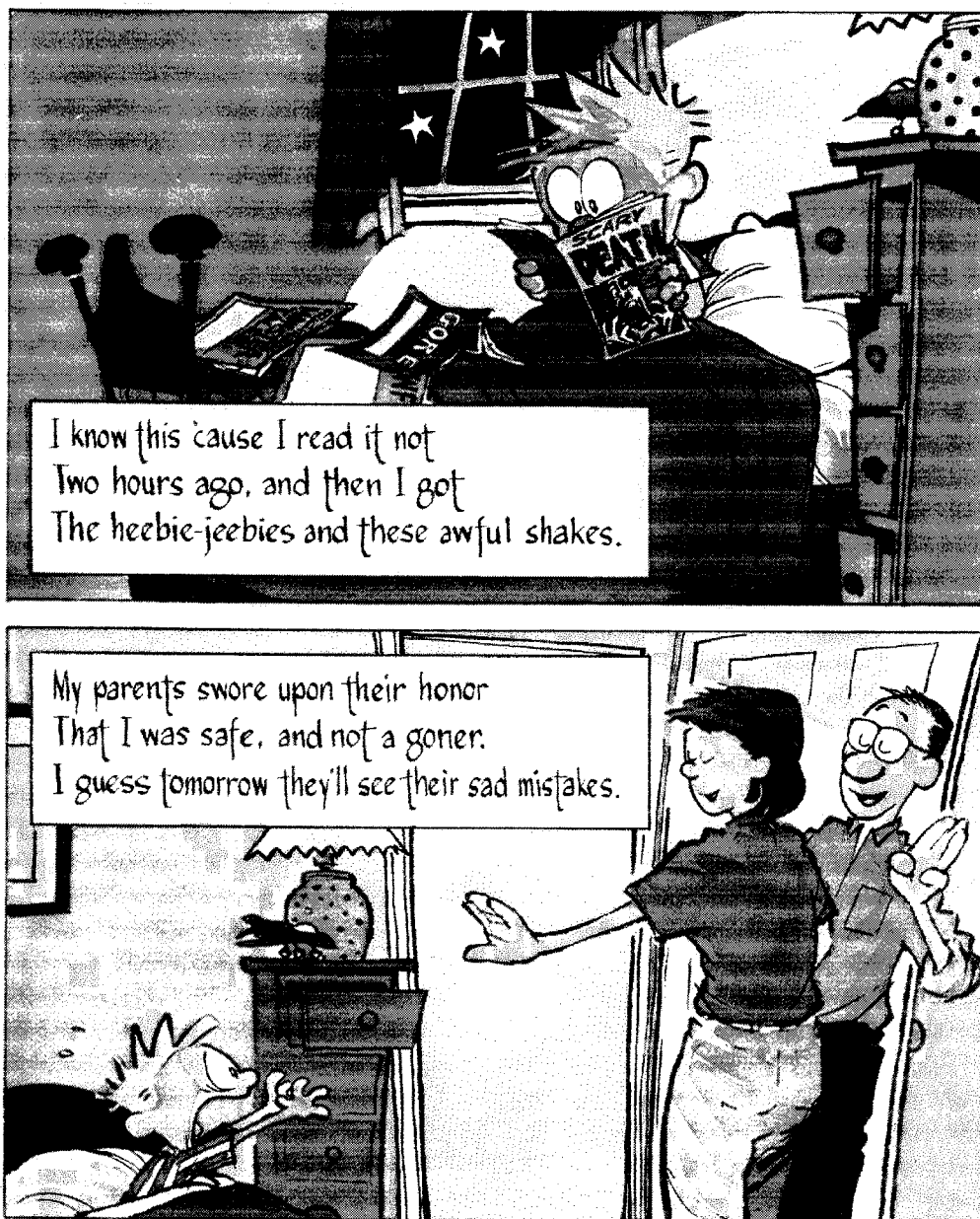
5.1.2. Calvin kulutushyödykkeiden ostajana

Calvin käy harvoin kaupassa. Ostoksia voi tehdä kuitenkin kotoa käsinkin. Kuluttajana asiakkaan roolissa Calvin tavoittaa tarjolla olevat markkinat usein puhelimen välityksellä. Calvin on rautakauppojen vakioasiakas. Hän ostaa salaa vanhemmiltaan järeitä työkaluja puhelimitse. Tämä on mahdollista silloin, kun Calvinilla on käytössään luottokortti. Calvinia ei aina palvella, koska häntä ei pidetä potentiaalisena asiakkaana. Calvin arvostelee silloin kulutuksen produktiivisen aspektin edustajaa eli liikettä, joka ei vastannut hänen kysynnän tarpeeseensa. Calvin ei vielä ymmärrä kulutushyödykkeiden oikeaa rahallista arvoa. Esimerkiksi Hobbes arvioi auton hinnaksi 75 dollaria, mikä on aivan liian

¹¹¹ Watterson 1993, s. 28-29, 99-100, Watterson 1994a, s. 44, Watterson 1996c, s. 63, 144, Watterson 1997, s. 13.

alhainen summa, eikä Calvin huomautta hinnan vähäisyydestä.¹¹² Calvin osaa arvostaa itse itseään asiakkaana. Calvinista markkinoiden on vastattava asiakkaiden tarpeisiin. Aina Calvinia ei oteta asiakkaana todesta, koska hänen tarpeensa kuluttajana poikkeavat tavallisista asiakkaista. Calvinista hänen käyttöarvoissaan ei ole mitään outoa. Hän ei kyseenalaista mielitekojaan kuluttajana. Lisäksi hän ei ostajana kovin usein pysähdy arvioimaan kulutushyödykkeiden hinnan kohtuullisuutta.

Esimerkki 17.

(Watterson 1996b, s. [13].)

¹¹² Watterson 1993, s. 33, Watterson 1994b, s. 33, 81, 148.

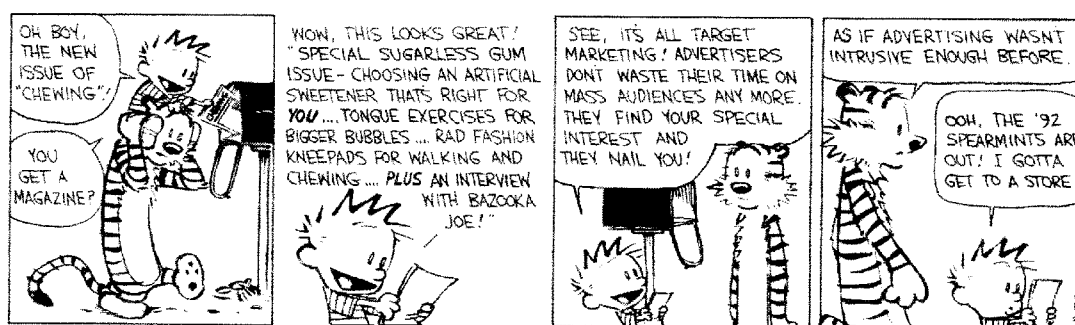
Vanhempien antama viikkoraha ei ole määrältään suuri, mutta silti se tekee Calvinista ostokykäisen. Omalla rahallaan Calvin ostaa haluamiaan tavaroita, kuten sarjakuvalehtiä, purukumia ja äänilevyjä. Näitä tavaroita Calvin ostaa moninaisten tarpeiden vuoksi. Hänen lukemansa sarjakuvalehdet kertovat tarinoita supersankareista (muun muassa *Captain Nitro*, *Captain Napalm*) tai väkivallasta (esimerkiksi *Dripping Gore Comics*). (Esimerkki 17.) Esimerkiksi *Captain Steroid* on sarjakuva, jossa ei kaihdeta väkivaltaa. Äiti on huolissaan poikansa lehdistä lukemasta sisällöstä, mutta silti hän ostaa lapselleen sarjakuvia. Hobbes puolestaan tulkitsee kriittisesti supersankarittaren seksikästä ulkonäköä. Calvin ei näe väkivaltaa tai seksiä ongelmina vaan ne ovat hänelle supersankarigenren ilmaisumuotoja. Calvin arvostaa kyseistä genreä sen yhteiskuntakriittisen lähestymistavan vuoksi. Hän lukee supersankaritarinoita moraalisten ongelmien näkökulmasta. Sarjakuvalehti on Calvinille viihdettä, mutta myös sijoitus. Calvin säilyttää *Captain Steroid* –sarjakuvalehden kappaletta sekä toista sarjakuvalehteä, jossa esitellään ensimmäistä kertaa sarjakuvahahmo Deathmeister. *Captain Steroid* –sarjakuvalehden jokainen lehti on ykkösnumero, koska näin jokaisesta numerosta tulee keräilykohde. Calvin uskoo hyötyvänsä sijoituksistaan rahallisesti tulevaisuudessa. On mielenkiintoista huomata, että *Captain Steroid* –sarjakuvalehden mainitaan olevan mainion työryhmän tekemä. *Calvin and Hobbes* –sarjakuvan tekijä Bill Watterson itse ei arvosta työryhmätyöskentelyä, kuten aiemmin luvussa 2. on tullut todettua. Äänilevyäkään Calvin ei osta sen musiikillisten ansioiden vuoksi. Asiakkaana Calvin tietää levyn sisältävän sanoitukseltaan väkivaltaa, seksiä ja huumeita ihannoivia lauluja. Äänilevyn Calvin heittää roskakoriin.¹¹³ (Kuvituksen on todellakin äänilevy eikä CD, vaikka kyseessä on uusi äänite. *Calvin and Hobbes* –sarjakuvan maailma ei siis vastaa reaali maailman todellisuutta.) Calvinia kiinnostaa enemmän levyn kannen käyttöarvot. Calvin haluaa erottua ostoksellaan vanhemmistaan, mutta silti hän ei kannata levyn edustamia arvoja. Näin erityisesti kulutuksen taloudellinen ja symbolinen aspekti esiintyvät levyssä samanaikaisesti. Tavaraopillinen aspekti ei levyn käytössä korostu, koska sen teknisiä ominaisuuksia ei hyödynnetä millään lailla. Calvin ei kuuntele äänilevyä kertaakaan. Sen sijaan Calvin on sarjakuvalehtien innokas käyttäjä. Hän myös tekee sarjakuvastaan sijoituskohteita, koska markkinat ohjaavat häntä tarjonnallaan siihen. Calvin on aina valmis tarttumaan tilaisuuksiin, jossa on mahdollisuus ansaita rahaa vähällä vaivalla.

¹¹³ Watterson 1993, s. 114-115, 161, Watterson 1995a, s. 65, 80, Watterson 1996b, s. [13], 58, Watterson 1996c, s. 162.

Lisäksi sarjakuvalehtien asiakkaana häneltä ei vaadita suuria taloudellisia uhrauksia, koska lehtien vaihtoarvo on pieni.

Vaikka Calvin on vasta lapsi, niin silti hän osaa hankkia tavaroita ilmaiseksi. Kirjastossa hän on täyttänyt lehden tilauksia, jotka veloitetaan myöhemmin. Tällä tavoin poika saa kahden päivän aikana postissa kahdeksan lehteä. Sarjakuvalehtien lisäksi Calvin lukee *Chewing*-purukumilehteä, jonka tilaaja hän on. (Esimerkki 18.) Lehden kohderyhmänä on purukumisyöjät, joihin poika kuuluu. Lehti on erittäin erikoistunut harrastelehti, joka markkinoi erilaisia purukumituotteita. Calvin on hyvin valistunut ja asioista perillä oleva kuluttaja, koska hän tietää kohdemarkkinoinnin keinot. Hän on hyvin tietoinen, että markkinoilla pyritään rahastamaan alanharrastelijoita vetoamalla heidän tarpeisiin, jotka liittyvät varsinkin kulutuksen symbolisen aspektin muodostamiseen. Hobbes toteaaakin, että ”...your emotional security depends on satisfying a need you didn't have until you read the ad,...”. Välillä Calvin sotkee markkinoiden kuluttajatietoja vastaamalla väärin *Chewing*-lehden lukijatutkimukseen. Calvin myös keräilee *Captain Napalm* –sarjakuvaan aiheeltaan liittyviä purukumikortteja. Poika on syönyt kyseistä purukumia 20 dollarin edestä, jolloin hän kerännyt kaikki sarjan kortit kahta lukuun ottamatta.¹¹⁴ Asiakkaana Calvin kohtaa hyödykkeiden intermediaaliset yhteydet. Hän on kuluttaja, johon pystytään vaikuttamaan. Hän ei edes huomaa Hobbesin mainontaan suuntaamaa sarkasmia. Calvin tietää itsekin miten markkinat toimivat, mutta hän ei arvostele niitä vaan käyttää niitä tarpeidensa tyydyttämiseen. Calvin ei välitä siitä, mistä hänen halunsa ovat lähtöisin. Tärkeämpää hänelle on, että niihin voidaan vastata.

Esimerkki 18.

(Watterson 1993, s. 71.)

¹¹⁴ Watterson 1993, s. 71-72, 172, Watterson 1996b, s. 92, Watterson 1997, s. 22-23, 91.

Calvin ostaa rahoillaan tavaroiden lisäksi myös erilaisia palveluksia ja muita kulutushyödykkeitä. Hobbesille Calvin maksaa neljännesdollarin siitä hyvästä, että tiikeri käy kylvyssä hänen puolestaan. Hobbes haluaa maksun ennen kylpemistä. Hobbes tajuaa tässä olevan mahdollisuuden helppoon rikastumiseen, joten se lupautuu samasta summasta Calvinin sijaiskylpijäksi jatkossakin. Äiti kuitenkin huomaa poikansa likaisuuden. Calvin ei saa tiikeriltä rahaansa takaisin sillä Hobbes katsoo ansainneensa palkkansa tehdystä työstä. Calvin on lisäksi vedonlyönneistä velkaa ystävälleen 2 500 dollaria. Hobbes pitää kirjaa maksamattomista veloista. Neljännesdollarista poika lahjoo Susien huijaamaan Hobbesia välttyäkseen tiikerin tervetuliaisloukalta. Se summa menee Calvinin kannalta aivan hukkaan sillä Hobbesin hajuaihi on pettämätön. Harmikseen Calvin joutuu myös maksamaan Moelle ikään kuin suojelurahaa. Moen 'ystävyydestä' Calvin maksaa 25 tai 50 senttiä. Parturi Charlien asiakkaana Calvin antaa juomarahaa siitä hyvästä, että hänen takaraivossaan lukisi teksti: "I may have a bad haircut, but you're downright ugly." Calvin ei saanut haluamaansa palvelusta, vaikka hän niin luuli. Tämän vuoksi poika käy hakemassa juomarahansa takaisin. Poika antaakin mieluummin Hobbesin leikata hiuksensa, jotta hän saisi mieleisensä kampauksen. Hobbesin taidot eivät kuitenkaan vastaa pojan lupaamaa kahdeksan dollarin palkkiota vaan hiustenleikkaus peittely-yrityksineen on täydellinen fiasko. Calvin myös kirjoittaa valituskirjeen mainostajille. Hän uhkaa boikotoida mainostajien tuotteita, koska mainostajat tukevat pojan mieltä loukkaavaa televisio-ohjelmaa. Kirjeen tarkoituksena on lopettaa kyseinen televisio-ohjelma.¹¹⁵ Calvinin ei kuluttajana alistu huonoon palveluun vaan hän valvoo etujaan monin tavoin. Hän ei tyydy välttävään asiakassuhteeseen, jos tuntee itsensä kuluttajana petetyksi. Pojan rahalliset sijoitukset menevät useimmiten hukkaan. Rahan avulla Calvin koettaa huijata sekä vanhempiaan että Hobbesia. Calvin ei pohdi rahan kuluttamisen moraalisia puolia kuin Moen yhteydessä. Rahan Moe saa kiristämällä uhaten väkivallalla.

Lisäksi Calvin haluaa käydä Hobbesin kanssa elokuvissa, mutta hän ei saa äidiltään rahaa kauhuelokuvaa varten. Toisella kertaa Calvin yrittää huijaamalla päästä katsomaan alle 18-vuotiailta kiellettyä elokuvaa "Vampire Sorority Babes". Isä ei myöskään suostu järkisyistä poikansa vaatimukseen hankkia kaapelitelevisiota, videoita, hiihtohissiä tai lumitykkiä. Äiti ei puolestaan laske poikaansa kauppaan norkoilemaan, syömään karkkia ja lukemaan

¹¹⁵ Watterson 1993, s. 58, 105, Watterson 1994a, s. 14, Watterson 1995a, s. 240, Watterson 1996b, s. 58, 152, 250-253, Watterson 1996c, s. 107.

sarjakuvalehtiä. Äiti ei myöskään rahoita Calvinin toivomaa ponnahduslautaa, tatuointia tai plastiikkakirurgiaa vaativaa operaatiota eli kolmannen silmän hankkimista otsaan. Kummatkaan vanhemmat eivät hanki lapselleen liekinheitintä, joka on Calvinin vakiotoive.¹¹⁶ Calvin ei läheskään aina saa haluamiaan hyödykkeitä. Vanhemmat eivät pidä lapsensa kulutusvaatimuksia perusteltuina, vaikka pojasta hyödykkeet ovat erittäin tarpeellisia. Calvin ja hänen vanhempansa edustavat erilaisia arvoja kuluttamisen suhteen.

5.1.3. Calvin ja kulutushyödykkeiden käyttöarvot

Kaj Ilmonen on todennut, että sosiaaliset ryhmät ”...ilmaisevat tavaroiden avulla esimerkiksi kulttuurista yhteenkuuluvuutta joihinkin yhteiskunnallisiin ryhmiin, kuten nuoriin ja erottumista joistakin toisista ryhmistä, kuten vanhuksista ja lapsista.” Grant McCracken on puolestaan jaotellut pohjoisamerikkalaisen kulttuurin ominaispiirteitä, joita ovat selväpiirteisyyden puuttuminen henkilöiden luokittelussa, kulttuurin valinnaisuus sekä kulttuurin jatkuva ja nopea muuttuminen. Esimerkiksi ikäjaottelu ei ole itsestään selvää ja monet nuoret valitsevatkin omaksi kulttuurikseen aikuiskulttuurin. Musiikin kulutuksessa *Calvin and Hobbes* –sarjakuvassa painottuu kulttuuriset merkitykset. Calvin tekee musiikista välineen, jolla hän symboloi ennen kaikkea sukupolvien välistä eroa. Kapinansa symbolina Calvin kuuntelee radiosta muzakia tai haaveilee omistavansa heavy metal –yhteen tuotantoa. Calvin ei kelpuuta erottavaksi symboliksi rock –musiikkia, joka edustaa hänestä kapitalismia ja edeltävää sukupolvea. Calvin kapina ei onnistu täydellisesti, sillä äiti valistaa Calvinin heavy metal valinnan olevan yhtä lailla kaupallista ja teennäistä kuin muukin markkinoitu musiikki.¹¹⁷ Produktiivisen aspektin kautta Calvin siis onnistuu erottautumaan vanhemmistaan, mutta hänen kapinansa symbolinen käyttöarvo latistuu kulutushyödykkeen kytkennöistä kulutuksen taloudelliseen aspektiin. Pojan kapina ei ole kovinkaan aitoa sillä sen taustalla ei ole elämäkatsomuksellisia periaatteita. Calvin haluaa pelkästään ärsyttää vanhempiaan. Hän kuitenkin omaksuu nuorisokulttuurin, vaikka on vasta 6-vuotias lapsi.

¹¹⁶ Watterson 1993, s. 59, 162, Watterson 1994a, s. 27, Watterson 1995a, s. 31, Watterson 1996b, s. 52, 62, 74, 113, 143, 194, Watterson 1996c, s. 61, 73.

¹¹⁷ Ilmonen 1993, s. 205, McCracken 1990, s. 73-75, Watterson 1993, s. 40, 46.

Identiteettiinsä vahvistajaksi Calvin kaipaa logolla varustettua paitaa, jolloin hän voisi mainostaa yrityksen tuotemerkkiä. Paita symbolisoi Calvinista yksilön, joka modernisti markkinoi valitsemaansa tuotetta. Hän maksaa yritykselle hyödykkeestä, joka mainostaa yrityksen tuotteita. Calvin näkee samaa teemaa käsittelevän televisiomainoksen, jossa tuotetta myydään vetoamalla asenteisiin. Mainoksen miehen asenne on rento, mutta myös trenditietoinen. Calvin tulkitsee mainoksen niin, että mies ostaa mainostetun tuotteen itsenäisyytensä heijastajaksi. Hobbes näkee asian laajemmin sanoessaan: "So basically, this maverick is urging everyone to express his individuality through conformity in brand-name selection?" Calvin myös juo virvoitusjuomaa, jonka mainos väittää lisäävän seksuaalista vetovoimaa. Kokeilu aiheuttaa Calvinille vain röyhtäisyn. Lisäksi mainokset viestittävät pojalle, että raikas hengitys ja hajuttomat kainalot ovat tärkeitä asioita elämässä. McCracken on todennut, että mainoksen tarkoitus on yhdistää hyödyke ja kulttuurille pohjautuva reaali maailma.¹¹⁸ Calvin ihanoi mainosmaailman luomaa kuvaa tuotteista ja markkinoista ylipäänsä. Hobbesilla on paljon kriittisempi näkemys samasta aiheesta. Calvin mielellään yhdistä itsenä tuotteisiin ja niiden kautta sekä tuotemerkkeihin että vallitseviin trendeihin. Calvin kuitenkin osaa olla tietoinen kuluttaja, joka joskus analysoi tarkastikin tavaroiden merkitystä esimerkiksi symbolisina sosiaalisen identiteetin ilmentäjinä.

Myös leikkiessään Calvin on tavaraopillisen aspektin mukainen käyttäjä. Valmiissa väritystehtävässä pitää käyttäjän värittää kuva annettujen numeroiden mukaisesti. Calvin ei halua tehdä niin, koska silloin syntyisi laatikon kuvan kaltainen piirros. Tehtävän idea, joka on tuotteen tehneen likeyrityksen ajatuksen mukainen, rajoittaa liikaa pojan luovuttaa. Calvin toteuttaakin tehtävän mielivaltaisesti. Ruokaillessakaan Calvin ei vältty tavaroiden käyttöarvosta. Murot on tuote, joka tarjoaa pojalle mahdollisuuden hankkia esimerkiksi kolibrinukan tai potkurillisen päähineen tai jonkun muun muovisen rihkamaesineen. Käyttämällä muroja eli syömällä niitä Calvin voi saada haluamansa tavaran. Lähettämällä muropaketin kupongin hän voi saada nukan ja syömällä neljä pakettia muroja hän voi lähettää neljä murorAsian kantta tuotteen valmistajalle ja saada siten vastineeksi kulutuksestaan päähineen. Ruokailultakin poika vaatii viihdyttävyyttä.¹¹⁹

¹¹⁸ McCracken 1990, s. 77, Watterson 1993, s. 136, Watterson 1996b, s. 106, Watterson 1996c, s. 29, 172, Watterson 1997, s. 68.

¹¹⁹ Watterson 1994a, s. 13, 17, Watterson 1994b, s. 214, Watterson 1996b, s. 178, Watterson 1997, s. 108.

Calvin ei halua leikeissään kaiken aikaa jäljitellä valmiiksi annettuja käyttöarvoja vaan häntä kiehtoo ennemminkin toiminnallisuus. Hän itse vaikuttaa siihen, miten hän omaksuu markkinoiden tuotteille antamat sisällöt leikkeihin. Poika on sangen aktiivinen hyödykkeiden käyttäjä.

5.2. KULUTTAMISEN MERKITYS

Kuluttaminen voi olla Calvinille suuri nautinto tai ongelmien aiheuttaja. Calvin haluaa saada ja omistaa kaiken heti. Hänen isänsä yrittää ehdottaa, että odottaminen voi olla mielenkiintoisempaa kuin tarpeen välitön tyydyttäminen. Äiti puolestaan sortuu ostamaan Calvinille lisää dinosaurustavaraa, kun lapsi osaa perustella näiden tuotteiden olevan kasvattavia ja opettavaisia. Calvin itse mieltää tavarat roinaksi (junk). Poika pystyy vaikuttamaan muutenkin äitinsä kuluttamiseen. Calvin saa koko perheen lähtemään ulos syömään pitsaa esittämällä kysymyksen: "Oh, you'd rather blow the evening cooking and washing dishes than spend a few bucks?" Kalliit desingfarkut Calvin koettaa saada vetoamalla vastakkaiseen sukupuoleen, joiden silmissä hänen on oltava tyylikäs.¹²⁰ Isä ja poika ovat täydellisesti eri linjoilla siinä, mitä kuluttaminen heille merkitsee. Calvin haluaa koko ajan kulutushyödykkeitä. Hänen kulutustarpeensa on tyydyttämätön, koska uusien tavaroiden saaminen on pojalle tärkeämpää kuin niiden omistaminen. Hän pystyy manipuloimaan äitiänsä kulutuskäyttäytymistä silloin kun äiti pitää lapsensa perustelua omaan kulutusnäkökulmaansa tukevana. Calvin saa äitinsä näkemään kulutushyödykkeet tarpeellisina.

Sen sijaan vanhemmat eivät suostu Calvinin vaatimuksesta laittamaan talon termostaattia isommalle. Calvin jopa uhoaa: "If we can't afford to heat this place, maybe Dad should get a better job! Why can't we move to Florida?" Vanhemmilla on keinonsa kohdata lapsensa kritiikin. Isä ohjaa poikansa ulos viileään ilmaan, jotta tämä osaisi sisälle palatessaan arvostaa lämmintä kotia. Äiti taas neuvoo laittamaan lämmintä päälle. Hobbes ei puolestaan suostu enää syömään purkitettua tonnikalaa, koska delfiinejä kuolee kyseisen tuotteen valmistusprosessissa. Äiti joutuu huomioimaan Hobbesin periaatteen kaupassa,

¹²⁰ Watterson 1994b, s. 45, 117, Watterson 1996b, s. 145, 149, Watterson 1997, s. 40.

koska hänen poikansa valistaa ystävänsä mielipiteestä.¹²¹ Calvinin tukemana tiikeri pystyy toteuttamaan hyödykkeiden henkilökohtaista boikotointia. Sekä Hobbesin että vanhempien edellä esitettyä käyttäytymistä ohjaavat ekologiset seikat. Perhe on käytännöllinen talonsa lämmityksessä ja näin säästyy luonnonvaroja sekä omia varoja. Vanhemmat pyrkivät säästeliääseen kulutukseen.

Isä maksaa joskus ostoksiaan käteisellä sen vuoksi, että hänen yhteystietojaan ei pystyittäisi jäljittämään kyseiseen hyödykkeeseen ja siten hänen kiinnostuksen kohteeseen. Isä ei halua hänen kulutuskäyttämistään hyödynnettävän kaupallisiin tarkoituksiin. Lisäksi hänestä kuluttajilla on nykyisin liikaa valinnanvaraa, jolloin ostospäätösten tekeminen hankaloituu. Kotiin tulevat mainokset saavat niistä ärsyyntyneen perheen isän miettimään niiden sisältöä. Hänestä mainonnan tarkoitus on tehdä ihmisistä tyytymättömiä ja identiteetiltään epävarmoja. Äidistä on isänmaallinen velvollisuus kuluttaa, koska siten estetään maan vajoaminen anarkiaan talouden romahtamisen myötä. Äitiä itseään harmittaa pitkät ja hitaat kassajonot, joissa ei panosteta nopeaan palveluun. Myös tuotteen innokas puhelinmainostaminen saa äidin menettämään malttinsa. Isää puolestaan harmittaa, kun joutuu maksamaan palveluista, joita hän tarvitsee poikansa tempausten vuoksi. Esimerkiksi putkimies veloittaa 150 dollaria käynnistään aukaisemassa WC:n tukoksen. Calvin veti leikissään purjeveneeseen alas WC:n viemäriin.¹²² Isä on kriittinen kuluttaja, joka ei nauti kuluttamisesta. Hänelle kuluttaminen merkitsee rahanmenoa ja yksityisyyden häviämistä. Lisäksi hän ei pidä mainosten roolista identiteettien luoja. Äidillä on perheen isää realistisempi suhtautuminen kuluttamiseen. Äidille kuluttaminen ei aiheuta suuria ongelmia tai kulutusasenteen pohdiskelua.

Televisiolla on suuri vaikutus Calviniin – myös kuluttajana. Kaapelitelevision puute saa Calvin protestoimaan isälleen, kuinka hän jää paitsi homogeenisesta kulttuurista, jonka kaapelitelevision katselijat muodostavat. Isä lohduttaa poikaansa, että McDonald's- ja Walmart -ketjut ovat yhä olemassa. Calvin kuitenkin haluaa yhtenäiskulttuurin ulottuvan kotiinsa. Kun sitten perhe ei suostu valokuvattavaksi lomamatkalla, niin isä miettii synkkänä Kodakin televisiomainosta. Isä arvostelee poikansa suosimia lauantaiamujen piirroselokuvia. Hänestä ne ovat lähinnä puolen tunnin lelumainoksia. Lisäksi isä ei

¹²¹ Watterson 1994b, s. 18, 131, 210, Watterson 1995a, s. 113, Watterson 1996b, s. 193.

¹²² Watterson 1996c, s. 60, 120, Watterson 1997, s. 17, 31, 96, 107.

hyväksy joulun ajan sponsoroituja televisio-ohjelmia. Hänestä on ironista, kuinka kulutus, viihde ja hengellisyys ovat muodostaneet kokonaisuuden. Joulun on Calvinista uskonnollinen juhlapäivä, joka on laajentunut kuukauden kestäväksi kiihkeäksi kuluttamiseksi. Hänelle on hengellinen kokemus saada paljon lahjoja. Enkeleitäkin on pojasta joka puolella, kuten esimerkiksi kirjoissa, kalentereissa ja korteissa. Joulun alla Calvin hyödyntää automainoksesta opittua pienellä painettua alaviitettä, jonka turvin lapsi kirjoittaa joulupukille kirjeen kiltteydestään. Poika myös painostaa isäänsä ostamaan lapselleen joululahjoja työllisyyden parantamisen nimissä. Ostamalla lahjoja isä osoittaisi kuluttajana luottavansa talouteen ja parantavansa siten sen kehitystä.¹²³ Televisio antaa Calvinille tietoa monista kulutushyödykkeistä sillä markkinat esittelevät tuotteitaan televisiossa. Televisio ei erittele kohderyhmiään vaan katselupäätös tehdään vastaanottimen äärellä. Calvin on asiakas, jolle kulutushyödykkeitä esitellään, jotta hänelle syntyisi käyttöarvoja tuotetta kohtaan. Lisäksi Calvin on television kulutuksen tavaraopillisen aspektin mukainen käyttäjä. Hän käyttää televisiota vapaa-ajan viihteenä. Television katseleminen on pojalle mieluista toimintaa. Isästä taas mainoksien mielikuvat eivät vastaa todellisuutta. Isä ei myöskään halua markkinoiden liittyvän hengelliseen pyhäpäivään, kun taas Calvin nauttii joulun mukanaan tuomasta kulutushysteriasta. Pojalle on pyhempää kuluttaminen kuin juhlan uskonnollisuus. Hän osaa jopa vedota yhteiskunnan hyvinvointiin saadakseen enemmän lahjoja.

6. CALVININ OMAT OPIT

Calvin and Hobbes -sarjakuvan päähahmo on sijoitettu yhteiskuntaan, jossa arvostetaan työn ja koulutuksen tuloksia. Sarjakuvassa tarkastellaan myös yhteiskunnallisia teemoja, kuten yksilön ja yhteiskunnan välisiä suhteita sekä politiikan erilaisia ilmenemismuotoja. Calvin tietää hyvin oikeutensa, mutta omien velvollisuuksien toteuttaminen ei olekaan niin itsestään selvää. Calvinin elinympäristössä eivät tule esiin uskonnolliset periaatteet. Kotona ei lasta ohjata uskonnollisten kysymysten pariin. Calvin tuntee Jumala-nimityksen mikä viittaa jonkin uskonnon perusteiden omaksumiseen. Calvin osaa myös rukoilla

¹²³ Watterson 1993, s. 137, Watterson 1994a, s. 29, Watterson 1994b, s. 110, Watterson 1995a, s. 161, Watterson 1996c, s. 65, 170, Watterson 1997, s. 150, 158.

tarpeen niin vaatiessa. Poika on kuitenkin sangen fatalistinen elämänsenteissaan. Tämä tuo hahmoon vastuuttomuutta ja erityisesti itsensä etusijalle asettamista.

Calvin epäilee olevansa lapsinero, koska hän on omasta mielestään niin älykäs. Poika uskoo, että hänet tullaan tuntemaan nimellä "Calvin the Great". Kotitehtäviinsä Calvin laittaa joskus nimekseen "Calvin the Super Genius". Samoin kuin nimikirjoituksen Boy of Destiny (kohtalon poika), jona hän pitää itseään. Päiväkirjassaan poika esittelee itsensä muun muassa "Calvin, Boy Genius, Hope of Mankind" tai "Doctor Destiny". Esitelmässään Calvin sanoo Yhdysvaltojen perustetun 200 B. C. eli 200 vuotta "Before Calvin". Poika pitää itseään tärkeämpänä ajanlaskun aloituskohdan määrääjänä kuin kristinuskon perushahmon Jeesuksen syntymää. Poika myös selittää Susielle keskittymiskyvyn puutteen koulutunneilla johtuvan opetuksesta, joka on liian hidasta hänenlaiselleen terävälle lapselle. Calvin vahvistaa käsitystään toteamalla: "Believe it, Lady. You know how Einstein got bad grades as a kid? Well, **mine** are even **worse!**" Lapsinerouden ikävämpiin puoliin kuuluu se, että joutuu sietämään itseään tyhmempiä ihmisiä. Calvinin vakaumusta ei horjuta Hobbesin sarkastiset huomautukset. Hobbes toteaa esimerkiksi 'neron' pukeneen housunsa väärin päin. Calvin on mielestään väärinymmärretty nero, koska kukaan muu ei tunnusta hänen älykkyyttään. Poika myös kuvittelee omaavansa psykokineettisiä voimia, kun hänen ääneen lausutun lumentulotoivomuksen myötä alkaa sataa lunta. Totuus on, että Hobbes ripotteli puusta käsin tyynyn sisältöä ystävänsä päälle.¹²⁴ Muut hahmot eivät tue Calvinin käsityksiä omasta suuruudesta, mutta se ei horjuta pojan vakaumusta. Calvinilla on rautainen itsetunto, joka tukee suuruudenhulluja kuvitelmiä.

Calvin haluaa jättää kirjallisia dokumentteja olemuksestaan jälkipolville. Hän muun muassa kirjoittaa elämästään kirjan: "Calvin: the shocking true story of the boy whose exploits panicked a nation". Kirjan sankariteot täytyy keksiä, koska niitä ei ole tehty. Toinen hänen aloittamansa kirja on fiktiivinen omaelämäkerta, jonka tapahtumissa hänellä on mukana liekinheitin. Poika pitää myös päiväkirjaa omista nerokkaista ajatuksistaan. Hänestä tämä on suorastaan neron kansallisvelvollisuus. Lapsi kirjaa ylös esimerkiksi laatimansa listan idiooteista. Päiväkirja sisältää myös suurten ajatusten

¹²⁴ Watterson 1993, s. 44-45, 78, 136, Watterson 1994b, s. 99, 105, Watterson 1995a, s. 121, Watterson 1996b, s. 176, 253, Watterson 1996c, s. 9, 130.

puutteessa kuvituksen marsilaisten hyökkäyksestä Indianapolisiin. Lisäksi nerolla täytyy olla vilkas kirjeenvaihto, koska siten syntyy materiaalia tuleville historiantutkijoille sekä hänen elämäkertansa kirjoittajille.¹²⁵ Calvin ei ole vaatimaton hahmo vaan hän pitää itseään kiinnostavana persoonana. Hän olettaa jäävänsä historiaan tavalla tai toisella. Poika ei turhaan vaivaudu pohtimaan tuotantonsa laadullista tasoa vaan antaa neroutensa puhua puolestaan.

Nerona Calvin tuntee itsensä kykeneväiseksi tekemään taidetta. Taiteellisen ilmaisun välineenä hänellä on lumi tai oma keho. Tavallisen näköinen lumiukko eroaa hänen mielestään taiteena muiden lasten tekemistä lumiukoista. Perusteluna hän sanoo:

"This snow sculpture transcends corporeal likeness to express deeper truths about the human condition! This sculpture is about grief and suffering! One look at the tortured countenance of this figure confirms that the artist has drunk deeply from the cup of life! This work shall endure and inspire future generations!"

Calvin tuntee esimerkiksi taiteilija Marcel Duchampin (1887-1968) öljymaalauksen "Nude Descending a Staircase" (1912). Poika viittaa siihen esimerkiksi performanssissaan äidilleen. Lapsi laskeutuu alastomana portaita vettä tippuen, koska hän tulee alakertaan kesken kylpynsä. Calvin nimittää tapahtuman Duchampin taulun mukaan "Nude Descending a Staircase". Poika tekee myös samannimisen lumiteoksen, jossa lumiukko on laskeutumassa portaita.¹²⁶ Myös taiteen tekemisessä on Calvinille kyse jäljen jättämisestä historiaan. Hän pitää omaa luovaa panostaan erittäin merkittävänä. Duchampin "Nude Descending a Staircase" -teos on yksi esimerkki *Calvin and Hobbes* -sarjakuvan intertekstuaalisista viittauksista.

6.1. KOULUN TARPEELLISUUS

Koulupäivä on Calvinista pilattu päivä. (Esimerkit 1 ja 19.) Vastastanut lumi saa Calvinin toivomaan, että koulu joudutaan lumentulon vuoksi sulkemaan. Tämä toive ei toteudu niin usein kuin se esitetään. Poika myös teeskentelee sairasta välttyäkseen koulunkäynniltä.

¹²⁵ Watterson 1993, s. 131, Watterson 1994a, s. 85, Watterson 1994b, s. 36, 174, Watterson 1996c, s. 154, Watterson 1997, s. 135.

¹²⁶ Watterson 1994b, s. 201, 202, Watterson 1996c, s. 41, 141.

Koulubussin odottelu aamuisin on hänestä luonnotonta ja epäterveellistä. Äidin täytyy välillä fyysisesti pakottaa vastaanhangoitteleva lapsensa kouluun ja opettaja puolestaan joutuu palauttamaan karkaavan pojan niskasta kantaen paikoilleen pulpetin ääreen. (Esimerkki 19.) Calvin pakenee useasti kouluunlähdön hetkellä Mielikuvitusmaailmaan, jossa hän turvautuu Spiffin hahmoon. Spiff on se hahmo, joka usein kokee liikuntatuntien joskus jopa fyysisestikin tuskalliset hetket. Myös hitaasti kuluvat tunnit saavat pojan Calvinin maailmaan, jossa esimerkiksi pulpetti muuttuu yliluonnollisesti dinosaurukseksi. Koulun aloittaminen eräänä syksynä laittaa Calvin miettimään nuoruuttaan ennen kouluikä. Hän huomaa ettei ollut osannut arvostaa tai hyödyntää vapaita syksyaamuja. Pojasta tällainen typeryys on nuoruuden aikaansaannosta. Hänestä koulunkäynti on sekä ajanhaaskausta että tylsää puuhaa. (Esimerkki 19.) Poika jopa nukahtelee tunneilla. Koulunkäynti on laissa määrätty, mutta Calvinista oppivelvollisuuden täyttämiseksi riittäisi kolme kuukautta koulunkäyntiä eikä niinkään vaaditut 12 vuotta. Eräänä syksynä Calvin päättää ettei hän mene kouluun, koska hän ei tarvitse koulun antamia opastuksia. Hobbesin ihmettelyyn miten Calvin aikoo tulevaisuudessa pärjätä Calvin vastaa: "I'll go on talk shows and hype myself." Lisäksi hän luottaa ulkonäköönsä ja viehätysvoimaansa. Tulevaisuudelta ei ole paljon odotettavaa, jos Calvin uskoo isänsä kuvausta työelämästä. "You'll like working till evening and being responsible for the subsistence of your family, with a whiny kid's griping for reward.", toteaa perheen isä. Calvin myös vaatii koulun antamalta opetukselta, että se valmistaa globaalien markkinoiden korkeapalkkaiseen työhön. Opettaja toteaa, että koulunkäyntiin täytyy panostaa, jotta siitä saa vastinetta. Poika hylkää vaatimuksensa, koska hän ei ole valmis uhraamaan kykyjään kouluun. Hänestä Neiti Wormwoodin tulisi opettaa nuorta sukupolvea lyhyiden informaatiopätkien tai kiehtovan materiaalin avulla. Luokanvalvoja ei innostu pojan ehdotuksesta. Calvinista neiti Wormwood on saturnuslainen, joka turmelee pikkulapsia tulevan maaplaneetan kaappauksen edistämiseksi tai luokanvalvoja on vähintäänkin vampyyriin verrattava eläjä. Rehtori Spittle on puolestaan Calvinin mielestä avaruusoliovakoilija.¹²⁷ Calvin ei osaa nauttia koulunkäynnistä. Poika ei jaksaa keskittyä tunneilla, joten hän antaa mielikuvituksena viedä mennessään. Spiffinä Calvinin on helpompi käydä vastarintaan

¹²⁷ Watterson 1993, s. 41, 51, Watterson 1994a, s. 14, 19, 93, 128, 150, Watterson 1994b, s. 12, 14, 19, 62, 121, 130, 239, Watterson 1995a, s. 100, Watterson 1996b, s. 55, 103, 163, Watterson 1996c, s. 25, 26, 37, 114, 164, Watterson 1997, s. 19, 24, 138.

sillä koulunkäyntiä hän ei voi kiertää vanhempiensa ja koulun henkilökunnan häneen kohdistaman valvonnan vuoksi.

Esimerkki 19.

(Watterson 1997, s. 24.)

Kotitehtävät ovat Calvinin mielestä roskaa ja ajantuhlausta, koska tehtävien suorittamisen menevän ajankin voisi käyttää leikkimiseen. (Esimerkki 2.) Kerran poika tekee läksyt vauhdilla valmiiksi, jotta hän pääsisi Rosalynin ja Hobbesin kanssa pelaamaan Calvinball-peliä. Calvinista koulunkäynti läksyineen vähentävät hänen luovuuttaan ja yksilöllisyyttään. Lisäksi poika uskoo väitteeseensä, että kotitehtävät ovat pahaksi hänen itsetunnon. Hänen perustelunsa on:

"It sends the message that I don't know enough! All that emphasis on right answers make me feel bad when I get them wrong. So instead of trying to learn, I'm just concentrating on liking myself the way I am."

Calvin saattaa jättää tehtävät tekemättä ja lähteä esimerkiksi Hobbesin kanssa kelkkamäkeen tai lumiukon tekoon. (Esimerkki 7.) Lumella leikkiminen opettaa pojasta todellisia elämässä tarvittavia taitoja, kuten viivyttelyä ja selittelyä. Lisäksi hän on vakuuttunut ulkona leikkimisestä jäävän parempia muistoja kuin läksyjen teosta. Susie on Calvinin vastakohta opiskelussa, sillä tyttö tekee läksyt huolella ja ajallaan. Läksyt voivat myös innoittaa Calvinin siirtymään Mielikuvitusmaailmaan, jossa esimerkiksi Stupendous man siirtää matematiikan tehtävien tekemistä. Äidin pitää takavarikoida pojaltaan supersankarin asu, koska Calvinin kuvitelmat eivät edistä kotiläksyjen tekoa. Pojan ajatusten harhaillessa taas Calvinin maailmaan hänen painovoimansa voi kääntyä päinvastaiseksi tai hän kasvaa jättiläisen kokoiseksi tai kutistuu lilliputiksi. Calvin liikkueessaan jalat katossa pää lattiaa kohden hän harmittelee ettei koulussa opita mitään tämänkaltaisista tilanteista. Poika voi myös muuttaa itsensä muodonmuutoskoneella norsuksi, jotta hän oppii norsun muistin avulla läksynsä hetkessä, jonka jälkeen hän on

vapaa leikkimään.¹²⁸ Leikkiminen on Calvinille paljon mieluisampaa puuhaa kuin läksyjenteko. Poika näkee paljon vaivaa välttyäkseen kotitehtävien tekemiseltä. Vanhemmat estävät häntä poistumasta läksyjensä parista hauskempiin hommiin.

Calvin myös autuaallisesti unohtaa läksyjä. Esimerkiksi lukuläksy muistuu vasta illalla sängyssä. Poika ei onnistu saamaan kylmästä ulkoilmasta flunssaa, joka olisi peittänyt unohduksen. Hyönteiskokoelman keräämisen hän muistaa vasta, kun Susien muistuttaa poikaa koulubussia odoteltaessa. Viidenkymmenen hyönteisen keräämiseen oli annettu aikaa kuukausi ja Calvin koettaa tehdä sen koulumatkan aikana. Poika ei opi virheistään vaan hän unohtaa myös kirjallisuusesitelmän teon sekä myöhemmin esitelmän. Calvin unohtaa myös lukea kokeeseen, minkä vuoksi hän yrittää uskotella vanhemmilleen kärsivänsä muistinmenetyksestä. Vanhemmat eivät hyväksy lapsensa esitystä ja isä pitää pojalleen puhuttelun koulutuksen tärkeydestä. Calvinin vanhemmat joutuvat käymään luokanvalvojan luona puhumassa poikansa opiskelusta. Oikein-väärin väittämiä sisältävän kokeen hän tekee heittämällä kolikolla vastauksen. Kokeissa hän ei yleensä huiputa. Calvin yrittää selviytyä opettajan tunneilla esittämistä kysymyksistä arvaamalla, väistämällä ja valehtelemalla. Sekä luokanvalvoja että rehtori joutuvat ottamaan yhteyttä Calvinin vanhempiin pojan käytöksen vuoksi. (Esimerkki 6.)¹²⁹ Calvin keksii epäuskottavia selityksiä opettajalleen, miksi hän ei ole lukenut läksyjään. Luokanvalvoja tukeutuu oman auktoriteettinsa lisäksi rehtorin arvovaltaan saadakseen pojan opiskelemaan. Heillä ei ole suuremmin menestystä ponnisteluissa saada Calvin opiskelemaan. Lapsi ei myöskään kuuntelee tarkasti vanhempiensa puhutteluita samasta aiheesta. Calvin on melko välinpitämätön koulunkävijä sillä opiskelu ei tue mitenkään hänen omia pyrkimyksiään.

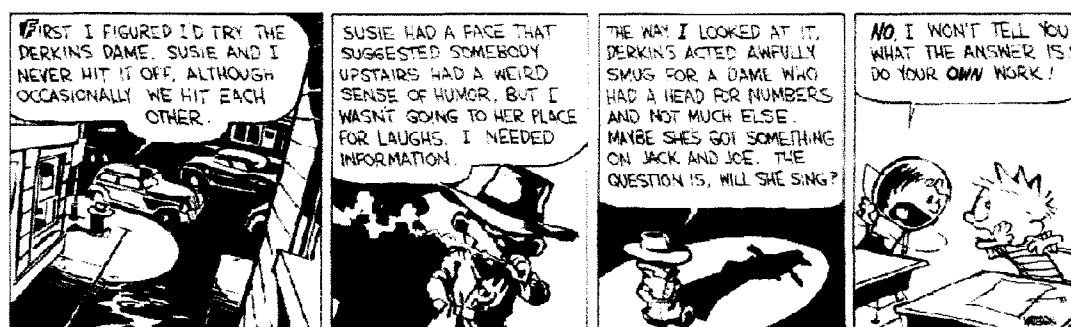
Opintiellä Calvin yrittää hyödyntää muiden tietoja omiin opintoihinsa. Hän koettaa esimerkiksi ostaa Susielta valmiin hyönteiskokoelman. Calvin ei osaa matemaattisia laskuja, joten epätoivoissaan hän voi laskea taululla Mielikuvitusmaailmassa avaruusmies Spiffin roolissa. Spiffin seikkailujen ansioista Calvin vastaa tunnilla muutaman kerran

¹²⁸ Watterson 1993, s. 22-23, 83, Watterson 1994a, s. 58, 65, Watterson 1994b, s. 33, 88, 145-146, 160, 162, Watterson 1995a, s. [7-9], Watterson 1996b, s. 94, Watterson 1996c, s. 117-119, Watterson 1997, s. 8-9, 100, 155.

¹²⁹ Watterson 1993, s. 49, Watterson 1994a, s. 21, 74, 78, 96, Watterson 1994b, s. 57-58, 61, Watterson 1996b, s. 84, 220-221, Watterson 1996c, s. 12, 115, 160, Watterson 1997, s. 15.

oikein. Hän esimerkiksi tavaa oikein kysytyn disaster -sanan (katastrofi), koska se tuli hänellä ensimmäisenä epäonnisen seikkailun myötä mieleen. Sen sijaan yksityisetsivä Tracer Bulletin päättelyn taidot eivät tuota oikeaa vastausta matemaattiseen pulmaan. (Esimerkki 20.) Stupendous man puolestaan suorittaa ällistyttävällä tietämyksellään historian kokeen Calvinin puolesta. (Esimerkki 4.) Vanhempiansa apuun Calvin turvautuu tiukanpaikan tullen. Hän soittaa isälleen töihin saadakseen oikean vastauksen matematiikan yhteenlaskuun $11 + 7$. Tunneilla Susie puolestaan antaa tahallaan Calvinille mielikuvituksen väärää vastauksia. Esimerkiksi $12 + 7$ on yhtä kuin miljardi, mutta poika ei olisi epäillyt vastauksen aitoutta ellei Susie olisi antanut samaa vastausta uteluun paljonko on $3 + 4$. Aina poika ei huomaa Susien huiputtavan häntä. Susiesta on periaatteessa väärin saada hyviä numeroita ilman, että tuloksen eteen on itse tehnyt yhtään töitä. Hobbes auttaa mielellään Calvinia kotitehtävissä, vaikka se ei osaa esimerkiksi matemaattisten tehtävien suorittamiseen tarvittavia symboleita ja termejä tai kieliopin sanastoa. Tiikerin tietojen mukaan tilavuusmitta (peck) on nopea suukko (peck) ja pronomini (pronoun) on substantiivi (noun), joka on ammattilaisena (pro) statuksensa menettänyt amatööri. Hobbes myös lukee Calvinin puolesta kotiläksykirjaa sillä aikaa, kun poika katselee televisiota. Äiti kieltää tällaisen järjestelyn sekä estää parhaansa mukaan Calvinin katoamiset huvitusten pariin ennen kuin läksyt on tehty. Eräänä epätoivoisena hetkenä Calvin koettaa taikoa kotitehtävät valmiiksi.¹³⁰ Calvinin omatuntoa ei paina toisten hyväksikäyttäminen opiskelussa. Ainoastaan Hobbes ei pahastu pojan käytöksestä. Susiesta onkin oikeutettua antaa luokkatoverilleen väärää vastauksia pojan oman toiminnan perusteella.

Esimerkki 20.

(Watterson 1994b, s. 194.)

¹³⁰ Watterson 1994a, s. 21, 69-74, Watterson 1994b, s. 58, 64, 66, 130, 157, 165, 193-194, 205, 233, 239, Watterson 1996b, s. 20, 52, 61, 86, 158, 182, Watterson 1996c, s. 21.

Koulunäytelmä ja esitelmät ovat ainoita tehtäviä, joista Calvin joskus innostuu. (Esimerkki 6.) Koulun järjestämään julistekilpailuun poika osallistuu pelkästään havittelemansa palkinnon vuoksi, joka on viisi dollaria. Avaruusoliot ovat pojalle mieluinen esitelmän aihe. Esitelmä lepakoista ei häntä tosin aluksi kiinnosta, varsinkaan kun Susie ei suostu etsimään hänelle niistä tietoa kirjastosta. Hobbes auttaa ystäväänsä kirjoittamaan aiheena olevista 'hyönteisistä'. Tuon väärän tosiasian lisäksi Calvinista esitelmäksi riittää johdanto, kuvitus, loppupäätelmä ja muovikannet. Poika luottaa esitelmänsä tekevän ulkoasullaan ammattimaisen vaikutelman ja sen vuoksi hän haluaakin ensimmäisenä pitää esitelmänsä, josta tulee täysi fiasko. Eräs Calvinin esitelmä käsittelee ruumiista irtaantumisen kokemusta, joka johtui kotitehtävän tylsistytävästä vaikutuksesta. Esitelmän aiheena on muisto tuonpuoleisesta eli jojo. Lisäksi Calvin esitelmöi muuan muassa tiikeri Hobbesista, tappajadinosauruksista ja äidistään supersankarina.¹³¹ Esitelmissään Calvin pystyy käyttämään mielikuvitustaan aivan vapaasti. Poika nauttii omista tarinoistaan, koska ne edustavat häntä omimmillaan.

Calvin tietää, ettei hän ole tyhmä. Hän osaa sujuvasti hakea tietoa kirjastoista sekä tietosanakirjoista. Tosin kirjastovirkailija ei suostu kertomaan vastenmielisistä kehon toiminnoista tai neuvo graffitien teossa eikä tietosanakirjassa ole hakusanaa virtajohdin. Calvin omaa paljon hyödyttöä tietoa. Poika hallitsee yksityiskohtaisesti sarjakuvien supersankarien tiedot, mutta hän ei pysty kertomaan läksystään, joka käsittelee kapteenien Meriwether Lewisin ja William Clarkin Pohjois-Amerikan ylitystä vuonna 1804. Vapaa-ajallaan Calvin lukee esimerkiksi science fiction -tarinoita tai luontokirjoja ampaiaisista, hämähäkeistä ja käärmeistä. Lisäksi häntä kiinnostaa esimerkiksi arkeologia. Täysin tietämätön Calvin ei siis ole. Hän osaa kertoa äidilleen ulkoavaruuden painovoimasta, kun lapsi selittelee rullaluistelun aiheuttamia tuhoja keittiössä. Vapaa-ajallaan Calvin myös suorittaa magnetismia koskevan tieteellisen kokeen, jonka seurauksena isän kompassi särkyy. Poikaa kiinnostavat monenlaiset luonnonilmiöt, kuten esimerkiksi kivet. Calvinin erikoisosaamisen alue on dinosaurukset.¹³² Hän tuntee eri dinosauruslajit ja niiden elinajankohdan. Calvin tietää dinosaurusten erilaisten ulkomuotojen merkitykset. Lisäksi

¹³¹ Watterson 1994a, 20, 21, 105-110, Watterson 1994b, s. 22, 152-154, 167, 231, 243, Watterson 1996b, s. 20, 172-175, Watterson 1996c, s. 125.

¹³² Watterson 1993, s. 48, 95, Watterson 1994a, s. 23, 88, 133, Watterson 1994b, s. 99, 114, 116, 117, Watterson 1995a, s. 163-165, Watterson 1996b, s. 158, Watterson 1997, s. 69.

hän osaa erottaa dinosauruksista lihansyöjät ja kasvisravinnonharrastajat. Calvin on kiinnostunut ympäristöstään ja hän hankkiikin tietoa kiinnostuksen kohteistaan. Poika omaa erilaista tietotaitoa kuin mitä häneltä koulussa vaaditaan. Hän joutuukin opettajan puhutteluun, koska ei osaa läksyjään.

Koetulokset tai todistuksen numerot eivät hetkauta Calvinia, vaikka ne ovat lähes poikkeuksetta hyvin huonot. Calvin pystyy myös hyviin tuloksiin, sillä kerran hän saa parhaan mahdollisen tuloksen (A), josta opettaja kehui häntä. Kun Susie saa kokeesta arvosanan A, niin Calvin on tyytyväinen omaan arvosanaansa C. Pojasta hänen paineet ovat vähäisemmät, kun häneen ei kohdistu muiden valtaisia odotuksia. Tosin Calvin päättelee C -arvosanan osoittavan olevan keskitason oppilas, joka saa 75 prosenttia vastauksista oikein. Lapsi vertaa tulostaan hallituksen ja teollisuuden toimiin, joissa 75 prosentin pätevyys olisi huippuluokkaa eli kouluarvosanoin A:n arvoista. Lapsi vaatiikin tuloksensa arvottamista samoilla standardeilla kuin hallintoa ja taloutta. Toisesta kokeesta saatu F (huonoin arvosana asteikossa A-F) laittaa Calvinin syyttämään opettajaansa huonoksi ammatissaan. Lisäksi hän väittää, että huono arvosana vaikuttaa häneen itsetuntoa heikentävästi. Kerran Calvin myös kommentoi koevastaustaan koepaperiinsa seuraavasti: "As you can see, I've memorized this utterly useless fact long enough to pass a test question. I now intend to forget it forever. You've taught me nothing except how to cynically manipulate the system. Congratulations.". Tuodessaan huonon todistuksen kotiin näytettäväksi vanhemmilleen Calvin muistuttaa isäänsä tämän sanoista: "...it didn't matter what grades I got... ..just so long as I tried my hardest." Todistuksen arvosanojen takia poika kuitenkin joutuu lisäämään läksyihin käytettyä aikaa. Tämä on ristiriidassa Calvinin periaatteen kanssa, että "...ignorance is bliss". Hänestä ei ole järkevää opiskella, kun joku päivä sitä kuollaan kumminkin. Sitä paitsi hän mieluummin toimii kuin oppii tietoa, joka vaikeuttaa päätösten tekoa.¹³³ Calvinin koulunkäynti ei tuota vanhempien toivomaa tulosta. Lapsi ei lisää läksyenlukemiseen käytettävää aikaa. Calvin on laiska koulunkävijä ja se myös näkyy hänen tavassaan jättää opiskelu toissijaiseksi muille toiminnolleen. Poika itse koettaa olla arvioimatta itseään koetulosten perusteella.

¹³³ Watterson 1993, s. 79, Watterson 1994a, s. 85, 101, 124, 126, Watterson 1994b, s. 15, Watterson 1996b, s. 207, Watterson 1996c, s. 17, 40, 90, 174.

6.2. JOUSTAVA USKONNOLLISUUS

Mäenlaskussa Calvin herkistyy miettimään elämän perimmäisiä kysymyksiä. Hobbesin kanssa hän laskee rinteitä ympärivuoden. Vuodenajasta riippuen vauhtiin he pääsevät joko rattaiden tai kelkan avulla. Mäenlasku on tilanne, jossa hurja vauhti voi johtaa kaverukset vaikka päiviensä päähän. Jo mäkien nimet kertovat niiden vaarallisuudesta: "Suicide Gulch" (itsemurharotko), "Lookout Hill" (Varokaa mäki), "Dismemberment Gorge" (silpoutumiskuilu), "Suicide Slope" (itsemurharinne), Doom Drop (tuhopudotus), "Pallbearer Peak" (ruumisarkunkantajan huippu) ja Rigor Mortis Ridge (kuolonkankeusharjanne)¹³⁴. Elämäntarkoitus ei ole Calvinille vielä täysin selvinnyt, mutta asenteekseen hän on ottanut vaarojen kohtaamisen ja elämisen täysillä. Calvin elää tässä hetkessä ja nauttii siitä tunteesta omalla tavallaan. Hobbes koettaa välillä kaihtaa vaaroja, mutta on useimmiten ystävänsä kohtalotoveri huimissa laskuissa. Kuolemanvaaran uhka pistää Calvinin kyselijän rooliin. Hän pohtii ääneen mysteerejä sekä odottaa myös Hobbesilta kommentteja.

Uskonnollisia pohdintoja Calvin ei kovin usein tee. Poika lukee kirjasta Karl Marxin ajatuksen "Religion is the opiate of the masses.", johon televisiovastaanottimen ajatuskupla kommentoi "... it means Karl Marx hadn't seen anything yet...". Anu Anttila on tulkinnut stripin Bill Wattersonin uusvasemmistolaiseksi kritiikiksi kaupallisuutta ja kulutusta kohtaan. Anttilasta "Watterson ironisoi, ettei lapsuudesta jää tv-sukupolven mieleen muuta kuin muistot tv-ohjelmista ja -mainoksista."¹³⁵ Uskonnossa Calvinia ihmetyttää onko Jumala tai paholainen ylipäänsä olemassa. Hobbes uskoo ihmisen kykenevän pahuuteen ilman minkään ulkopuolisen voiman apua. Calvinin kysymykseen perisyntisyydestä Hobbes vastaa, että vauvat ovat vain nopeita oppimaan eivätkä syntisiä jo syntyessään. Calvin ei pidä Jumalaa kaiken luojana, vaan hänestä universumi on syntynyt alkuräjähdyksessä. Tästä huolimatta Calvin uskoo Jumalan olevan vastuussa lumen tulosta. Kun Calvin pyytää Jumalalta lunta eikä sitä sada, niin Calvin kysyy: "Do you want me to become an atheist?" Calvin kuitenkin pohjimmiltaan uskoo evoluutioteoriaan, jonka ansiosta hänestä ihmisille on kehittynyt esimerkiksi huumorintaju. Hobbesista huumori on

¹³⁴ Watterson 1993, s. 25, Watterson 1994a, s. 63, Watterson 1994b, s. 13, 45, 177, Watterson 1995a, s. 124, 156.

¹³⁵ Anttila 1996, s. 26, Watterson 1996b, s. 45.

sitä varten, että voimme nauraa asioille, joita emme ymmärrä. Tosin kehityso-pinkannattajana Calvinin käsittää itsensä evoluution huipuksi Hobbesin vastaväitteistä huolimatta. Aikuisena Calvin aikoo tiedemieheksi, joka muuttaa universumia oman tahtonsa mukaisesti. Metodina uusien elämänmuotojen luomisessa hänellä tulee olevaan geenimuuntelu. Hobbesista suunnitelma kuulostaa siltä, että Calvin haluaa leikkiä Jumalaa. Pojasta niin ei aivan ole, koska hän aikoo patentoida luomuksensa toisin kuin Jumala. Erään kerran Calvin leikkii olevansa vanha ja paha manalan jumala, joka luo tahdonvoimallaan universumin. Calvin-jumalalle pitää uhrata ja hän tuomitsee maan asukkaat kärsimykseen.¹³⁶ Uskonnollisuus on jollakin tavalla osana pojan arkipäivää. Uskonto on läsnä niin kuluttamisessa kuin leikeissäkin. Calvinille ei ole niinkään tärkeää mihin hän uskoo vaan miten hän pystyy hyötymään uskonnollisuudestaan.

Darvinismin hyväksyminen ei estä Calvinia uskomasta jonkin korkeamman voiman olemassaoloon. Hän tietää kristinuskon lisäksi buddhalaisuuden, koska hän vertaa tiikerin käsitystä omasta tiikeriydestään Zen-tietoisuuteen, jossa intuitiolla on suuri merkitys. Calvin haluaa muun muassa tietää uskooko Hobbes kohtaloon, joka tekee tapahtumista vääjäämättömiä. Hobbesista predestinaatio on pelottava ajatus. Calvin julistautuu fatalistiksi: "All events are preordained and unalterable. Whatever will be will be. That way, if anything bad happens, it's not my fault. It's fate." Tämän toteamuksen kuullessaan Hobbes kampittaa pojan ja ilmoittaa hänelle kohtalon määränneen niin. Calvin myös miettii ohjaavatko tähdet elämäämme. Hobbesista kaikki on vapaita tekemään elämällensä mitä haluavat. Calvin ei aivan usko tätä, koska hänen vanhempansa ainakin määräävät suurelta osaltaan hänen elämästään. Poika kokeilee astrologiaa ja lukee lehdestä päivän horoskoopin. Calvin tulkitsee horoskoopin sanoman mielensä mukaan ja jättää kotiläksyt tekemättä. Äiti kuitenkin pakottaa hänet opiskelemaan, kylpemään ja ajoissa nukkumaan, joten illalla Calvin joutuu toteamaan horoskoopin erheelliseksi. Hän alkaa epäilemään astrologian tieteellisyyttä ja tulee siihen tulokseen etteivät tähdet tai planeettojen liikkeet määrää hänen elämäänsä vaan äiti. Vältellessään kotiläksynsä tekoa toisenkin kerran Calvin sortuu uskomaan Halley'n komeetan ennustavan maailmanloppua. Uskominen kohtaloon ikään kuin vapauttaa Calvinin vastuusta teoistaan. Hobbes oikaisee Calvinin

¹³⁶ Watterson 1993, s. 65, 66, 101, 147, Watterson 1994a, s. 23, Watterson 1994b, s. 11, 155, Watterson 1995a, s. 99, 106, 239, Watterson 1996b, s. 91, Watterson 1996c, s. 135, Watterson 1997, s. 21.

uskomuksen olevan taikauskoa. Tiikerille maailmanloppu merkitsee ydinsotaa.¹³⁷ Hobbes on realistisemmin mukana maailmanmenossa kuin Calvin. Tiikeriä eivät pojan kalvinistiset ajatukset miellytä. Kokemustensa perusteella lapsikin joutuu toteamaan elämänsä ohjat olevan muiden ihmisten käsissä eikä niinkään kohtalon kuljeteltavina.

Jumalaan Calvin viittaa kuvainnollisissa yhteyksissä. Itseään poika pitää Jumalan oman kuvan kaltaisena. Kivet puolestaan ovat Calvinin mielestä "...ballistic missiles from God...". Calvin myös siunaa lumipallonsa, jotka hän heittää. Lisäksi hän rukoilee silloin tällöin. Näin hän tekee oman etunsa vuoksi. Eräs rukous kuuluu: The strength to change what I can, the inability to accept what I can't, and the incapacity to tell the difference." Myös historian kokeen kysymys laittaa Calvinin rukoilemaan kaasunaamaria, savukranaattia ja helikopteria. Halutessaan muropäähinettä Calvin rukoilee koulussa sen puolesta, että päähine saapuisi postissa sinä päivänä. Rukouksen toteutumisen toivossa Calvin lupaa olla kiltti. Kerran Calvin rukoilee ettei hänen tarvitsisi mennä taululle, koska hänen housunsa olivat repeytyneet takapuolesta. Koska rukous ei toteutunut, niin Calvin ei aio harkitakaan papistoon liittymistä aikuisena. Vältellessään inhoamaansa ruokaa Calvin yrittää uskonnon avulla perustella syömättömyyttään vanhemmilleen. Poika kysyy ruokapöydässä: "What if we die and it turns out god is a big **chicken**?" Tilanteen mukaan Calvin voi tukeutua Jumalan vastavoimiin. Poika lupaa sielunsa paholaiselle, jotta hän saisi lumipallonsa osumaan Susie-tyttöön. Calvin koettaa päästä myös lumidemonien suosioon. Hän lepyttelee niitä kehittelemänsä rituaalin avulla. Kerran Calvin pyrki tanssimalla saamaan lumisateen aikaiseksi. Calvin myös kannattaa kirkon ja valtion toisistaan erottamista. Hän tukeutuu hengelliseen johdatukseen ja turvaan silloin kun se hänelle sopii. Läksynsä unohtaneena Calvin toivoo kouluunlähdön peruuntuvan sataneen lumen vuoksi. Hänen alkaa tuntea itsensä äkillisesti hyvin uskovaiseksi, jotta toive toteutuisi. Matemaattinen tehtävä $2+7$ laittaa Calvinin puolustelemaan vastaamattomuuttaan vetoamalla uskonnollisiin periaatteisiinsa. (Esimerkki 21.) Erään toisen kerran koulussa hän ei saa lupaa kesken tunnin polttaa luokanopettajansa kuvaa pakanallisessa riitissä. Neiti Wormwoodia kuvaa yhdennäköinen nukke, joka viittaa voodomenoihin. Calvin joutuu tapauksen vuoksi rehtorin puhutteluun. Calvin myös palvoo televisiota, jolle hän suorittaa seuraavanlaisen riitin:

¹³⁷ Watterson 1993, s. 54, 60-65, Watterson 1994a, s. 90, Watterson 1995a, s. 140, 152, 178, Watterson 1996b, s. 23, 52, 68, 86.

Ensimmäinen ruutu, jossa Calvin lausuu televisiolle: "Oh greatest of the mass media, thank you for elevating emotion, reducing thought, and stifling imagination."

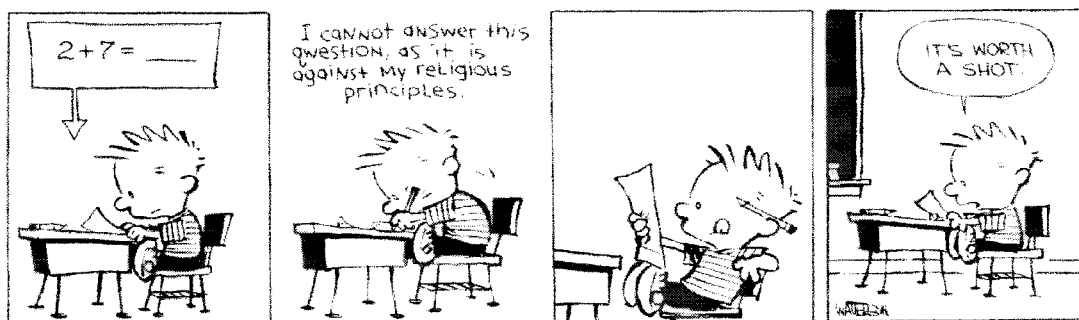
Toinen ruutu, jossa Calvin jatkaa puhettaan televisiolle: "Thank you for the artificiality of quick solutions and for the insidious manipulation of human desires for commercial purposes."

Kolmas ruutu, jossa Calvin on kumartuneena television eteen: "This bowl of lukewarm tapioca represents my brain. I offer it in humble sacrifice. Bestow thy flickering light forever."

Neljäs ruutu, jossa herännyt äiti ihmettelee yöllä auki olevaa televisiota, jonka edessä on kulhollinen ruokaa.¹³⁸

Calvinin uskonharjoitukset ovat hyvin henkilökohtaisia ja hänen omiin tarpeisiinsa sopivia. Pojan uskonnollisuus joutuu muuttumaan hänen tavoitteidensa mukaan. Paganallisuus ei ole Calvinille vierasta eikä hän näe uskontojen sekoittamisessa mitään ristiriitoja. Uskonnolliset riitit voivat olla hänelle voimakkaita kokemuksia. Lapsi eläytyy riitteihin koko olemuksellaan. Riiteistä ei puutu hartautta. Sen sijaan uskonnollisuus vaatii joskus käytännöllistä asennetta ja silloin Calvin on valmis esimerkiksi erottamaan kirkon valtiosta erilliseksi instituutioksi. Hän siis osaa soveltaa uskontoa koulunkäyntiinsä, jos hän näkee moisen tilanteen tarpeelliseksi.

Esimerkki 21.

(Watterson 1996b, s. 40.)

¹³⁸ Watterson 1993, s. 111, 125, 137, 145, Watterson 1994a, s. 23, 57, 61, Watterson 1994b, s. 30, 51, 31-32, 156, Watterson 1995a, s. 103, Watterson 1996b, s. 40, 235-236, Watterson 1996c, s. 31, 117.

6.3. YHDYSVALLAT ISÄNMAANA

Yhdysvallat on Calvinille kotimaana itsestäänselvyys. Vain harvoin poika noteeraa isänmaataan valtiona. Itsenäisyyspäivänä Hobbes muistuttaa 4.7.1776 annetusta Yhdysvaltain itsenäisyysjulistuksesta, jossa todetaan, että: "...everyone is created equal and is entitled to life, liberty and the pursuit of happiness." Calvinin kommentti edelliseen on: "So when does Paul Revere¹³⁹ ride through town and give us our presents?" Koulussa Calvin vetoaa itsenäisyysjulistukseen seuraavasti: "If ignorance is bliss, this lesson would appear to be a deliberate attempt on your part to deprive me of happiness, the pursuit of which is my unalienable right according to the Declaration of Independence.". Pojasta on täten velvollisuus isänmaata kohtaan jättää tiedon omaksuminen ja lähteä ulos leikkimään. Häntä estettäessä toteuttamasta velvollisuuttaan lapsi syyttää luokanvalvojaansa monarkistiksi. Calvinista hänelle annetaan opetusta vastoin hänen tahtoaan, mikä rikkoo hänen oikeuksiaan. Calvin on kuitenkin lukenut Theodore Rooseveltistä, joka oli Yhdysvaltain presidenttinä vuosina 1901-1909. Calvin siteeraa republikaanipresidenttiä: "... "Do what you can with what you have where you are." " Kylpyammeessa pesulla oleva Calvin ei usko Rooseveltin saaneen ajatusta kylvyssä. Erään toisen kerran koulussa Calvin puolestaan saa hysterisen kohtauksen, kun opettaja Wormwood pyytää häntä: "Calvin, would you lead the class in the Pledge of Allegiance." Kyseessä on kuuliaisuudenlupauksen (Pledge of Allegiance) esittäminen isänmaalle. Calvin kieltäytyy tehtävästä, jonka sisältöä hän ei oikeastaan edes ymmärrä. Toisen kerran hän tekee pilkkaa kuuliaisuudenlupauksesta. Molemmilla kerroilla hän joutuu rehtorin kansliaan.¹⁴⁰ Poika ei osoita Yhdysvalloille kovinkaan suurta kunnioitusta, kuten kuuliaisuudenlupauksista käy ilmi. Itsenäisyyspäivänä lapsi arvostaa enemmän kuluttamista kuin isänmaataan. Myös itsenäisyysjulistusta Calvin käyttää omien etujensa ajamiseen.

Eräässä leikissä Calvin valitsee roolikseen pelottoman amerikkalaisen vapauden ja demokratian puolustajan. Hobbesille poika antaa rooliksi inhottavan ja jumalattoman kommunistisortajan hahmon. Kun Hobbes ihmettelee, miksi he leikkivät sotaa eikä rauhaa,

¹³⁹ Paul Revere ratsasti yöllä 18.4.1775 varoittamaan englantilaisen sotilasosaston saapumisesta. Vastarintaliike otti yhteen englantilaisten kanssa, jolloin siirtokuntien itsenäisyystaistelu varsinaisesti alkoi. *OUP USA: Paul Revere's Ride*, viitattu 15.9.1999.

¹⁴⁰ Watterson 1993, s. 30, 164, Watterson 1994a, s. 41, Watterson 1994b, s. 128, Watterson 1995a, s. 32, 218.

niin Calvin toteaa lakonisesti "Too few role models." Toisen kerran ruokapöydässä Calvin visioi Kommunistisen Neuvostoliiton arjeksi sensuurin ja sorron. Tämän vastakohtana hän esittää näkemyksen Amerikasta vapauden ja mahdollisuuksien maana. Väitteensä kotimaasta Calvin kumoo heti perään sillä totuus on, että hän joutuu vapauden maassa pakotettuna syömään papuja. Poika vetoaa myös maansa vapauteen halutessaan välttyä nukkumaanmenolta. Äidin tahdon toteutuessa Calvin huutaa närkästyneenä sängystään: "COMMUNISTS!"¹⁴¹ *Calvin and Hobbes* -sarjakuvassa on esitetty kliseitä amerikkalaisuudesta ja neuvostoliittolaisuudesta kylmän sodan ajalta ennen liennytyä. Amerikkalaiset ovat pojan mielestä vapauden ja demokratian puolustajia mahdollisuuksien Yhdysvalloissa, kun taas neuvostoliittolaiset ovat kommunistisortajia jumalattomassa ja sensuurin täyttämässä Neuvostoliitossa. Sarjakuvassa on käytetty tässä yhteydessä stereotyyppioita. Kyseiset stripit ovat ilmestyneet ennen vuotta 1991, jolloin Neuvostoliitosta tuli jälleen Venäjä. On mielenkiintoista huomata, että Watterson ei ole alkuvuosien jälkeen palannut tähän aiheeseen kertaakaan.

Ylipäänsä maailmanmeno on Calvinista sitä luokkaa, että häntä edeltävä sukupolvi ei saa maailman asioita kuntoon. Yhdysvalloissa on jopa nälkäänäkeviä ihmisiä. Calvin aikoo presidentiksi, jolloin hän laittaa asiat oikealle mallille hetkessä tai kunhan vain sopiva tilaisuus osuus kohdalle. Hänestä maailma on jo parempi paikka, koska hän on syntynyt sinne. Calvinista elämäntarkoitus on se, että muut tekevät niin kuin hän haluaa. Poliittikkaan Calvin ei aio varsinaisesti osallistua. Hän ei aikuisena aio seurata yhteiskunnallisia asioita tiedotusvälineistä eikä hän myöskään aio äänestää. Hän ei luota hallitukseen, oikeusjärjestelmään eikä medioihinkaan. Häntä kiinnostaa enemmän esimerkiksi julkkisten elämät, mihin osaltaan on vaikuttanut medioiden tarjonta. Tosin poika ei pidä poliitikkoja tai muitakaan julkisuuden henkilöitäkään sankareina. Calvin ottaa sankarin manttelin ylleen Stupendous man -hahmona. Tämä alter ego on yleisen hyvän puolustaja. Calvin ei itse halua samastua hallitukseen ja sen toimiin. Calvin perustelee päätöstään: "Then, when everything goes down the tubes, I can say the system doesn't work and justify my further lack of participation." Hänestä on hauskeempaa syytellä toisia virheistä kuin itse korjata niitä. Calvinia kyllä harmittaa se, että 6-vuotiaat Yhdysvaltojen kansalaiset eivät voi äänestää. Taustalla ei ole poliittinen kiinnostus maan tulevaisuudesta vaan itsekäs halu saada itselleen parempi osuus elämässä. Susie on

¹⁴¹ Watterson 1995a, s. 20, Watterson 1996b, s. 72, 79.

puolestaan poliittisesti aktiivinen jo lapsena. Hän kirjoittaa kirjeen kongressiedustajalle eli Yhdysvaltain edustajainhuoneen jäsenelle. Calvin ei puolestaan edes tiedä isänmaansa ensimmäistä presidenttiä, kuten hänen koevastauksensa Boy-ar-dee (, joka on kuuluisa kokki Yhdysvalloissa) osoittaa. Lisäksi hän tuo opettajalleen lapun, jossa presidentti pyytää Calvinille vapautuksen koulupäivästä, koska häntä tarvitaan salaiseen tehtävään huolehtimaan maan turvallisuudesta. Poika sen sijaan tajuaa Hobbesin tekemän arvoituksen ketä hän ja Hobbes muistuttaa, kun Calvin on Mielikuvitusmaailmassaan norsu. Vastaus arvoitukseen on: "The Republican party and Tammany Hall!"¹⁴² Susie suhtautuu politiikkaan paljon poikaa vakavammin. Tyttö osoittaa täten olevansa kiinnostunut yhteiskunnallisista asioista, mutta Calvin puolestaan protestoi omassa yksityisyydessään hiljaisesti hallitusta vastaan. Poika oikeastaan arvostelee maansa presidenttiä saamattomuudesta, eikä aikuistenkaan toimet maailmassa saa häneltä hyväksyntää. Tällaisiin arvostelmiin lapsi päätyy, vaikka hänellä on osin puutteelliset tiedot politiikasta.

Armeijakaan ei kiinnosta Calvinia. Hänestä armeija on paikka, jossa joku huutaa sinulle käskyjä ja määrää milloin ja missä sinun on kulloinkin oltava. Ainoa hyvä puoli armeijassa on se, että siellä maksetaan palkkaa. Kansalliskaartin (National Guard) poika haluaisi hälyttää paikalle, kun mehiläinen pistää häntä. Kansalliskaartin tehtäväksi Calvin antaisi kyseisen hyönteisen jäljittämisen tutkan avulla. Poliisille hän soittaa, kun haluaa varmistuksen, että laissa ei määrätä sukkiensa tarvitsevan sointua muihin päällä oleviin vaatteisiin. Lisäksi hän osaa tarpeen niin vaatiessa vedota tuomioistuimeen. Muista Yhdysvaltojen instituutioista Calvin tunnistaa koulun lisäksi IRS:n (Internal Revenue Service) eli Yhdysvaltojen veroviranomaiset. Poika saa postissa kirjeen, jossa lähettäjämerkinnän kohdalla on pääkallo, jossa on X-kirjaimet silminä ja kieli roikkuu suusta ulkona. Calvin myös vertaa tilannetta, jossa hän joutuu selittämään tekemättömiä kotiläksyjä Yhdysvalloissa pistokokeena suoritettavaan verontarkastukseen. Kiusaajalleen Moelle poika toteaa: "...someday my tax dollars will be paying for your prison cell.". Sen

¹⁴² Watterson 1993, s. 77, 78, 128, Watterson 1994a, s. 97, 112, Watterson 1995a, s. [10], 178, Watterson 1996b, s. 41, 106, 178, Watterson 1996c, s. 23, 109, Watterson 1997, s. 30, 95, 147. Tammany Hall on Tammany Societyn New Yorkin päämajan nimi. Tammany Society oli Yhdysvalloissa alunperin maanlaajuinen isänmaallinen ja hyväntekeväisyysorganisaatio. Myöhemmin organisaatio sitoutui Yhdysvaltain demokraattisen puolueen (Democratic Party) toimintaan. *Tammany Society*, viitattu 20.10.1999.

sijaan taiteeseen ei kukaan Calvinin mielestä halua verovaroja sijoitettavan. Lisäksi Calvin pohtii onko joulupukki kiltti haltija vai CIA:n (Central Intelligence Agency eli Yhdysvaltain keskustiedustelupalvelu) haamu.¹⁴³ Calvin uskoo vielä joulupukkiin, joka on hänelle mystinen hahmo. Poika pelkää joulupukin valvovaa silmää. Calvin haluaa paljon lahjoja, mutta vain kiltit lapset saavat niitä. Joka joulukuusi Calvin joutuu pohtimaan moraalisia kysymyksiä, jotka liittyvät hyvään ja pahaan. Kiltteys on kuitenkin pojalle hypoteettinen kysymys sillä hänen tahdonvoimansa ei riitä hyvien tekojen toteuttamiseen.

7. YHTEENVETO

Bill Wattersonin *Calvin and Hobbes* -sarjakuvakokoelmien arvomaailma on monisyinen ja osin ristiriitainen. *Calvin and Hobbes* -sarjakuvan päähahmo Calvin on lapsi, joka elää homogeenisessä yhteiskunnassa. Calvin itse muodostaa poikkeuksen yhteisön normeihin hakeutumalla eskapistisiin fantasioihinsa. Fantasia on Bill Wattersonin tyylikeino, jolla sarjakuvataiteilija pyrkii erottamaan luomuksensa muista konventionaalisista perhesarjakuvista. Wattersonin *Calvin and Hobbes* -sarjakuva kuuluu kuitenkin pitkään lapsisarjakuvaperinteen genreen, jossa fantasiamaailmat ovat olennainen osa sarjojen sisältöä. Watterson siis käyttää hyödykseen melko perinteistä sarjakuvailmaisua.

Calvin and Hobbes -sarjakuvan maailmat ovat toisistaan poikkeavia. Alkuperäisessä maailmassa sarjan päähenkilö asuu keskiluokkaisessa perheessä, joka täyttää melkein amerikkalaisen unelman (kaksi lasta, koira ja omakotitalo) kriteerit. Calvinissa on alter egoineen ainesta useamman lapsen edestä ja Hobbes symbolisoi lemmikkieläintä. Pojan monitahoinen persoona vie hänet pois Alkuperäisestä maailmasta sekä Calvinin maailmaan että Mielikuvitusmaailmaan. Hobbes on ainoa hahmo, joka pystyy seuraamaan Calvinin ajatuksenjuoksua Alkuperäisen maailman ulkopuolella. Tämä johtuu siitä, että Hobbes on Alkuperäisessä maailmassa eloton lelu. Alkuperäisen maailman luonnollisten tapahtumien lisäksi Calvinilla on yhteys yliluonnollisiin asioihin. Yliluonnollisuus voi olla Calvinille tilanteesta riippuen sekä mielikuvitusta kiihottava ja siten nautittava asia että pelottava

¹⁴³ Watterson 1994a, s. 6, 160, Watterson 1994b, s. 128, 224, Watterson 1995a, s. 105, Watterson 1996c, s. 56, 61, 167, Watterson 1997, s. 68.

kokemus. Fantasialla onkin suuri osuus Calvinin arjessa. Metamorfooseissa ja persoonallisuuden muutoksissa hän eläytyy valtavaan kirjoon erilaisia hahmoja ja esineitä. Pojan muutokset eivät ole aina ennalta arvattavia, vaikka Alkuperäisen maailman tylsät ja epämiellyttävät seikat usein tempaavat hänet muihin haasteellisimpiin maailmoihin. Missään maailmoissa ei kaihdeta seksuaalisuuden, väkivallan ja kuoleman teemoja.

Calvin on individualisti sarjakuvan angloamerikkalaisessa kulttuurissa. Hänen sosiaaliset suhteensa ovat rajoittuneet perheen ja koulun lähipiiriin. Poika on suorastaan vieraantunut muista lapsista paitsi naapurintyttö Susiesta. Calvin ei siedä joukkotoimintaa edes Yhdysvaltojen kansallisurheilun baseball -pelin merkeissä. Lapsi ei kaipaa ikätovereidensa eikä aikuistenkaan hyväksyntää. Calvin on yksilö, jonka vahvuus on oman itsensä hyväksynnässä. Calvin ystävänsä Hobbesin kanssa ei ole niin stereotyyppisiä hahmoja kuin *Calvin and Hobbes* -sarjakuvan muut henkilöt. Tämä on luonnollista, koska he ovat sarjakuvan päähenkilöt.

Pojan vanhemmat edustavat tavallisia ihmisiä, jotka arvostavat kunnollisuutta ja hyviä tapoja. He koettavat monin keinoin välittää näitä arvojaan lapselleen. Heidän kasvatustyönsä kantaa hedelmää vaihtelevalla menestyksellä. Vaikka poika koettelee vanhempiensa kärsivällisyyttä jatkuvasti, niin silti Calvinin perhe on onnellinen ja rakkaus on se arvo, joka pitää perheen yhdessä. Vanhemmat myös luovat pojalleen turvallisen kodin, jossa lapselle asetetaan rajoja. Näin vanhemmat osoittavat välittävänsä lapsestaan. Calvin ei puolestaan arvosta vanhempiensa oppeja velvollisuuksien suorittamisesta. Tässä suhteessa poika osaa olla itsepäinen ja laiska lapsi. Hänen vanhempansa eivät kuitenkaan ole kovinkaan ahdasmielisiä ja heillä usein riittää kärsivällisyyttä sekä sarkastista huumorintajua pokansa käyttäytymistä kohtaan. Calvinin vanhemmat ovat melko tasa-arvoisia suhteessaan, mutta heidän edustamansa roolimallit ovat perinteisiä.

Omasta elinympäristöstään Calvin arvostaa eniten luontoa. Hobbes edelleen avartaa ystävänsä näkökulmaan luonnon moninaisuuksien kohdalla. Poika ymmärtää itsekkin vaalia luonnonsuojelullisia näkökohtia ollessaan luonnon helmassa, mutta joskus kuluttamisen ihanuus vie voiton ekologisista arvoista. Hobbesin kanssa poika joutuu myös käytännössä kohtaamaan kanssakäymisen normeja. Hobbes on se hahmo, jonka avulla poika löytää itsestään epäitsekkäitä piirteitä, jotka eivät ole hänen luonteelleen ominaisia. Perheensä ulkopuolella syvällisimmät kontaktit Calvin luo luokkatoveriinsa Susieen ja lapsenvahti

Rosalyniin. Susie on kiltti tyttö, jolla on selkeät käsitykset oikeasta ja väärästä. Lisäksi hän on tunnollisuuden perikuva ja molemmat tytöt ovat hyvin vastuuntuntoisia. Tytöt myös pitävät omista arvoistaan tiukasti kiinni.

Calvinin elämänsä on pääsääntöisesti itsekeskeinen. Tämä ajattelutapa näkyy varsinkin hänen kuluttamisessaan. Calvinista löytyy kaikki Kaj Ilmosen kulutuksen neljän aspektin piirteet. Poika on ahne ja hän himoitsee koko ajan sekä rahaa että uusia hyödykkeitä. Hän nauttii erityisesti asiakkaan roolista ja sen tuomasta vallasta. Calvin ei ole tunteeton tai tietämätön kuluttaja. Kuluttamisen yhteydessä tulee esiin sarjakuvan keino ilmaisumuotona tehdä hahmoista ikäänsä viisaampia. *Calvin and Hobbes* -sarjakuvassa hahmot eivät vanhene oikeastaan ollenkaan. Kuluttamisen myötä pojalle ei kuitenkaan kehity moraalista näkemystä käyttäytymisestään. Kaikki keinot rahan ja hyödykkeiden saamiseksi ovat sallittuja. Vanhemmat pystyvät vaikuttamaan lapsensa kuluttamiseen, mutta eivät hänen arvoihinsa, joissa palvotaan materiaa monin tavoin. Vanhemmat aikuisina suhtautuvat kuluttamiseen välttämättömänä pakkona, jossa tilanteessa tosin voi toteuttaa omia arvostuksiaan.

Myös pojan suhtautuminen itsenäisyyteen ja isänmaahansa on hyvin materialistinen. Hän ei katso velvollisuudekseen olla kiinnostunut politiikasta tai muistakaan yhteiskunnallisista asioista. Calvin ei osoita mielenkiintoa mitään instituutiota kohtaan. Calvinin elinympäristössä ei korosteta kristillisiä arvoja tai ylipäätään mitään uskonnollisuutta. Poika on vapaa harjoittamaan uskonnollisuuttaan haluamallaan tavalla. Tämä suvaitsevaisuus johtuu siitä, että Calvinin uskonnollisuus ilmenee useimmiten hänen omassa yksityisyydessään. Myös pojan usko on yleensä hyvin materiasidonnaista. Uskonto on *Calvin and Hobbes* -sarjakuvassa kytketty hyödykkeisiin, mitä seikkaa varsinkin perheen isä kritisoi.

Vanhemmat kantavat myös huolta poikansa koulutuksesta. Heille on tärkeää, että lapsi saa opiskella. Calvin edustaa koulutuksen suhteen täysin vastakkaista näkemystä. Hän kokee koulun tasapäästäjänä ja turhan informaation työssijana. Poika ei arvosta koulunkäyntiä eikä hän myöskään panosta siihen. Calvin ei koe sitä tarpeelliseksi, koska hän pitää itseään nerona. Lapsella on hyvä itsetunto ja hän mielellään tuo omat mielipiteensä julki. Hän sekä puheissaan että teoissaan kiistää terveen järjen käyttämisen. Hänen ei sallita koko ajan elää omien mielitekojensa ja sääntöjensä mukaan, koska silloin lapsi vain katselisi televisiota

tai leikkisi. Vain noissa tilanteissa Calvin nauttii elämästään. Poika osaa tarttua hetkeen, kun hänelle vain tilaisuus siihen suodaan. Kesälomat ovat Calvinille onnen täyteistä aikaa, jolloin sunnuntaisinkaan ei tarvitse huolehtia huomista.

Calvin and Hobbes -sarjakuvassa korostetaan aitoja tunteita ja toisista välittämistä. Calvinin joskus edustamaa välinpitämättömyyttä ei esitetä sarjassa hyväksyttävässä valossa. Tämä tapahtuu ilmaisumuotonsa mahdollistaman ytimekkään huumorin avulla. Jatkotutkimuksen kannalta juuri komiikka olisi tutkimuksen arvoinen kohde, jota strippimuotoisessa sarjakuvassa riittää. Calvinin omin sanoin maailmastaan: "It's a funny world, Hobbes."

LÄHTEET

PRIMÄÄRILÄHTEET:

Watterson 1993, Watterson, Bill, 1993, *The Days Are Just Packed*, Warner Books: London.

Watterson 1994a, Watterson, Bill, 1994, *Homicidal Psycho Jungle Cat*, Andrews and McMeel, A Universal Press Syndicate: Kansas City, Missouri, USA.

Watterson 1994b, Watterson, Bill, 1994 (1992), *The Indispensable Calvin and Hobbes*, Warner Books: London.

Watterson 1995a, Watterson, Bill, 1995 (1990), *The Authoritative Calvin and Hobbes*, Warner Books: London.

Watterson 1995b, Watterson, Bill, 1995, *Lassi ja Leevi juhlakirja 2*, (kääntäjä Juhani Valli, alkuteos *The Indispensable Calvin and Hobbes*), Kustannus Oy, Semic: Tanska.

Watterson 1996a, Watterson, Bill, 1996 (1995), *The Calvin and Hobbes Tenth Anniversary Book*, Warner Books: London.

Watterson 1996b, Watterson, Bill, 1996 (1988), *The Essential Calvin and Hobbes*, Warner Books: London.

Watterson 1996c, Watterson, Bill, 1996, *There's Treasure Everywhere*, Warner Books: London.

Watterson 1997, Watterson, Bill, 1997, *It's a Magical World*, Warner Books: London.

PAINETUT LÄHTEET:

Anttila 1996, Anttila, Anu, 1996, "Lassi saavuttaa tv-rituaalillaan "alemman tietoisuuden tason"', *Peili* 1/96, s. 26-27.

Benton 1993, Benton, Mike, 1993, (1989), *The Comic Book in America An Illustrated History*, Taylor Publishing Company: Dallas, Texas.

- Herkman 1996, Herkman, Juha, 1996, "Miten sarjakuvista tuli yliopistokelpoisia?", teoksessa (toim.) Herkman, Juha, *Ruutujen välissä näkökulmia sarjakuvaan*, Tampere University Press: Vammala, s. 9-42.
- Herkman 1998, Herkman, Juha, 1998, *Sarjakuvan kieli ja mieli*, Vastapaino: Tampere.
- Hiilos 1993, Hiilos, Hannu, 1993, "Epäröinnistä hämmennykseen. 1800-luvun fantastisesta kirjallisuudesta Ballardiin ja Kafkaan.", teoksessa (toim.) Ahokas, Pirjo, Rojola, Lea *Kirjallisuudentutkijain seuran vuosikirja 47*, Suomalaisen Kirjallisuuden Seura: Helsinki, s. 126-145.
- Hänninen, Kemppinen 1994, Hänninen, Harto, Kemppinen, Petri, 1994, *Lähtöruutu sarjakuvaan*, Helsinki.
- Ilmonen 1993, Ilmonen, Kaj, 1993, *Tavaroiden taikamaailma*, Vastapaino: Tampere.
- Inge, 1990, Inge, Thomas M., 1990, *Comics as Culture*, University Press of Mississippi, Jackson and London, USA.
- Karjalainen 1995, Karjalainen, Jussi, 1995, "Lassi ja Leevi ottavat hatkat" *Helsingin Sanomat*, 31. joulukuuta, B3.
- Kemppinen 1992, Kemppinen, Petri, 1992, "Uusien käännössarjakuvien parhaimmisto on amerikkalaista ihmissuhdevenkoilua", teoksessa *Kirjallisuusarvosteluja B 6 1992*, s. 29-30.
- Kemppinen, Tolvanen 1992, Kemppinen, Petri, Tolvanen, Juhani, 1992, *Sarjakuva, rakastettuni: uuden sarjakuvan mestareita*, Otava: Helsinki.
- Kotkavirta, Nyysönen 1995, Kotkavirta, Jussi, Nyysönen, Seppo, 1995, *Ajatus Johdatus filosofiaan*, WSOY: Porvoo.
- Lagerstedt 1991, Lagerstedt, Ilpo, 1991, *Supersankarit Ilmiö amerikkalaisessa sarjakuvassa*, Kirjastopalvelu Oy: Helsinki.
- Manninen 1995, Manninen, Pekka A., 1995, *Vastarinnan välineistö Sarjakuvaharrastuksen merkityksiä*, Tampere University Press: Tampere.
- McCloud 1993, McCloud, Scott, 1993 (2.painos), *Understanding Comics*, Kitchen Sink Press Inc.: Northampton (MA), USA.
- McCracken 1990, McCracken, Grant, 1990, *Culture and Consumption*, Indiana University Press: Bloomington and Indianapolis, USA.
- Multimediasanasto* 1998, Tekniikan Sanastokeskus TKS 28, Tekniikan Sanastokeskus ry: Helsinki.

- Murtosaari 1995, Murtosaari, Jukka, 1995, "QUO VADIS seikkailusarjakuva", teoksessa (toim.) Pasonen, Harto, *Sarjakuvan vuosikirja 1, Sarjakuvavuosi 1995*, Valiosarjat Oy: Tampere, s. 72-95.
- Mäkinen 1997, Mäkinen, Katri, 1997, *Kuinka minusta tuli poika ja tiikeri – Lassi ja Leevi –sarjakuvan narratiivista tarkastelua*, Oulun yliopisto, Taideaineiden ja antropologian laitos, Oulu.
- Päätalo 1998, Päätalo, Johanna, 1998, *On idioms and their Finnish translation in the comic strip Calvin and Hobbes*, Oulun yliopisto, Englannin kielen laitos, Oulu.
- Ruotsalainen 1993, Ruotsalainen, Juha, 1993, "Tom ja Janry latteina seikkailuihin", teoksessa *Kirjallisuusarvosteluja C 12 1993*, s. 41-42.
- Sabin 1993, Sabin, Roger, 1991, *Adult Comics - An Introduction*, Routledge: London.
- Siverbo 1992, Siverbo, Olof, 1992, "Bill Wattersons "Kalle och Hobbe" på flykt från verkligheten", (red.) Atterbom, Daniel, *Bild & Bubblas Andra Seriebok En bok om 80- och 90-talets främsta nordamerikanska och brittiska serieskapare*, Bulls Tryckeri AB: Halmstad, s. 341-348.
- Smolander, Kekki 1993, Smolander, Mari, Kekki, Kirsi-Marja, 1993, "Hobbes se teki! Fantasia-ainekset Calvin&Hobbes –sarjakuvassa", teoksessa (toim.) Heiskanen, Jukka, *Sarjainfo n:o 4*, Suomen sarjakuvaseura: Tampere, s. 8-11.
- Todorov 1993, Todorov, Tzvetan, 1993 (1975), *The Fantastic. A Structural Approach to a Literary Genre*, (kääntäjä Richard Howard, alkuteos *Introduction à la littérature fantastique*, 1970), Cornell University Press: Ithaca, New York, USA.

PAINAMATTOMAT LÄHTEET:

- About Bill Watterson*, WWW-sivusto viitattu 11.6.1996, "teksti englanniksi". Saatavissa: http://eos.kub.nl:2080/calvin_hobbes/watterson.html.
- Bill Watterson*, WWW-sivusto viitattu 16.11.1997, "teksti englanniksi". Saatavissa: <http://www.spyken.lund.se/elever/eb18/bw.htm>.
- Christie, Christie, Andrew, *An Interview With Bill Watterson The creator of Calvin and Hobbes on cartooning, syndicates, Garfield, Charles Schulz, and editors*, WWW-sivusto viitattu 27.11.1997, "teksti englanniksi". Julkaistu painettuna

- Honk!* no:2 -lehdessä. Saatavissa:
<http://members.aol.com/philip6854/calvin/interview.html>.
- Compuserve Comics and Animation Forum's 1995 Don Thompson Awards*, WWW-sivusto viitattu 15.10.1998, "teksti englanniksi". Saatavissa:
<http://www.enteract.com/~aardy/comics/awards/thompson95.html>.
- Harvey 1995, Harvey, C. R., 1995, "COMICOPIA", WWW-sivusto viitattu 16.11.1997, "teksti englanniksi". Julkaistu painettuna *The Comics Journal* # 182, *November 1995* -lehdessä. Saatavissa:
<http://www.uexpress.com/ups/comics/ch/html/comicopia.html>.
- Harvey Award Winners Summary*, WWW-sivusto viitattu 15.10.1998, "teksti englanniksi". Saatavissa: <http://www.enteract>.
- Meet Bill Watterson...*, WWW-sivusto viitattu 16.11.1997, "teksti englanniksi". Saatavissa: <http://uexpress.com/ups/comics/ch/html/bio.html>.
- No More Calvin*, WWW-sivusto viitattu 16.11.1997, "teksti englanniksi". Saatavissa: <http://uexpress.com/ups/comics/ch/html/nomore.html>.
- OUP USA: Paul Revere's Ride*, WWW-sivusto viitattu 15.9.1999, "teksti englanniksi". Saatavissa: http://www.oup-usa.org/gcdocs/gc_0195098315.html.
- Rec.arts.comics. * Squiddy Awards Summary*, WWW-sivusto viitattu 15.10.1998, "teksti englanniksi". Saatavissa:
<http://www.enteract.com/~aardy/comics/awards/squidsum.html>.
- Rees 1997, Rees, Stuart M., 1997, "THESIS ON SYNDICATE CONTRACTS" viitattu 10.10.1998, "teksti englanniksi". Saatavissa: <http://www.stus.com/thesis.htm>.
- Tammany Society*, WWW-sivusto viitattu 20.10.1999, "teksti englanniksi". Saatavissa: <http://encarta.msn.com/index/conciseindex/32/032F2000.htm>.
- Tukiainen 1995, Tukiainen, Maaretta, 1995, *Pyhiinvaeltaja, peluri, kulkuri? Sisäislukijat Leena Krohnin teoksissa Salaisuuksia ja Donna Quijote ja muita kaupunkilaisia*, WWW-sivusto viitattu 19.5.1999. Saatavissa: <http://www.utu.fi/hum/kkirjallisuus/sane95.html#a3>.
- Watterson Becomes Third to Quit*, WWW-sivusto viitattu 16.11.1997, "teksti englanniksi". Saatavissa: <http://uexpress.com/ups/comics/ch/html/the-end.html>.
- Watterson 1989, Watterson, Bill, 1989, *The Cheapening of the Comics*, WWW-sivusto viitattu 27.11.1997, "teksti englanniksi". Bill Wattersonin puhe 27.10.1989, Festival of Cartoon Art, Ohio State University. Saatavissa <http://members.aol.com/philip6854/calvin/speech.html>.

Watterson 1990, Watterson, Bill, 1990, *Some thoughts on the real world by one who glimpsed it and fled*, WWW-sivusto viitattu 27.11.1997, "teksti englanniksi".
Bill Wattersonin puhe 20.5.1990 promootiojuhlassa, Kenyon College,
Gambier, Ohio. Saatavissa
<http://members.aol.com/philip6854/calvin/kenyon.html>.

Will Eisner Comic Industry Award Winners Summary, WWW-sivusto viitattu 15.10.1998,
"teksti englanniksi". Saatavissa:
<http://www.enteract.com/~aardy/comics/awards/eisnersum.html>.

LIIITEET:

Taulukko 1.

Top Selling Newspaper Comic Features.

Rank	Feature	Newspapers	Start	Age	Syndicate
1	Peanuts	2,600	1950	47	United
2	Garfield	2,550	1978	19	Universal
3	Blondie	2,000	1930	67	King
4	For Better or Worse	1,900	1979	18	United
5	Beetle Bailey	1,800	1950	47	King
6	Hagar The Horrible	1,800	1973	24	King
7	Dilbert	1,700	1989	8	United
8	Doonesbury	1,400	1970	27	Universal
9	Andy Capp	1,300	1963	34	NAS (King)
10	The Family Circus	1,300	1960	37	King

(Rees 1997.)

Taulukko 2.

Calvin and Hobbes –sarjakuvan maailmojen vertailu

Maailmat (Heiskanen)	Maailman havaintojen subjektiivisuuden aste (Mäkelä)	Maailman fantastisuuden aste (Smolander ja Kekki)	Maailman hahmot
Alkuperäinen maailma	Realistinen maailma Lähinnä todellisuutta oleva kuvauksen taso.	Alkuperäinen eli ensimmäisen asteen maailma Maailma ei sisällä fantastisia elementtejä.	Sarjan kaikki hahmot, paitsi Hobbes, joka on tässä maailmassa lelutiikeri. (Mäkelä)
Calvinin maailma	Lassi ja Leevi –maailma Maailma, jonka realistinen taso on Calvinin näkökulmasta nähty.	Toisen asteen implisiittinen maailma Maailma syntyy, kun ensimmäisen asteen maailmassa esiintyy ylikuonnollisia asioita.	Calvin ja Hobbes. (Mäkelä)
Mielikuvitusmaailma	Muodonmuutosmaailma Realistisen maailman paralleeli todellisuus, jossa eivät päde ”normaaliuden” lainalaisuudet. Todellisuuden kuva on Calvinin mielen mukainen.	Toisen asteen avoin maailma Tämä maailma on aina yhteydessä ensimmäisen asteen maailmaan.	Calvin ja Hobbes. (Mäkelä)
		Toisen asteen suljettu maailma Itsenäinen maailma, joka ei ole yhteydessä ensimmäisen asteen maailmaan.	Ei esiinny <i>Calvin and Hobbes</i> –sarjakuvassa. (Smolander ja Kekki)

(Mäkelä 1997, s. 63, 65, 67, 70, 81, Smolander, Kekki 1993, s. 8, 9, 10.)